

Erîke Hadisi'nin Bütünsel Yaklaşım Yöntemiyle Tespiti*

MEHMET APAYDIN

29 Mayıs Üniversitesi Kuran Araştırmaları Merkezi

entegre1@hotmail.com

<https://orcid.org/0000-0002-8591-6493>

Öz

Bu makalede, tarafımızdan daha önce doktora tezi olarak sunulan *Bütünsel Yaklaşım* yöntemi kullanılarak "Erîke Hadisi" diye adlandırılan ve Hz. Peygamber'e nispet edilen "أَيُّسَبُّ أَحَدَكُمْ مُتَكَبِّرًا عَلَى أَرْيَاقِهِ، قَدْ يَظُنُّ أَنَّ اللَّهَ لَمْ يُحَرِّمْ شَيْئًا إِلَّا مَا فِي هَذَا الْقُرْآنِ" "Sizden biriniz koltuğuna yaslanmış bir halde, Allah'ın bu Kur'an'da haram kıldığı şeylerden başkasını haram kılmadığını mı zannediyor?" şeklindeki sözlerin lafız veya mana olarak yer aldığı rivayetler *Uygulama Kapsamı* kabul edilerek bir *Kurgu* yapılmıştır. Bu *Kurgu* neticesinde Hz. Peygamber'in Hıyber Gazvesi sırasında ordusuyla ilk fethettiği kalelerden birinin sakinleri olan Yahudilerle, hurma ve diğer meyvelerin senelik mahsulünün yarısı karşılığında canları ve mallarının emniyette olacağına dair bir anlaşma yaptığı, ancak bu anlaşmadan sonra ordu içinde açlık çeken bazı sahabilerin Yahudilere ait ehli eşekleri kesip pişirmeye başladıkları, onların evlerine, soğan ve sarımsak tarlalarına girerek yağmaladıkları (*nuhbe*), kadınlarla *mut'a* yapmaya çalıştıkları ve muhtemelen aralarında çıkan anlaşmazlıklardan dolayı bazı kadınları darp ettikleri için Yahudilerin Hz. Peygamber'e bu durumdan şikayet ettikleri tespit edilmiştir. Şikayetin haklı olduğunu yerinde müşahede eden Hz. Peygamber, haram olduğunu söyleyerek ehli eşek etlerinin pişirildiği kazanların içindekileri döktürmüş ve bir münadi aracılığıyla Müslümanların bir araya toplanmalarını emretmiştir. Bu sırada, Kur'an'da böyle bir haram olmadığına dair kendisine yöneltilen itirazlarla karşılaştığı anlaşılan Hz. Peygamber, toplanan sahabeye bir konuşma yapmıştır. Bu konuşmasında, fethedilen kalenin sahibi olan Yahudilerle bir anlaşma yaptığını, onların canları ve mallarına dokunulmayacağına dair kendilerine teminat verdiğini hatırlattıktan sonra o Yahudilerin evlerine izinsiz girmenin, mallarını rızaları olmadan almanın Allah'a ve ahiret gününe inanan bir kimseye helal olmayacağını söylemiştir. Bu tespitler neticesinde, Hz. Peygamber'in Hıyber'de ehli eşek etini haram kılması, *mut'ayı* yasaklaması ve soğan-sarımsak yiyenleri uyarmasının, sahabeden bu fiilleri işleyenlerin Hıyber'de bazı Yahudilerle yaptığı anlaşmaya aykırı davranmalarından kaynaklanan mukayyet idari kararlar olduğu, bu sebeple bütün ehli eşeklerin etinin değil, o gün Hıyber'de anlaşma yapılan Yahudilere ait ehli eşeklerin etlerinin haram kıldığı, *mut'a*nın genel olarak değil, oradaki kadınlarla yapılmasının yasaklandığı, her zaman soğan-sarımsak yiyenlerin değil, mezkur Yahudilerin soğan ve sarımsaklarını yağmalayarak yiyenlerin uyarıldığı sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Erîke, Ehli Eşek Eti, Soğan, Sarımsak, Haram, *Mut'a*, *Nuhbe*, Hıyber, Yahudiler.

Determination of the Hadith of *Arıka* by Integrative Approach

Abstract

In this article, using the *Integrative Approach* which was previously defended by the present author as a doctoral dissertation, a *Scenario* has been constructed using as the *Scope of Application* the saying "Does anyone, reclining on his couch, think that God has forbidden nothing except for what is in this Qur'an?" (أَيُحْسَبُ أَذْكُمْ مَتَكِينًا عَلَىٰ أَرْيَاقِهِ. قَدْ بَطُنُ أَنْ اللَّهَ) (لَمْ يُحْرَمَ شَيْئًا إِلَّا مَا فِي هَذَا الْقُرْآنِ) ascribed to the Prophet in various forms. As a result of this *Scenario*, it is determined that the Prophet made an agreement with the inhabitants of one of the fortresses that was brought under rule by Muslims during the Expedition of Khaybar, Muslims getting half of their crops in return for the guarantee for their lives and property. However, it appears that, after this agreement, some of the Companions 1) slaughtered domesticated donkeys they caught and started cooking their meat, 2) entered the houses of Jews, 3) plundered (*nuhba*) their onion and garlic fields, 4) tried to make *mut'a* with women, and, 5) probably because of the dispute among them, they beat some women. The Jews went to the Prophet complaining about all of these. Seeing that the Jews were right, the Prophet ordered the content of the boilers (i.e., donkey meat) be poured and sent a herald to gather all the Muslims at the campaign. He then delivered an angry speech to the gathered crowd saying that he had made a deal with the Jews in the subdued castle and assured them that he would not touch their lives and property. He added that it would not be lawful (*halâl*) for anyone who believes in God and in the Hereafter to enter their homes without their consent. According to our findings, 1) the Prophet did not forbid the consumption of domesticated donkey meat, 2) he did not forbid making *mut'a* with women, and 3) he did not warn onion-garlic eaters in a general sense. All his bans and warnings were due to the agreement made with the Jews of that particular fortress. Therefore, one can conclude that not the meat of every domesticated donkey is banned (declared *harâm*); only the meat of the donkeys owned by those Jews with whom the Prophet made an agreement that day was banned. Also the *mut'a* was not prohibited as a general rule, but only the *mut'a* with the women of that Jewish tribe was prohibited. Finally, not all onion-garlic eaters was strictly warned, but only the onion-garlic eaters who plundered the onion and garlic fields of Jews in Khaybar were warned.

Keywords: Hadith of *Arıka*, Domesticated Donkey Meat, Onion, Garlic, *Harâm*, *Mut'a*, *Nuhba*, Khaybar, Jews.

Giriş

Hız. Peygamber'e ait söz, fiil ve takrirler başlangıçta çoğunlukla şifahi, ilerleyen zamanlarda hem şifahi hem yazılı, son aşamada ise –devam eden bazı *semâ'/kirâ'at* meclisleri sayılmazsa– tümüyle yazılı olarak günümüze kadar ulaşmıştır. Bunlar *hadîs*, *rivâyet*, *eşer* veya *haber* olarak adlandırılmakta ve sadece hadis eserlerinde değil, hemen hemen bütün klasik İslami külliyyatta yer almaktadır. Bu rivayetlerden belli sahâbi, tâbi'î veya erken dönem alimlerden nakledilenler, isnadlarından da anlaşılacağı üzere *tahtî*, *ihtişâr* ya da *ma'nen rivâyet* yoluyla farklılaşmış versiyonlardır. Bunlara *tarîk* veya *vech* denilmektedir. Biz bunlara isnadlarındaki değişimleri de dikkate alarak *tarîk* demenin daha uygun olacağı kanaatindeyiz.

Diğer taraftan Hz. Peygamber'in belli bir konudaki söz, fiil veya takrirleri başka sahabi, tâbi'î veya alimlerden nakledilmiş olabilir. Bu nakiller bazen benzer ifadelerden bazen de değişik ibareler ve kalıplardan müteşekkil olabilir.

Herhangi bir hususta Hz. Peygamber'e ait belli bir söz, fiil veya takrir hakkında onu aktaran bütün sahabi, tâbi'î ve alimlere ait haberler *tarîk*leriyle birlikte bir araya getirildiğinde bunların nakil sürecinde ravi tasarrufları ve istin-sah hatalarından dolayı değişime uğradıkları ve anlam bakımından birbirlerinden farklılaştıkları görülür. Bazıları Hz. Peygamber'in sözü, fiili veya takririni daha eksiksiz aktardıkları halde bazılarında diğerlerine göre ciddi noksanlar olduğu görülür. Öyle ki, bazı örneklerde aynı sahabiye ait iki farklı *tarîk*in birbirine zıt ifadelerle sahip olduğuna şahit olmak mümkündür ve bunların sayısı azımsanmayacak kadar çoktur.

Bu tarihî süreç ve olgular dikkate alındığında elimizdeki rivayetlerin bize Hz. Peygamber'in söz, fiil ve takrirlerini aslına uygun olarak aktarıp aktarmadıklarını sadece isnad mevsukiyetlerinden hareketle belirlemek mümkün görünmemektedir. Daha açık bir ifadeyle, söz konusu rivayetler bize Kur'an ayetleri gibi sübutu kat'i olarak nakledilmiş olsalar dahi mevcut halleriyle günümüzde bu haberler hem tabii anlam olarak (biz buna birinci düzey anlama diyoruz) hem de dinî (biz buna ikinci düzey anlama diyoruz) bakımdan Hz. Peygamber dönemindeki gibi anlaşılabilirler. Çünkü bu rivayetler bir fotoğraf karesinin yırtılmış ve yıpranmış parçaları gibi Hz. Peygamber'in söz, fiil ve takrirlerinin tamamını değil, belli kısımlarını ihtiva etmektedirler. O halde yıpranmış bile olsa fotoğrafın tam haline ulaşılabilmesi için parçaların bir araya getirilmesi ve asıl görüntünün ortaya çıkarılması gerekir. Elbette bazı durumlarda ulaşılan parçaların hepsi bir araya getirilse dahi fotoğraf tamamlanmayabilir. Ancak eksik bir fotoğraf dahi küçük parçaların her birine nispetle gerçeğe daha yakın bir görünüme sahip olacaktır.

Hz. Peygamber'e ait bir söz veya olay hakkında nakledilen rivayetleri bir fotoğrafın parçaları gibi bir araya getirmek ve birleştirmek için bir yöntem gerekir. Çünkü klasik hadis usulünün imkanlarıyla böyle bir birleştirme yapmak mümkün olmadığı gibi, bu tür girişimlere tarihte şüpheyile yaklaşmış, hatta bu yola başvurmak cerh sebebi olarak görülmüştür.¹ Bu hususta farklı yöntemler geliştirmek ve uygulamak mümkündür. Bizim önerimiz, daha önce doktora tezi olarak sunduğumuz ve ardından kitap olarak yayınladığımız çalışmamızda ortaya koyduğumuz *Bütünsel Yaklaşım*dır. Burada *Bütünsel Yaklaşım* yönteminin ayrıntılarına girmek mümkün değildir. Binaenaleyh, makalemizin konusu dikkate alınarak bu yöntemle ilgili bazı hususlara değinmekle yetinilecektir. Yöntemin yapısı, araçları ve tatbikine örnek olarak incelenen bazı rivayetler için

* Bu yazıda, teknik sebeplerle ve bir istisna olarak, *AÜİFD* transliterasyon sistemine uyulması şart koşulmamış, yazarın bu çalışma kapsamında kullandığı ve yoğun bir veri aktarımında bulunduğu veritabanında takip ettiği transliterasyon sistemi muhafaza edilmiştir.

¹ Mehmet Apaydın, "Muhammed b. Ömer el-Vâkidi'nin Hayatı, Eserleri ve Hadisleri Birleştirme Metodu" (yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Marmara Üniversitesi, İstanbul, 2001), ss.23-32, 57-58.

Hadislerin Tespitinde Bütünsel Yaklaşım adlı eserimize² ve “İmâmetin Kureys’e Ait Olduğuna Dair Hz. Peygamber’e İsnâd Edilen Rivâyetlerin Bütünsel Yaklaşım Yöntemiyle Tespiti” isimli makalemize³ bakılabilir.

Bütünsel Yaklaşım yönteminin amacı, herhangi bir konuda Hz. Peygamber’e nispet edilen haberlerin “tespit”ini yapmaktır. Burada kullandığımız “tespit” kelimesi, bir konudaki rivayetlerin incelenmesi neticesinde bunların kurgulanabildiğini, dolayısıyla bu rivayetlerin bütün lafızları olmasa da genel itibarıyla *mevşûk* olduklarını gösteren özel bir anlama sahiptir.⁴

Bütünsel Yaklaşımın tatbik edilebilmesi için öncelikle bir *Uygulama Kapsamının* belirlenmesi gerekir. Bu makalede *Uygulama Kapsamı* “erîke” ifadesinin geçtiği rivayetlerdir. Ancak bu rivayetlerin ulaşılabilen bütün *tarîkleri* ve bu sözün söylendiği düşünülen olay bağlamında bahsi geçen sözün yer almadığı başka haberler de *Uygulama Kapsamına* alınacaktır.

Uygulama Kapsamı belirlendikten sonra sahabe veya tâbi’ûndan, hatta diğer alimlerden nakledilen ve söz konusu kapsama giren rivayetlerin *tarîkleri* derlenerek *Haber* adı verilen bir biçime göre düzenlenecektir.⁵ Hazırlanacak *Kurguda*, makalenin sınırları dikkate alınarak söz konusu rivayetlerin sadece birer *tarîki* kullanılacaktır. Ancak gerekli görüldüğü takdirde diğer *tarîklerden* veya bu *tarîklerdeki* bazı ifadelerden de istifade edilecektir. Bununla birlikte, buraya iktibas edilmese de konuyla ilgili diğer rivayetler de tetkik edilecek, yer aldıkları kaynaklar ilgili *tarîklerin* devamında verilecek ve –eğer rastlanırsa– çelişkilerine işaret edilecektir.

Haberler düzenlendikten sonra içerdikleri rivayetlerin, *Eylem, Zaman, Me-kan, Nesne* ve *Grup* olmak üzere beş ayrı kategoride ifadeleri çıkarılacaktır. Bu ifadeler, rivayetlerin lafız farklılıklarını büyük oranda ortadan kaldırarak metinlerin özünü ihtiva eden ögelere ayrılmasını sağlamaktadır. Böylece *tarîklerdeki* farklı ibarelere rağmen bunların birbirleriyle ilişkileri bu ögeler üzerinden kurulabilmektedir.

İfadeler çıkarıldıktan sonra *Kurgu* aşamasına geçilecek ve *Eylem* özelliğine sahip ifadeler zamanın yönü dikkate alınarak *Eylem Olguları* şeklinde sıralanacaktır. Ardından, *Eylem* ifadelerinin dışında kalanlar da ilişkilerine göre *Eylem Olguları* ile irtibatlandırılacaklardır. Bu işlemler neticesinde ortaya çıkan olay akışı *Senaryo* olarak adlandırılan teknik bir metin olarak serdedilecektir. Böylece ortaya çıkan yeni metin üzerinden Erîke Hadisi ile ilgili olayın ayrıntılarına dair birinci anlama düzeyinde bir değerlendirme yapmak mümkün hale gelecektir. Ancak *Bütünsel Yaklaşım* yöntemi çerçevesinde *Kurgusu* yapılan Erîke Hadisi’nin dinî anlamı (itikadî ve/veya fihki yorumu) üzerinde herhangi bir

² Mehmet Apaydın, *Hadislerin Tespitinde Bütünsel Yaklaşım* (İstanbul: KURAMER, 2018).

³ Mehmet Apaydın, “İmâmetin Kureys’e Ait Olduğuna Dair Hz. Peygamber’e İsnâd Edilen Rivâyetlerin Bütünsel Yaklaşım Yöntemiyle Tespiti,” *İlahiyat Akademi* 7-8 (2018), ss.219-268.

⁴ Apaydın, *Hadislerin Tespitinde Bütünsel Yaklaşım*, ss.42-44.

⁵ Bir *Haberin* hazırlık aşamaları için bkz. Apaydın, *Hadislerin Tespitinde Bütünsel Yaklaşım*, ss.190-193, 249-252.

değerlendirme yapılmayacaktır. Çünkü *Bütünsel Yaklaşım* bir hadisin dinî anlamı hakkında bizi doğrudan bir neticeye ulaştırmaz.

Uygulama Kapsamı olarak Erîke Hadisi'nin söylendiği zaman, mekan, o sırada orada bulunan insanlar ve diğer öğelerin oluşturduğu olay örgüsünün ortaya çıkarılabilmesi için gerekli olan naklî bilgiler ve bilimsel verilerden istifade edilmeye çalışılacaktır. Bu çerçevede seçilecek naklî bilgiler, yani rivayetler klasik hadis usulü bakımından farklı derecelendirmelere tabi tutulacak, hatta bir hadis metni olarak görülmeyebilecek rivayetlerdir. Ancak *Bütünsel Yaklaşım*a göre rivayetlerin mevsukiyeti, yer aldıkları kaynaklara ve/veya isnadlarındaki ravilere göre belirlenmez. Dolayısıyla *Kurguda* ihtiyaç duyulan her rivayet, klasik hadis usulündeki *cerh* ve *ta'dîl* kriterlerine itibar edilmeksizin kullanılacaktır. Buna ek olarak rivayetlerin erken ya da geç dönem kaynaklarda yer almasının mevsukiyetlerine olumlu veya olumsuz bir etkisi olmayacağı, hatta geç döneme ait kaynaklarda bulunan bir rivayet veya *tarîkin* erken dönemdekilere nispetle daha orijinal (*asl*, *maḥfûz*) olabileceği düşünülmelidir. Çünkü geç dönemde yaşayan bir müellifin naklettiği rivayeti aldığı kaynak, elimizdeki erken döneme ait yazma veya matbu nüshadan daha orijinal olabilir.⁶ Bu sebeple bu *Kurguda* kullanılan bir rivayetin eṭ-Ṭaberânî (ö.360/971), Ebû Nu'aym (ö.430/1039), el-Beyhakî (ö.458/1066) gibi müelliflerin eserlerinde yer alan *tarîk*leri bazı durumlarda kendilerinden nakledilen erken dönem müelliflere ait elimizdeki matbu nüshalarda yer alan *tarîk*lere tercih edilecektir.

Erîke rivayetlerinin incelemesine geçmeden önce bu rivayetlerin yeri ve önemi hakkında bazı erken döneme ait kaynaklarda yer alan bilgilere değinilecek, ardından da bu rivayetler hakkında, doğrudan veya dolaylı değerlendirmelerde bulunan birkaç çağdaş araştırmaya işaret edilecektir. Ancak burada serdedilecek bilgilerin amacı Erîke Hadisi hakkındaki çalışmaların tarihî seyrini tam olarak ortaya koymak değil, bu araştırmalarda ulaşılan neticeleri değerlendirmektir.

El-Ḥalîl b. Aḥmed (ö.170/787)⁷ ve eş-Şâfi'î'den (ö.204/820)⁸ nakledildiğine göre yatak, koltuk (*serîr*) anlamına gelen *erîke* (الإريكة) kelimesinin yer aldığı, Erîke Hadisi olarak bilinen ve “أَوْ نَهَيْتُ” لَا أَلْفِينَ أَحَدَكُمْ مُنْكَأً عَلَى أَرِيكْتِهِ، يَأْتِيهِ الْأَمْرُ مِمَّا أَمَرْتُ بِهِ، أَوْ نَهَيْتُ” şeklindeki ibarelerin⁹ doğrudan yer aldığı veya dolaylı olarak ilişkili olduğu haberler farklı kaynaklarda 20'ye yakın sahabiden nakledilmiştir.

Erîke rivayetlerini sünnetin dinde hüccet olduğuna delil olarak ilk kullananlardan birinin eş-Şâfi'î olduğu söylenebilir.¹⁰ Ed-Dârimî (ö.255/869) söz konusu

⁶ Apaydın, *Hadislerin Tespitinde Bütünsel Yaklaşım*, ss.159-176.

⁷ “الأريكة: سرير في حجلة، فالحجلة والسرير” el-Ḥalîl b. Aḥmed, *Kitâbu'l-Ayn*, nşr. Mehdi el-Maḥzûmî ve İbrâhîm es-Sâmerrâ'î (Beyrut: Mektebetu'l-Hilâl, 1988), c.5, s.404.

⁸ Muḥammed b. İdrîs eş-Şâfi'î, *Musnedu'l-İmâm eş-Şâfi'î*, tah. Mâhir Yâsîn el-Fahl (Kuveyt: Ğarrâs, 1425/2004), c.4, s.63.

⁹ İbn Mâce, *es-Sünen*, c.1, s.182 (no.13).

¹⁰ Eş-Şâfi'î, *Cimâ'u'l-İlm* (Kahire: Dâru'l-Âsâr, 1423/2002), c.1, s.53, 56.

hadisi “بَابُ” başlığı altında,¹¹ İbn Mâce (ö.273/887) “بَابُ” başlığında,¹² Ebû Dâvûd (ö.275/889) “بَابُ مَا نَهَى عَنْهُ أَنْ يُقَالَ عِنْدَ حَدِيثٍ” başlığında,¹³ et-Tirmizî (ö.279/893) “بَابُ فِي لُزُومِ السُّنَّةِ” başlığında,¹⁴ Muhammed b. Naşr el-Mervezî (ö.294/907) “بَابُ فِي تَنْبِيْهِ النَّاسِ مِنَ السُّنَنِ الَّتِي اختلفوا فيها أهي ناسخة لبعض أحكام القرآن أم هي مبنية عن خصوصها وعمومها” başlığında,¹⁵ İbn Hibbân (ö.354/965) “بَابُ فِي تَنْبِيْهِ الْحُجَّةِ فِي تَنْبِيْهِ” başlığında,¹⁶ el-Beyhakî (ö.458/1066) “بَابُ مَا جَاءَ فِي” başlığında,¹⁷ el-Ḥaṭîb el-Bağdâdî (ö.463/1071) ise “بَابُ مَا جَاءَ فِي” başlığında¹⁸ zikretmişlerdir. Bunların dışındaki müellifler de genel itibariyle mezkur rivayetlere benzer başlıklar altında yer vermişlerdir. Keza bu rivayetler, ihtiva ettikleri “ألا إني أوتيت الكتاب ومثله معه” ibaresinden dolayı Hz. Peygamber’den nakledilen hadislerin *şâbit* olmaları durumunda Kur’an’a arz edilmeye gerek duyulmaksızın asli birer delil olabileceklerinin kanıtı olarak sunulmuştur ve sunulmaya devam etmektedir. Tespit edebildiğimiz kadarıyla bunu ilk olarak el-Ḥaṭṭâbî (ö.388/998) öne sürmüştür.¹⁹

Erîke Hadisi hakkında yakın zamanda Türkiye’de bazı çalışmalar yapılmıştır. Bunlardan Mehmet Emin Özafşar’ın, “Polemik Türü Rivâyetlerin Gerçek Mâhiyeti” adlı makalesinde²⁰ doğrudan konuyla alakalı olmasa da Erîke Hadisi üzerinde durulmuş, rivayetler genel itibariyle sahabi ravileri açısından isnad ve metin tenkidine tabi tutulmuş ve ‘Â’işe, İbn ‘Abbâs ve daha başka sahabilerin muhtelif konulardaki rivayetlere zaman zaman Kur’an ayetleri ile itirazda bulunmalarının bir fikrî cereyan haline dönüşmesi üzerine, aksülamel olarak, bu kabil motiflerin geliştirilmiş olabileceği, buna karşılık sahabenin söz konusu tutumlarını Hz. Peygamber’in ashabına verdiği terbiyenin bir sonucu olarak kabul eden çevrelerin de, rivayetlerin Kur’an’a arzını peygamberî bir emir şeklinde rivayet kiplerine dönüştürmüş olmalarından dolayı bu rivayetlerin ortaya çıkmış olabilecekleri ileri sürülmüştür.²¹ Ancak mezkur çalışmada sadece “الأريكة” ifadesinin geçtiği iki rivayet incelenmiş, bu ifadenin yer almadığı benzer rivayetler dikkate alınmamıştır. Bütünsel bir bakış açısından yoksun kalan bu

¹¹ Ed-Dârimî, *el-Musned*, c.1, s.414.

¹² İbn Mâce, *es-Sunen*, c.1, s.182.

¹³ Ebû Dâvûd, *es-Sunen*, c.7, s.121.

¹⁴ Et-Tirmizî, *es-Sunen*, c.4, s.35.

¹⁵ Muhammed b. Naşr el-Mervezî, *es-Sunne*, nşr. Sâlim Ahmed es-Selefi (Beyrut: Mu’essesetu’l-Kutubi’ş-Şekâfiyye, 1408) s.69.

¹⁶ Ebû Hâtim İbn Hibbân, *Şahîhu İbn Hibbân: el-Musnedu’s-Şahîh ‘alâ’t-Teķâsîm ve’l-Envâ’*, tah. Mehmet Ali Sönmez ve Halis Aydemir (Beyrut: Dâru İbn Hâzım, 1433/2012), c.3, s.7.

¹⁷ Ahmed b. el-Ḥuseyn el-Beyhakî, *Ma’rifetu’s-Sunen ve’l-Âşâr*, tah. ‘Abdulmu’ṭî Emîn Ka’al’acî (el-Mansûra: Dâru’l-Vefâ’, 1412/1991), c.1, s.109.

¹⁸ El-Ḥaṭîb el-Bağdâdî, *el-Kifâye fî Ma’rifeti Uşûli ‘İlmi’r-Rivâye*, tah. Mâhir Yâsîn el-Fahl (ed-Demmâm: Dâru İbni’l-Cevzî, 1432), c.1, s.90.

¹⁹ “...وفي الحديث دليل على أنه لا حاجة بالحديث أن يعرض على الكتاب وأنه مهما ثبت عن رسول الله ﷺ كان حجة بنفسه” Ebû Suleymân el-Ḥaṭṭâbî, *Me’âlimu’s-Sunen* (Halep: el-Maṭba’atu’l-İlmiyye, 1351/1932), c.4, ss.298-299.

²⁰ Mehmet Emin Özafşar, “Polemik Türü Rivâyetlerin Gerçek Mâhiyeti,” *İslâmîyât* 1:3 (1998), ss.10-33.

²¹ Özafşar, “Polemik Türü Rivâyetlerin Gerçek Mâhiyeti,” ss.32-33.

yaklaşımın doğal bir neticesi olarak da söz konusu rivayetlerin lafızlarından hareketle sonraki dönemde ortaya çıkan "sünnetin hüccet olup olmadığı" tartışmalarında karşı sav olarak geliştirilmiş olabilecekleri kanaatine varılmıştır. Özafşar, Erîke Hadisi'nin Hz. Peygamber tarafından ashabının bizzat kendisine yönelttiği eleştirilere karşı kullanılmış olabileceği ihtimalini zikretmekle birlikte kaynaklarda bu ihtimali destekleyecek en ufak bir bilgi bulunmadığını ileri sürerek diğerleri üzerine odaklanmıştır.

Necip Sefa Demir tarafından hazırlanan "Erîke Hadîsi (Sened ve Metin Tenkîdi)" adlı yüksek lisans tezinde de Özafşar'ın incelediği iki sahabiye ait haberlere ek olarak Ebû Hureyre ve Câbir b. 'Abdullâh'tan gelen haberlere de yer verilmiş ve bu haberlerin sened ve metin tenkidi yapılmaya çalışılmıştır. Sonuç olarak Erîke Hadisi'nin senedlerinin sağlam olduğu, metinlerinin de birbirlerini destekledikleri, dolayısıyla hadisin *şahîh* olduğu kanaatine varılmıştır.²²

Nejla Hacıoğlu'nun kaleme aldığı "Etlerinin Yenilmesi Yasaklanan Hayvanlar İle İlgili Hadis Rivayetlerinin Değerlendirilmesi" adlı makale de meselenin çeşitli boyutlarıyla ele alındığı çalışmalardan biridir.²³ Hacıoğlu makalenin baş tarafında Hz. Peygamber'in haram kılma yetkisini tartışmış, bu konudaki farklı görüşleri zikrettikten sonra Hz. Peygamber'in Kur'an'a dayalı bir yetkisinin bulunduğu yönünde bir kanaate varmış ve bazı hayvan etlerini yasaklamasının bunların *habâ'îs* olduğunu belirten ayetle²⁴ kendisine verilen *habâ'îs*'i haram kılma yetkisiyle ilgili olduğunu ileri sürmüştür.²⁵ Hz. Peygamber'den nakledilen rivayetlerde bu yasağın gerekçesi olarak sadece ehli eşeğin "pislik yemesi"nin zikredildiğini, diğer gerekçelerin ise sahabenin bu yasağın sebebine yönelik kanaatleri olduğunu beyan ederek²⁶ mezkur yasağın geçici bazı sebeplere dayandığını kabul etmenin daha makul göründüğünü ifade etmiştir.

Bunların dışında da doğrudan konuyla bağlantılı olmasa da Erîke Hadisi üzerine inceleme ve değerlendirme yapan bazı çalışmalar vardır.²⁷ Bu çalışmalar incelendiğinde bunlardan sadece Demir'in tezinin doğrudan Erîke Hadisi ile ilgili olduğu görülmektedir. Dolayısıyla Erîke rivayetlerinin isnad tetkik ve tenkidi büyük oranda yapılmış ise de metinlerinin tam bir tetkikten geçirildiği söylenemez. Bununla birlikte Erîke Hadisi gerek vahy-i gayr-i metluv tartışma-

²² Necip Sefa Demir, "Erîke Hadîsi (Sened ve Metin Tenkîdi)" (yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Bayburt Üniversitesi, Bayburt, 2018).

²³ Nejla Hacıoğlu, "Etlerinin Yenilmesi Yasaklanan Hayvanlar İle İlgili Hadis Rivayetlerinin Değerlendirilmesi," *Cumhuriyet İlahiyat Dergisi* 22:2 (2018), ss.1191-1220.

²⁴ "...Onlara iyi ve temiz şeyleri helal, kötü ve pis şeyleri haram kılar..." 7/el-A'râf:157.

²⁵ Hacıoğlu, "Etlerinin Yenilmesi Yasaklanan Hayvanlar," s.1199.

²⁶ Hacıoğlu, "Etlerinin Yenilmesi Yasaklanan Hayvanlar," s.1205.

²⁷ Erîke Hadisi'ne değinmiş daha önceki bazı çalışmalar ve ilgili kısımlar için bk. Mehmet Emin Özafşar, *Hadisi Yeniden Düşünmek* (Ankara: Ankara Okulu Yayınları, 1998), ss.163-171; Aynur Uraler, *Sahâbe Uygulaması Olarak Sünnete Bağlılık* (İstanbul: İFAV, 2001), ss.166-168, 144; Mustafa Ertürk, "Nebevî Sünnetin Târihi Gerçeklikteki Konumu Açısından 'Kur'an İslâm'ı' Söyleminin İlmî Değeri," *Hadis Tetkikleri Dergisi* 1:1 (2003), s.10; Hüseyin Güleç, "Âhâd Haberlerin Kur'an'a Arzı," *Düzce Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 1:2 (2017), ss.1-17.

larında²⁸ gerek hadislerin hücciyetini inkar edenlere²⁹ gerekse de ‘Kur’an Müslümanlığı’na karşı kullanılmış³⁰ ve kullanılmaya devam edilmektedir.

Bütün bu çalışmalar, Erîke Hadisi ile ilgili rivayetlerle olay bakımından ilişkisi olan diğer rivayetleri ve tarihî çerçeveyi tam olarak dikkate almadan, hatta bunlardan soyutlayarak konuyu ele almaktadırlar. Bu yaklaşım Hz. Peygamber’in sarf ettiği sözlerin sebep-i vürudu olan olay veya olaylarla sebep-sonuç ilişkisi bağlamında anlaşılmasını zorlaştırmakta, hatta sebep-i irad ya da sebep-i rivayet, yani rivayetin nakledilmesiyle alakalı ortam bilgisiyle (*contextual data*) birlikte değerlendirilmesine mani olmaktadır. Bunun doğal bir neticesi olarak da Erîke rivayetlerinin söz konusu dönemin tartışmaları çerçevesinde delil ittihaz etmek maksadıyla sonradan geliştirildiği sonucuna varılmaktadır. Böylece Erîke Hadisi asıl bağlamından çıkarılarak erken dönemden itibaren itikadi ve fıkhi tartışmalarda öne sürülen iddiaları destekleyen bir argüman olarak kullanılmaktadır.

Bütün bu arızı durumları ortadan kaldırılabilmek ve rivayetlerin lafızlarına mahkum edilmiş, spekülatif yorumlara mecbur kalmamak için bu tür rivayetlerin klasik hadis usulünün inkişaf etmiş sened tenkidi ya da öncekine nispetle daha az tekamül etmiş metin tenkidi yöntemlerini kullanmak yerine söz konusu rivayetlere üçüncü bir metod olarak *Bütünsel Yaklaşım*dan istifade ederek yaklaşmak gerektiği kanaatindeyiz.

Bütünsel Yaklaşım metodundan istifade ederek bizim yapacağımız bu inceleme neticesinde meselenin bütün boyutlarıyla ve olayın bütün ayrıntılarıyla ele alınması bu makalenin sınırları çerçevesinde mümkün görünmemektedir. Esasen böyle bir tetkike kalkışmak *Uygulama Kapsamı* olarak ele aldığımız konunun genişlemesi ve bu kapsama giren diğer konular arasında fark edilemez bir hale gelmesinden başka bir işe yaramayacaktır. İleride daha kapsamlı bir inceleme için *Uygulama Kapsamı* olarak Hayber Gazvesi’nin tamamı alınıp bir ‘Hayber Gazvesi Kurgusu’ hazırlanabilir. Bu durumda bu makalede ortaya koymaya çalışacağımız *Kurgu*, bu çapta bir *Kurgunun* sadece küçük bir parçası haline gelecektir.

Aşağıda, ‘Erîke Kurgusu’nu oluşturduktan sonra bu *Kurgu* neticesinde ulaşılan veriler değerlendirilecek ve daha sonra da bu *Kurgunun* sonuçları üzerinde durulacaktır.

ERİKE KURGUSU

Tanım: Bu *Kurgu* “مُنْكَبًا عَلَىٰ رِيكْتِهِ” (koltuğuna yaslanmış olarak) ifadesini doğrudan ihtiva eden veya bu ifadelerin zikredildiği düşünülen olayla alakalı görülen rivayetlerden hareketle yapılacak olan bir kurgudur. Dolayısıyla “مُنْكَبًا

²⁸ Mehmet Bağcıvan, “Kur’an Sünnet Bütünlüğünün Şer’i Delilleri,” *Yalova Üniversitesi İslâmî İlimler Fakültesi Dergisi* 1:1 (2015), s.139.

²⁹ Türkiye Diyanet İşleri Başkanlığı tarafından bir heyete hazırlattırılan *Hadislerle İslam* adlı eserde de “Hz. Peygamber’in şu hadisi de Kur’an’ı ön plana alıp sünneti öteleyen zihniyete karşı bize bir uyarı niteliğindedir” denilerek Erîke Hadisi sünnet karşıtlarına karşı kullanılmıştır (“Sünnet: Nebevî Kılavuz,” *Hadislerle İslam* [Ankara: DİB Yayınları, 2013] içinde, c.1, s.421).

³⁰ D.İ.B. 12.02.2016 tarihli Cuma Hutbesi.

”على أريكته“ ifadesi, kullanılan rivayetlerin tamamında değil, sadece bir kısmında yer alacaktır.

Açıklama: Bu *Kurgu* için çok daha geniş bir *Uygulama Kapsamı* belirlenebilir ve çok daha fazla rivayet tetkike tabi tutulabilirdi. Ancak bu durum ulaşılacak neticeyi pek değiştirmeyecek, fazladan eklenecek rivayetler konunun dağılması ve tetkikin uzamasından başka bir şeye yaramayacaktır.

D96BDB* el-İrbâd b. Sâriye Haberi

Tanım: el-İrbâd b. Sâriye es-Sulemi'den nakledilen *Haber*.

Açıklama: Ashab-ı Suffe'den olan Ebû Necîh el-İrbâd b. Sâriye es-Sulemi'den nakledilen ve birçok kaynakta yer alan bu *Haber*, “أَيْحَسِبُ أَحَدُكُمْ مُكَيِّبًا عَلَى” ifadesini barındırması bakımından *Uygulama Kapsamı* açısından başlangıç olarak alınabilecek niteliktedir. Aşağıda görüleceği üzere el-İrbâd b. Sâriye *Gözlemci* ve *Anlatıcıdır*. Yani hem olaya şahit olmuş hem de gördüklerini kendi ifadeleriyle anlatmıştır. *Haberde* tek bir *tarîkten* hareket edilecek, diğerlerinin bir kısmına da işaret edilmekle yetinilecektir.

Alıntılar

D96BDA Alıntısı

🌀 [6BDA] Ebû Dâvûd, *es-Sunen*, c.5, s.201 (no.3040).

حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَيْسَى، حَدَّثَنَا أَشْعَثُ بْنُ شُعْبَةَ، حَدَّثَنَا أَرْطَاهُ بْنُ الْمُنْذِرِ، قَالَ: سَمِعْتُ حَكِيمَ بْنَ عُمَيْرٍ أَبَا الْأَخْوَصِ يُحَدِّثُ، عَنِ الْعُرْبَابِ بْنِ سَارِيَةَ السُّلَمِيِّ، قَالَ: نَزَلْنَا مَعَ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ خَيْبَرَ، وَمَعَهُ مِنْ مَعَهُ مِنْ أَصْحَابِهِ، وَكَانَ صَاحِبُ خَيْبَرَ رَجُلًا مَارِدًا مُنْكَرًا، فَأَقْبَلَ إِلَى النَّبِيِّ ﷺ، فَقَالَ: يَا مُحَمَّدُ، أَلَيْسَ أَنْ تَنْبُحُوا حُمْرَنَا، وَتَأْكُلُوا ثَمْرَنَا، وَتَضْرِبُوا نِسَاءَنَا، فَغَضِبَ، يَغْيِي النَّبِيَّ ﷺ، وَقَالَ: يَا ابْنَ عَوْفٍ، إِرْكَبْ قَرَسَكَ، ثُمَّ نَادَى: أَلَا إِنَّ الْجَنَّةَ لَا تَجُلُ إِلَّا لِمُؤْمِنٍ، وَأَنْ اجْتَمِعُوا لِلصَّلَاةِ، قَالَ: فَاجْتَمَعُوا، ثُمَّ صَلَّى بِهِمُ النَّبِيُّ ﷺ، ثُمَّ قَامَ، فَقَالَ: أَيْحَسِبُ أَحَدُكُمْ مُكَيِّبًا عَلَى أَرِيكْتِهِ، قَدْ يَظُنُّ أَنَّ اللَّهَ لَمْ يُحَرِّمْ شَيْئًا إِلَّا مَا فِي هَذَا الْقُرْآنِ، أَلَا وَإِنِّي وَاللَّهِ قَدْ أَمَرْتُ، وَوَعَدْتُ، وَتَهَيَّيْتُ عَنْ أَشْيَاءَ إِنَّهَا لَمِثْلُ الْقُرْآنِ، أَوْ أَكْثَرُ، وَأَنَّ اللَّهَ عَزَّ وَجَلَّ لَمْ يَجَلْ لَكُمْ أَنْ تَدْخُلُوا بُيُوتَ أَهْلِ الْكِتَابِ إِلَّا بِالْإِذْنِ، وَلَا تَضْرِبُوا نِسَاءَهُمْ، وَلَا أَكُلُوا ثَمَارَهُمْ، إِذَا أُعْطُوا الَّذِي عَلَيْهِمْ.

Bu rivayetın başka *tarîkleri* de bulunmaktadır.³¹ Dipnotta gösterilen bu *tarîklerden* ilk kaynakta yer alanı diğerlerine göre daha muhtasar bir metne sahiptir.

İfadeler

• Eylem İfadeleri

* Bu ve bundan sonra yer alacak olan *Haber*, *Alıntı*, *İfade* ve *Olgu* öğeleri için kullanılacak olan heksadesimal (rakamlara ek olarak A, B, C, D, E ve F olmak üzere 6 harfle gösterilen 16 tabanlı sayı düzeni) kodlar *Bütünsel Yaklaşım* uygulamasında belirlenen öğelerin birbirine karışmasını engellemek ve çapraz referanslar verildiğinde takibini kolaylaştırmak amacıyla kullanılmaktadır. Bu kodlar, *Bütünsel Yaklaşım* kullanılarak oluşturulan *Kurgu*'yu yarı otomatik olarak gerçekleştirilebilen bir bilgisayar programı tarafından otomatik olarak verilmekte ve böylece ileride üretilmesi muhtemel diğer *Kurgulara* ait öğelerin kodlarıyla karıştırılmasının önüne geçilmesi amaçlanmaktadır.

³¹ Ahmed b. Hanbel, *el-Musned*, c.6, s.1576 (no.17427); İbn Ebî 'Âsim, *el-Âhâd ve'l-Meşâni*, tah. Bâsim Fayşal Ahmed el-Cevâbire (Riyad: Dâru'r-Râye, 1411/1991), c.3, s.44; eṭ-Ṭaberâni, *el-Mu'cemu'l-Evsaf*, tah. Ṭarîk b. İvaḍullâh b. Muḥammed ve 'Abdulmuḥsin b. İbrâhîm el-Ḥuseynî (Kahire: Dâru'l-Hârameyn, 1415), c.7, s.184.

E-BDA-6BDC - Resulullah (s.a.) ile beraber Hıyber'e vardık. (قَالَ: نَزَلْنَا مَعَ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ خَيْبَرَ)

E-BDA-6BDE - Hıyber'in sahibi (reisi) inatçı ve sevimsiz bir adamdı. Resulullah'a (s.a.) gelip "Ey Muhammed! Eşeklerimizi kesmeye, meyvelerimizi yemeğe ve kadınlarımızı darp etmeye hakkınız var mı?" dedi. (وَكَانَ صَاحِبُ خَيْبَرَ رَجُلًا مَارِدًا مُنْكَرًا، فَأَقْبَلَ إِلَى النَّبِيِّ ﷺ فَقَالَ: يَا مُحَمَّدُ أَلَيْسَ لَكُمْ أَنْ تَذْبَحُوا حُمُرَنَا وَتَأْكُلُوا ثَمَرَنَا وَتَضْرِبُوا نِسَاءَنَا)

E-BDA-6BDF - Bunun üzerine [Resulullah (s.a.)] kızdı. (فَغَضِبَ، يَغْنِي النَّبِيَّ)

E-BDA-6BE0 - "Ey İbn 'Avf! ['Abdurrahmân b. 'Avf] Atına bin ve 'Cennet ancak mü'min olana helal olur. Namaz için toplanın!' diye seslen" dedi. (وَقَالَ: يَا ابْنَ عَوْفٍ ارْكَبْ فَرَسَكَ، ثُمَّ نَادِ: أَلَا إِنَّ الْجَنَّةَ لَا تَجِلُّ إِلَّا لِمُؤْمِنٍ وَأَنْ اجْتَمِعُوا لِلصَّلَاةِ)

E-BDA-6BE1 - [İnsanlar] toplandılar. (قَالَ: فَاجْتَمِعُوا)

E-BDA-6BE2 - Nebi onlara namaz kıldırdı ve sonra ayağa kalktı. (ثُمَّ صَلَّى بِهِمْ) (النَّبِيُّ ﷺ ثُمَّ قَامَ)

E-BDA-6BE3 - [Onlara] şöyle dedi: "Sizden biriniz sırtını koltuğuna dayamış bir şekilde Allah'ın haram kıldığı şeyin sadece Kur'an'da olduğunu mu zannediyor? Dikkat edin! Benim size emrettiğim, uyardığım ve yasakladığım şeyler de tıpkı Kur'an'dakiler gibidir, hatta daha fazla[sı]dır." (قَالَ: أَيَسْبُبُ أَحَدُكُمْ مَتَكِنًا عَلَى أَرِيكْتِهِ قَدْ يَظُنُّ أَنَّ اللَّهَ لَمْ يَحْرَمْ شَيْئًا إِلَّا مَا فِي هَذَا الْقُرْآنِ أَلَا وَإِنِّي وَاللَّهِ قَدْ (أَمَرْتُ وَوَعَدْتُ وَنَهَيْتُ عَنْ أَشْيَاءٍ إِنَّهَا لَمِثْلُ الْقُرْآنِ أَوْ أَكْثَرُ)

E-BDA-6BE4 - "Allah azze ve celle Ehl-i Kitâb'ın evlerine izin almadan girmenizi size helal kılmadı." (وَأَنَّ اللَّهَ عَزَّ وَجَلَّ لَمْ يَجَلِّ لَكُمْ أَنْ تَدْخُلُوا بُيُوتَ أَهْلِ الْكِتَابِ إِلَّا بِإِذْنِ)

E-BDA-6BE5 - "Kadınlarını darp etmenizi de..." (وَلَا ضَرْبَ نِسَائِهِمْ)

E-BDA-6BE6 - "Size isteyerek vermedikleri takdirde meyvelerini, sebzelerini de..." (وَلَا أَكْلَ ثَمَارِهِمْ إِذَا أَعْطَوْكُمُ الَّذِي عَلَيْهِمْ)

• Zaman İfadeleri

Z-BDA-526D - Resulullah (s.a.) ile beraber Hıyber'e vardık. (نَزَلْنَا مَعَ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ) (خَيْبَرَ)

• Mekan İfadeleri

M-BDA-526E - Hıyber (خَيْبَرَ)

• Nesne İfadeleri

N-BDA-526B - el-İrbâd b. Sâriye es-Sulemî (العُرْبَانُ بْنُ سَارِيَةَ السُّلَمِيِّ)

N-BDA-526C - Resulullah (رسول الله)

N-BDA-526F - Hıyber'in sahibi (reisi) inatçı ve sevimsiz bir adamdı. (صَاحِبُ خَيْبَرَ رَجُلًا مَارِدًا مُنْكَرًا)

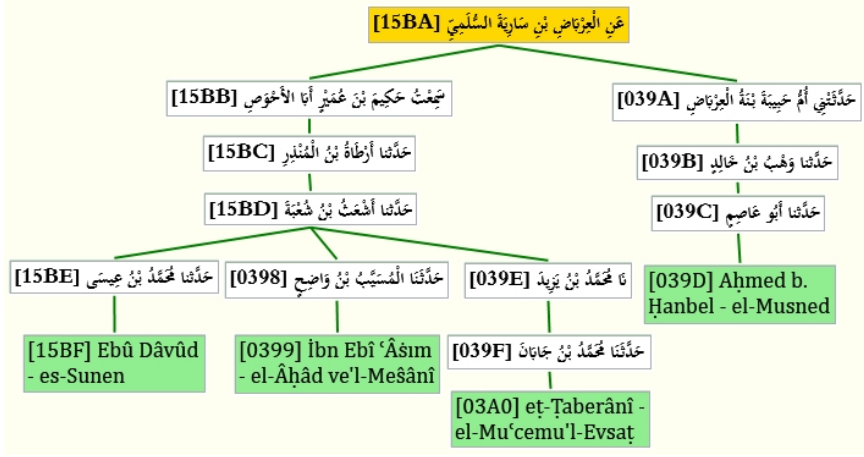
N-BDA-5270 - İbn 'Avf (ابن عَوْفٍ)

• Grup İfadeleri

G-BDA-5271 - Toplandılar. (فَاجْتَمِعُوا)

Kaynaklar*

Hadis eserlerinde el-‘İrbâd b. Sâriye’den nakledilen *Habere* ait çok sayıda *tarîk* yer almaktadır. Bunlardan bazılarını yukarıda listeledik. Sadece iktibas ettiğimiz ve yukarıda listelediğimiz *tarîk*lerden yola çıkarak el-‘İrbâd b. Sâriye’nin *Haberinin* şemasını oluşturduğumuzda aşağıdaki yapı ortaya çıkar:

Bu şemada yer alan şahısların isimleri ve rivayetteki konumları hakkındaki bazı bilgileri de şöyle sıralamak mümkündür:

- [15BA-Gözlemci] عَنْ الْعُرْبَاضِ بْنِ سَارِيَةَ السُّلَمِيِّ, el-‘İrbâd b. Sâriye es-Sulemî (ö.75/694).
- [15BB-Ravi] سَمِعْتُ حَكِيمَ بْنَ عُمَيْرٍ أَبَا الْأَخْوَصِ
- [15BC-Ravi] حَدَّثَنَا أَرْطَاةُ بْنُ الْمُثَنَّرِ
- [15BD-Ravi] حَدَّثَنَا أَشْعَثُ بْنُ شُعْبَةَ
- [15BE-Ravi] حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَيْسَى
- [15BF-Toplayıcı] Ebû Dâvûd - *es-Sunen*
- [0398-Ravi] حَدَّثَنَا الْمُسْتَبِيبُ بْنُ وَاصِحٍ
- [0399-Toplayıcı] İbn Ebî ‘Âsım - *el-Âhâd ve'l-Meşânî*
- [039A-Ravi] حَدَّثَنِي أُمُّ حَبِيبَةَ بِنْتُ الْعُرْبَاضِ
- [039B-Ravi] حَدَّثَنَا وَهْبُ بْنُ خَالِدٍ
- [039C-Ravi] حَدَّثَنَا أَبُو غَاصِمٍ

* Kaynaklar kısmında bir *Haberin* tarîklerinin her birinin senedindeki *Anlatıcı*, *Ravi* ve *Toplayıcıların* birbirleri ile alakalarından oluşan bir şema ve bu şemada yer alan öğelerin bir listesi gösterilecektir (*Kaynak* kavramı hakkında geniş bilgi için bkz. Apaydın, *Bütünsel Yaklaşım*, ss.190-192). Şema ve listedeki şahısların isimleri isnadlarda yer aldığı şekliyle verilecektir. Eğer bir *Ravi* babasından naklediyor (mesela *صَالِحُ بْنُ يَحْيَى بْنِ الْمَقْدَامِ عَنْ أَبِيهِ*) ise *Ravi* kendi ismiyle (*صَالِحُ بْنُ يَحْيَى بْنِ الْمَقْدَامِ*), babası ise –seneddeki ifadeyi korumak maksadıyla– *Ravinin* ismi ile beraber (*صَالِحُ بْنُ يَحْيَى بْنِ الْمَقْدَامِ عَنْ أَبِيهِ*) gösterilecektir. *Anlatıcı* ve *Ravilerin* kim oldukları *ricâl* kitaplarından yararlanılarak tespit edilebilir. Ancak bu tespit tam bir kesinlik ifade etmez. Bu sebeple biz bu makalede sadece *Anlatıcıları* tespit ederek isimlerini ve –eğer biliniyorsa– vefat tarihlerini yazdık.

- [039D-Toplayıcı] Aḥmed b. Ḥanbel - *el-Musned*
- [039E-Ravi] نَا مُحَمَّدُ بْنُ يَزِيدَ
- [039F-Ravi] حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ جَابَانَ
- [03A0-Toplayıcı] eṭ-Ṭaberânî - *el-Mu‘cemu’l-Evsaf*

F18F8A el-Miḳdâm b. Ma’dikerib Haberi

Tanım: el-Miḳdâm b. Ma’dikerib’den nakledilen *Haber*.

Açıklama: el-Miḳdâm b. Ma’dikerib’den nakledilen bu *Haberin* bazı *ṭarîḳle*rinde doğrudan Hz. Peygamber’den, bazı *ṭarîḳ*lerinde ise Ḥâlid b. el-Velîd yoluyla rivayet edilmiştir. El-Miḳdâm’ın Hz. Peygamber’e yettiği bilinmektedir.³²

Diğer taraftan Ḥâlid b. el-Velîd’in Ḥayber gazvesine katılmadığı yönündeki haberler dikkate alındığında onun bu *Haberin* sadece *Anlatıcısı* olduğunu, metinde anlatılan olaya şahit olmadığını kabul etmek gerekir.

Alıntılar

F18F89 Alıntısı

Tanım: el-Miḳdâm b. Ma’dikerib’den nakledilen *Haberin* erken döneme ait kaynaklarda yer alan *ṭarîḳ*leri bulunmaktadır. Ancak metin bakımından aşağıdaki *ṭarîḳ* daha mufassal olduğu için tercih edilmiştir:

☞ [8F89] eṭ-Ṭaberânî, *el-Mu‘cemu’l-Kebîr*, c.20, s.271.

حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَبِي مَالِكٍ ، عَنْ خَالِدِ بْنِ حَذَلَمِ الدِّمَشْقِيِّ ، حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ ، حَدَّثَنَا خَالِدُ بْنُ يَزِيدَ بْنِ أَبِي مَالِكٍ ، عَنْ أَبِيهِ ، عَنْ خَالِدِ بْنِ مَعْدَانَ ، عَنِ الْمُقَدَّمِ بْنِ مَعْدِي كَرِبٍ ، أَنَّهُ كَانَ غَارِيًّا مَعَ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ فَتَرَلُّوا إِلَى جَانِبِ حِطَّائِرِ يَهُودَ بِحَبْيَرٍ ، فَتَنَازَلُ أَصْحَابُ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ مِنْهَا ، فَأَنْطَلَقْتُ الْيَهُودَ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ ﷺ فَشَكُّوا ذَلِكَ إِلَيْهِ ، فَبِعَثَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ خَالِدُ بْنُ الْوَلِيدِ فَنَادَى: الصَّلَاةُ جَامِعَةٌ ، وَلَا يَدْخُلُ الْجَنَّةَ إِلَّا مُسْلِمٌ ، فَقَامَ فِينَا رَسُولُ اللَّهِ ﷺ فَحَمِدَ اللَّهَ وَأَنْتَى عَلَيْهِ ثُمَّ قَالَ: مَاذَا يَجَلُ لَكُمْ مِنْ أَمْوَالِ الْمُعَاهِدِينَ لِيُغَيَّرَ حَقُّهَا ؟ يُقُولُونَ : مَا وَجَدْنَا فِي كِتَابِ اللَّهِ مِنْ حَلَالٍ أَحْلَلْنَاهُ ، وَمَا وَجَدْنَاهُ مِنْ حَرَامٍ حَرَّمْنَاهُ ، أَلَا وَإِنِّي أَحْرَمُ أَمْوَالِ الْمُعَاهِدِينَ وَكُلَّ ذِي نَابٍ مِنَ السَّبَائِحِ ، وَمَا سَجَّرَ مِنَ الدَّوَابِّ إِلَّا مَا سَمَى اللَّهُ.

Bu *Haberin* bazı önemli *ṭarîḳ*leri de muhtelif eserlerde yer almaktadır.³³

İfadeler

• Eylem İfadeleri

E-F89-C4F2 - el-Miḳdâm b. Ma’dikerib’in [bildirdiğine göre] o, Resulullah ile beraber gazaya çıkmış ve Ḥayber Yahudilerinin ağullarının yanında kamp kurmuşlardı. (عَنِ الْمُقَدَّمِ بْنِ مَعْدِي كَرِبٍ أَنَّهُ كَانَ غَارِيًّا مَعَ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ فَتَرَلُّوا إِلَى جَانِبِ حِطَّائِرِ يَهُودَ (بِحَبْيَرِ))

E-F89-C4F4 - Resulullah’ın (s.a) ashabı o [ağullardan bir şeyler] aldılar. (فَتَنَازَلُ أَصْحَابُ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ مِنْهَا)

³² el-Ḥasen b. Mûsâ el-Eşyeb, *Cuz’ fihî Eḥâdîşu Ebî ‘Alî el-Ḥasen b. Mûsâ el-Eşyeb*, tah. Ebû Yâsir Ḥâlid b. Kâsim er-Rudâdî (el-Fuceyre: Dâru ‘Ulûmî’l-Ḥadîş, 1410/1990), s.73.

³³ El-Eşyeb, *Cuz’*, s.73; İbn Ebî Şeybe, *el-Musned*, tah. ‘Âdil b. Yûsuf el-‘Azzâzî ve Aḥmed Ferîd el-Mezîdî (Riyad: Dâru’l-Vaṭan, 1997), c.2, s.403; Aḥmed b. Ḥanbel, *el-Musned*, c.6, s.1596; ‘Abbâs et-Terkufî, *Cuz’u’t-Terkufî*, tah. Eymen Câsim ed-Dûrî (eş-Şâriḳa: Mektebetu’s-Şahâbe, 1430/2009), s.108; eṭ-Ṭaberânî, *el-Mu‘cemu’l-Kebîr*, tah. Ḥamdî ‘Abdulmecîd es-Selefi (Beyrut: Dâru lḥyâ’i’t-Turâşî’l-‘Arabî, 1983), c.4, s.111.

E-F89-C4F5 - Yahudiler gidip Resulullah'a (s.a) şikayet ettiler. (فَانطَلَقَتِ الْيَهُودُ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ ﷺ فَشَكَوْا ذَلِكَ إِلَيْهِ)

E-F89-C4F6 - Resulullah (s.a) Hâlid b. el-Velîd'i gönderdi. O "Namaz için toplanınız! Cennete ancak mü'minler girer" diye seslendi. (فَبَعَثَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ خَالِدَ بْنَ الْوَلِيدِ فَتَادَى: الصَّلَاةُ جَامِعَةٌ وَلَا يَدْخُلُ الْجَنَّةَ إِلَّا مُسْلِمٌ)

E-F89-C4F7 - Resulullah (s.a) ayağa kalktı ve Allah'a hamdu senada bulundu. (فَقَامَ فِيْنَا رَسُولُ اللَّهِ ﷺ فَحَمِدَ اللَّهَ وَأَنْتَى عَلَيْهِ)

E-F89-C4F8 - Sonra şöyle dedi: "Muahidlerin malı hakkını vermeden size nasıl helal olur!?" (ثُمَّ قَالَ: مَاذَا يَجَلُّ لَكُمْ مِنْ أَمْوَالِ الْمُعَاهِدِينَ لِعَيْرِ حَقِّهَا؟)

E-F89-C4F9 - "[Bazıları] "Biz [ancak] Allah'ın Kitabı'ndaki helalleri helal, haramları da haram kabul ederiz" diyorlar." (يَقُولُونَ: مَا وَجَدْنَا فِي كِتَابِ اللَّهِ مِنْ حَلَالٍ أَحْلَلْنَاهُ) (وَمَا وَجَدْنَاهُ مِنْ حَرَامٍ حَرَّمْنَاهُ)

E-F89-C4FA - "Dikkat edin! Ben muahidlerin mallarını haram kılıyorum." (أَلَا (وَأَيُّ أَحْرَمُ أَمْوَالِ الْمُعَاهِدِينَ)

E-F89-C4FB - "Yırtıcılardan etini azı dışıyla yiyenleri de [yasaklıyorum]" (وَكُلُّ ذِي نَابٍ مِنَ السَّبَاعِ)

▪ Zaman İfadeleri

Z-F89-52A7 - [Hayber'e] vardılar (فَنَزَلُوا)

▪ Mekan İfadeleri

M-F89-52A8 - Hayber Yahudilerinin ağullarının yanında konakladılar. (فَنَزَلُوا إِلَى جَانِبِ حِطَائِرِ يَهُودِ بَحْبِيبٍ)

▪ Nesne İfadeleri

N-F89-52A5 - Resulullah (رَسُولِ اللَّهِ)

N-F89-52A6 - el-Miḳdâm b. Ma'dikerib (الْمِقْدَامُ بْنُ مَعْدِي كَرِبٍ)

N-F89-52AB - Hâlid b. el-Velîd (خَالِدِ بْنِ الْوَلِيدِ)

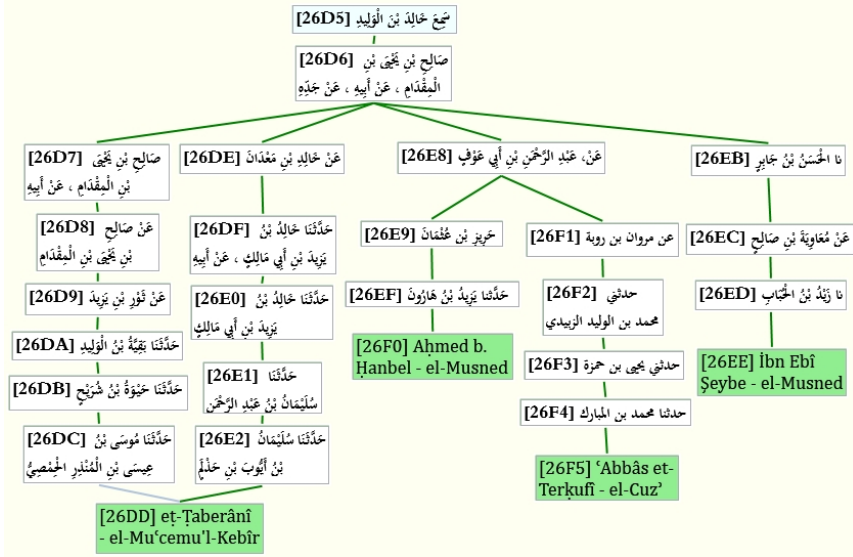
▪ Grup İfadeleri

G-F89-52AA - Yahudiler (الْيَهُودُ)

G-F89-52AC - [Resulullah aramızda] ayağa kalktı. (فَقَامَ فِيْنَا)

G-F89-5577 - Resulullah'ın ashabı onları (ehlî eşekleri) aldı. (فَتَنَاوَلْ أَصْحَابُ) (رَسُولِ اللَّهِ)

Kaynaklar

- [26D5-Anlatıcı] سمع خالد بن الوليد, Hâlid b. el-Velîd (ö.21/642).
- [26D6-Ravi] صالح بن يحيى بن المقدم ، عن أبيه ، عن جده
- [26D7-Ravi] صالح بن يحيى بن المقدم ، عن أبيه
- [26D8-Ravi] عن صالح بن يحيى بن المقدم
- [26D9-Ravi] عن ثور بن يزيد
- [26DA-Ravi] حدَّثنا يحيى بن الوليد
- [26DB-Ravi] حدَّثنا حيوة بن شريح
- [26DC-Ravi] حدَّثنا موسى بن عيسى بن المنذر الحمصي
- [26DD-Toplayıcı] et-Taberāni - el-Mu'cemu'l-Kebir
- [26DE-Ravi] عن خالد بن مغان
- [26DF-Ravi] حدَّثنا خالد بن يزيد بن أبي مالك ، عن أبيه
- [26E0-Ravi] حدَّثنا خالد بن يزيد بن أبي مالك
- [26E1-Ravi] حدَّثنا سليمان بن عبد الرحمن
- [26E2-Belirsiz] حدَّثنا سليمان بن أيوب بن حذلم
- [26E8-Ravi] عن عبد الرحمن بن أبي عوف
- [26E9-Ravi] خريز بن عثمان
- [26EB-Ravi] نا الحسن بن جابر
- [26EC-Ravi] عن معاوية بن صالح
- [26ED-Ravi] نا زيد بن الخطاب
- [26EE-Toplayıcı] Ibn Ebi Şeybe - el-Musned
- [26EF-Ravi] حدَّثنا يزيد بن هارون
- [26F0-Toplayıcı] Ahmed b. Hanbel - el-Musned

- [26F1-Ravi] عن مروان بن روبة
- [26F2-Ravi] حدثني محمد بن الوليد الزبيدي
- [26F3-Ravi] حدثني يحيى بن حمزة
- [26F4-Ravi] حدثنا محمد بن المبارك
- [26F5-Toplayıcı] 'Abbâs et-Terķuffî - *el-Cuz'*

2B1BFE Ebû Ruhm Haberi

Tanım: Ebû Ruhm el-Ġifârî'den nakledilen *Haber*.

Açıklama: Bu *Haber*, el-Vâkıdî tarafından birleşik bir isnadla sahabeden Ebû Ruhm Kulşûm b. el-Huşayn el-Ġifârî'den nakledilmiştir. Ebû Ruhm'un Hz. Peygamber'in hicretinden sonra Müslüman olduğu, Uḫud gazvesinde yaralandığı³⁴ ve Ḥayber gazvesine kardeşiyle birlikte katıldığı³⁵ bilinmektedir.

Alıntılar

2B1BFD Alıntısı

☞ [1BFD] el-Vâkıdî, *el-Meġâzî*, c.2, ss.660-661.

وَكَانَ أَبُو رُهْمِ الْغِفَارِيِّ يُحَدِّثُ قَالَ: أَصَابَنَا جُوعٌ شَدِيدٌ، وَنَزَلْنَا خَيْبَرَ زَمَانَ الْبَلْحِ، وَهِيَ أَرْضٌ وَخِيمَةٌ حَارَةٌ شَدِيدٌ حَرُّهَا. فَبَيْنَمَا نَحْنُ مُحَاصِرُونَ جِصْنَ الصَّعْبِ بْنِ مُعَاذٍ فَخَرَجَ عَشْرُونَ جَمَارًا مِنْهُ أَوْ ثَلَاثُونَ، فَلَمْ يَقْدِرِ الْيَهُودُ عَلَى إِدْخَالِهَا، وَكَانَ جِصْنُهُمْ لَهُ مَنَعَةٌ، فَأَخَذَهَا الْمُسْلِمُونَ فَأَنْتَحَرُواهَا، وَأَوْقَدُوا النَّبْرَانَ وَطَبَّخُوا لُحُومَهَا فِي الْفُدُورِ وَالْمُسْلِمُونَ جِيَاعٌ، وَمَرَّ بِهِمْ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ وَهُمْ عَلَى تِلْكَ الْحَالِ فَسَأَلَ فَأَخْبَرَ فَأَمَرَ مُنَادِيًّا: إِنَّ رَسُولَ اللَّهِ يَنْهَأُكُمْ عَنِ الْخُمْرِ الْإِنْسِيَّةِ. قَالَ: فَكَفُّوا الْفُدُورَ - وَعَنْ مُنْعَةَ النَّسَاءِ، وَعَنْ كُلِّ ذِي نَابٍ وَمِخْلَبٍ.

İfadeler

▪ Eylem İfadeleri

E-BFD-1BFF - [Ebû Ruhm el-Ġifârî] dedi ki: “Şiddetli bir açlığa maruz kaldık. Ḥayber'e hurmaların ham olduğu bir zamanda varmıştık.” (قَالَ: أَصَابَنَا جُوعٌ شَدِيدٌ) (وَنَزَلْنَا خَيْبَرَ زَمَانَ الْبَلْحِ)

E-BFD-1C01 - “es-Şa‘b b. Mu‘âz kalesini muhasara ettiğimiz sırada oradan 20 veya 30 eşek çıktı. Yahudiler onları içeri sokmaya muktedir olamadılar.” (فَبَيْنَمَا نَحْنُ مُحَاصِرُونَ جِصْنَ الصَّعْبِ بْنِ مُعَاذٍ فَخَرَجَ عَشْرُونَ جَمَارًا مِنْهُ أَوْ ثَلَاثُونَ، فَلَمْ يَقْدِرِ الْيَهُودُ عَلَى إِدْخَالِهَا)

E-BFD-1C02 - “Müslümanlar (eşekleri) yakaladılar ve onları boğazladılar.” (فَأَخَذَهَا الْمُسْلِمُونَ فَأَنْتَحَرُواهَا)

E-BFD-1C03 - “Ateş yakıp etlerini kazanlarda pişirdiler.” (وَأَوْقَدُوا النَّبْرَانَ وَطَبَّخُوا) (لُحُومَهَا فِي الْفُدُورِ)

E-BFD-1C04 - “Onlar bu halde iken Resulullah yanlarına uğradı.” (وَمَرَّ بِهِمْ) (رَسُولُ اللَّهِ وَهُمْ عَلَى تِلْكَ الْحَالِ)

E-BFD-1C05 - “[Hz. Peygamber onlara ne yaptıklarını] sordu. [Onlar da] bilgi verdiler.” (فَسَأَلَ فَأَخْبَرَ)

³⁴ İbn Sa‘d, *Kitâbu’t-Tabakâtîl-Kebîr*, tah. ‘Alî Muḫammed ‘Umer (Kahire: Mektebetu'l-Ĥâncî, 1421/2001), c.4, s.229.

³⁵ İbn Mende, *Ma‘rifetu’s-Şahâbe*, tah. ‘Amir Ḥasen Şabrî (Abu Dabi: Maḥbû‘âtu Câmi‘ati'l-İmârât, 1426/2005), c.2, s.859.

E-BFD-1C06 - “[Bunun üzerine Hz. Peygamber] bir münadiye “إِنَّ رَسُولَ اللَّهِ -فَأَمَرَ مُنَادِيًا: إِنَّ رَسُولَ اللَّهِ يَنْهَأُكُمْ عَنِ الْخُمْرِ الْإِنْسِيَّةِ- قَالَ: فَكَفُّوا الْقُدُورَ) دِيه سِسَلِنَمَسِينِسِي عَمَرَتَتِي. BUNUN ÜZERİNE KAZANLARIN İÇİNDEKİLERİ DÖKTÜLER.”

E-BFD-1C07 - “Kadınlarla *mut'a* [nikahı] yapmayı yasakladı.” (وَعَنْ مُتْعَةِ النِّسَاءِ)

E-BFD-1C08 - “Yırtıcı ve [avını] parçalayan bütün [hayvanların etlerini yemeyi] yasakladı.” (وَعَنْ كُلِّ ذِي نَابٍ وَمِخْلَبٍ)

• Zaman İfadeleri

Z-BFD-525E - “Hayber’e hurmaların ham olduğu bir zamanda vardık.” (نَزَلْنَا (حَيْبَرَ زَمَانَ النَّالِحِ)

• Mekan İfadeleri

M-BFD-525F - Hayber (حَيْبَرَ)

• Nesne İfadeleri

N-BFD-525D - Ebû Ruhm el-Ğifârî (أَبُو رُحْمِ الْغِفَارِيِّ)

N-BFD-5262 - Resulullah (رَسُولُ اللَّهِ)

N-BFD-5264 - Münadi (مُنَادِيًا)

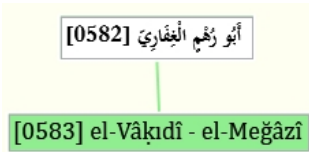
• Grup İfadeleri

G-BFD-5260 - Yirmi veya otuz kadar eşek (عِشْرُونَ جِمَارًا مِنْهُ أَوْ ثَلَاثُونَ)

G-BFD-5261 - Yahudiler (الْيَهُودَ)

G-BFD-5263 - “Müslümanlar (eşekleri) yakaladılar ve onları boğazladılar.” (فَأَخَذَهَا الْمُسْلِمُونَ فَأَنْتَحَرَوْهَا)

Kaynaklar

• [0582-Gözlemci] أبُو رُحْمِ الْغِفَارِيِّ, Ebû Ruhm Kulşûm b. el-Ĥuşayn el-Ğifârî.

• [0583-Toplayıcı] el-Vâkıdî - el-Meğâzî

2B1C33 el-Vâkıdî Haberi

Tanım: el-Vâkıdî'nin kendisine gelen isnadlı haberlerden hareketle oluşturduğu müşterek metinden ibaret *Haber*.

Açıklama: Aşağıdaki metin el-Vâkıdî'nin kendisine farklı isnadlarla ulaşan metinlerden hareketle oluşturduğu ve anlatıcısının kendisi olduğu bir metindir. Metinde yer alan (قَالُوا) ifadesi el-Vâkıdî'nin, bu metnin yer aldığı konunun başında, Hayber Gazvesi'nin anlatımına başlarken zikrettiği isnadlara işaret etmektedir. Bu isnadlarla gelen metinleri farklı kaynaklardan ayrı ayrı elde etmek oldukça zordur. Metinde de görüleceği üzere metindeki bazı ifadeler bu makalede yer alan sahabeden nakledilen diğer haberlerdekiyle benzemektedir. Bu da bize aşağıdaki metnin aslında bu haberlerden derlenmiş olabileceğini, ancak

onun bizim ulaşamadığımız başka haberleri de kullanmış olabileceği düşünüldüğünde sadece bu haberlere indirgenemeyeceğini göstermektedir.

2B1C32 Alıntısı

Açıklama: Bu *Haberin* tek bir alıntısı bulunmaktadır. Ancak yukarıda da ifade edildiği üzere metnin benzer ifadelerle başka kaynaklarda farklı raviler aracılığıyla nakledilmiş *tarik*lerini bulmak her zaman mümkündür.

☞ [1C32] el-Vâkıdî, *el-Meğâzî*, c.2, ss.690-691.

وَكَانَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ لَمَّا فَتَحَ خَيْبَرَ سَأَلَهُ الْيَهُودُ فَقَالُوا: يَا مُحَمَّدُ، نَحْنُ أَرْبَابُ النَّخْلِ وَأَهْلُ الْمَعْرِفَةِ بِهَا. فَسَأَلَهُمْ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ خَيْبَرَ عَلَى شَطْرِ مِنَ التَّمْرِ وَالزَّرْعِ، وَكَانَ يَزْرَعُ تَحْتَ النَّخْلِ، فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: أَفَرَأَيْتُمْ عَلَى مَا أَفْرَأَكُمْ اللَّهُ. فَكَانُوا عَلَى عَهْدِ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ حَتَّى تُؤْفَى، وَأَبَى بَكْرٌ، وَصَدَّرَ مِنْ خِلَافَةِ عُمَرَ، وَكَانَ يُبْعَثُ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ رَوَاحَةَ يَخْرُصُ عَلَيْهِمُ النَّخْلَ، فَكَانَ يَخْرُصُهَا فَإِذَا خَرَصَ قَالَ: إِنْ شِئْتُمْ فَلَكُمْ وَتَضْمَنُونَ نِصْفَ مَا خَرَصْتُمْ، وَإِنْ شِئْتُمْ فَلَنَا وَنَضْمَنَ لَكُمْ مَا خَرَصْتُمْ. وَإِنَّهُ خَرَصَ عَلَيْهِمْ أَرْبَعِينَ أَلْفَ وَسَقَى، فَجَمَعُوا لَهُ خَلِيًّا مِنْ حُلِيِّ نِسَائِهِمْ فَقَالُوا: هَذَا لَكَ، وَتَجَاوَزَ فِي الْقَسَمِ. فَقَالَ: يَا مَعْشَرَ الْيَهُودِ، وَاللَّهِ إِنَّكُمْ لَمَنْ أَبْغَضَ خَلْقَ اللَّهِ إِلَيَّ، وَمَا ذَلِكَ بِخَمَلِي أَنْ أَحْيِفَ عَلَيْكُمْ. قَالُوا: بَهَذَا قَامَتِ السَّمَوَاتُ وَالْأَرْضُ! فَكَانَ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ رَوَاحَةَ يَخْرُصُ عَلَيْهِمْ، فَلَمَّا قُتِلَ يَوْمَ مُؤْتَةَ بَعَثَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ أَبَا هَيْبَةَ بْنَ النَّيْهَانَ يَخْرُصُ عَلَيْهِمْ، وَيُقَالُ: جَبَّارُ بْنُ صَخْرٍ، فَكَانَ يَصْنَعُ بِهِمْ مِثْلَ مَا كَانَ يَصْنَعُ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ رَوَاحَةَ، وَيُقَالُ: الَّذِي خَرَصَ بَعْدَ ابْنِ رَوَاحَةَ عَلَيْهِمْ قَرُوءَةُ بْنُ عَمْرٍو. قَالُوا: وَجَعَلَ الْمُسْلِمُونَ يَقْعُونَ فِي حَرْثِهِمْ وَيَقْلِبُهُمْ بَعْدَ الْمُسَاقَاةِ وَبَعْدَ أَنْ صَارَ لِيَهُودٍ نِصْفُهُ، فَشَكَتِ الْيَهُودُ ذَلِكَ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ ﷺ، فَدَعَا رَسُولُ اللَّهِ ﷺ خَالِدَ بْنَ الْوَلِيدِ، وَيُقَالُ: عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ عَوْفٍ، فَتَنَادَى: إِنَّ الصَّلَاةَ جَامِعَةٌ، وَلَا يَدْخُلُ الْجَنَّةَ إِلَّا مُسْلِمٌ. فَاجْتَمَعَ النَّاسُ، فَقَامَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ فَحَمِدَ اللَّهَ وَأَثْنَى عَلَيْهِ ثُمَّ قَالَ: إِنَّ الْيَهُودَ شَكَّرُوا إِلَيَّ أَنْكُمْ وَقَعْتُمْ فِي حِطَائِرِهِمْ، وَقَدْ أَمَنَّاكُمْ عَلَى دِيَارِهِمْ وَعَلَى أَمْوَالِهِمْ وَالَّذِي فِي أَيْدِيهِمْ مِنْ أَرْضِيهِمْ، وَعَامَلْنَاكُمْ، وَإِنَّهُ لَا تَحِلُّ أَمْوَالُ الْمُعَاهِدِينَ إِلَّا بِحَقِّهَا. وَكَانَ الْمُسْلِمُونَ لَا يَأْخُذُونَ مِنْ يَقُولِهِمْ شَيْئًا إِلَّا بِثَمَنِ، فَرَبِمَا قَالَ الْيَهُودِيُّ لِلْمُسْلِمِ: أَنَا أُعْطِيكَه بَاطِلًا! فَيَأْبَى الْمُسْلِمُ إِلَّا بِثَمَنِ.

İfadeler

• Eylem İfadeleri

E-C32-1C34 - Resulullah (s.a) Hıyber'i fethettiği zaman Yahudiler ona "Biz hurma yetiştiricisiyiz. Bu işi iyi biliriz" dediler. (وَكَانَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ لَمَّا فَتَحَ خَيْبَرَ سَأَلَهُ الْيَهُودُ) (فَقَالُوا: يَا مُحَمَّدُ، نَحْنُ أَرْبَابُ النَّخْلِ وَأَهْلُ الْمَعْرِفَةِ بِهَا)

E-C32-1C36 - Resulullah (s.a) Hıyber [ehli ile] hurma ve ekinlerin yarısı üzerine anlaşma yaptı. (فَسَأَلَهُمْ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ خَيْبَرَ عَلَى شَطْرِ مِنَ التَّمْرِ وَالزَّرْعِ)

E-C32-1C37 - Resulullah (s.a) onlara "أَفَرَأَيْتُمْ عَلَى مَا أَفْرَأَكُمْ اللَّهُ" dedi. (فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: أَفَرَأَيْتُمْ عَلَى مَا أَفْرَأَكُمْ اللَّهُ)

E-C32-1C38 - Anlaşma yapıлып yarısı Yahudilere bırakıldıktan sonra Müslümanlar onların (Yahudilerin) tarlalarına ve bostanlarına girdiler. (قَالُوا: وَجَعَلَ الْمُسْلِمُونَ يَقْعُونَ فِي حَرْثِهِمْ وَيَقْلِبُهُمْ بَعْدَ الْمُسَاقَاةِ وَبَعْدَ أَنْ صَارَ لِيَهُودٍ نِصْفُهُ)

E-C32-1C39 - Bunun üzerine Yahudiler bu durumu Hz. Peygamber'e şikayet ettiler. (فَشَكَتِ الْيَهُودُ ذَلِكَ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ ﷺ)

E-C32-1C3A - Resulullah (s.a) Hâlid b. el-Velîd'i, bazılarının göre 'Abdurrahmân b. 'Avf'i, çağırıldı. O da "Namaz için toplanınız! Cennete ancak Müslüman olan girer" diye seslendi. (دَعَا رَسُولُ اللَّهِ ﷺ خَالِدَ بْنَ الْوَلِيدِ، وَيُقَالُ: عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ عَوْفٍ، فَتَنَادَى: إِنَّ الصَّلَاةَ جَامِعَةٌ، وَلَا يَدْخُلُ الْجَنَّةَ إِلَّا مُسْلِمٌ)

E-C32-1C3B - İnsanlar bir araya toplandı. (فَاجْتَمَعَ النَّاسُ)

E-C32-1C3C - Resulullah ayağa kalkıp Allah'a hamdu senada bulundu. (فَقَامَ رَسُولُ اللَّهِ فَحَمِدَ اللَّهَ وَأَثْنَى عَلَيْهِ)

E-C32-1C3D - Sonra "Yahudiler sizin onların ağullarına daldığımızdan bana şikâyet ettiler." dedi. (ثُمَّ قَالَ: إِنَّ الْيَهُودَ شَكَوْا إِلَيَّ أَنَّكُمْ وَقَعْتُمْ فِي حَطَائِرِهِمْ)

E-C32-1C3E - "Biz onlara kanları, ellerindeki malları ve arazileri hakkında eman vermiştik." (وَقَدْ أَمَنَّاهُمْ عَلَى دِمَائِهِمْ وَعَلَى أَمْوَالِهِمْ وَالَّذِي فِي أَيْدِيهِمْ مِنْ أَرْضِيهِمْ)

E-C32-1C3F - "Onlarla muahede yapmıştık." (وَعَامَلْنَاهُمْ)

E-C32-1C40 - "Muahede yapılanların malı, hakkı verilmek dışında helal olmaz." (وَإِنَّهُ لَا تَجُلُ أَمْوَالُ الْمُعَاهَدِينَ إِلَّا بِحَقِّهَا)

E-C32-1C41 - [Bu uyarıdan sonra] Müslümanlar onların bostanlarından ücretini ödemedi bir şey almadılar. (وَكَانَ الْمُسْلِمُونَ لَا يَأْخُذُونَ مِنْ بَقُولِهِمْ شَيْئًا إِلَّا بِتَمَنِ)

▪ Zaman İfadeleri

Z-C32-5268 - Hz. Peygamber Hıyber'i fethettiği zaman (لَمَّا فَتَحَ حَيْبَرَ)

▪ Mekan İfadeleri

M-C32-5269 - Hıyber (حَيْبَرَ)

▪ Nesne İfadeleri

N-C32-5265 - Resulullah (رسول الله)

N-C32-5266 - Hâlid b. el-Velîd, bazılarına göre 'Abdurrahmân b. 'Avf (خالد بن الوليد، ويُقال: عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ عَوْفٍ)

▪ Grup İfadeleri

G-C32-5267 - Yahudiler (الْيَهُودُ)

G-C32-526A - Müslümanlar (Yahudilerin) tarlalarına ve bostanlarına girdiler. (وَجَعَلَ الْمُسْلِمُونَ يَقْعُونَ فِي حَرْثِهِمْ وَيَقْلِبُهُمْ)

Kaynaklar

[AD85] حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ، وَمُوسَى بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ إِبْرَاهِيمَ بْنِ الْحَارِثِ التَّنِيحِيِّ، وَعَبْدُ اللَّهِ بْنُ جَعْفَرٍ، وَابْنُ أَبِي سَرَّةَ، وَابْنُ أَبِي حَبِيبَةَ، وَعَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ عَبْدِ الْعَزِيزِ، وَمُحَمَّدُ بْنُ صَالِحٍ، وَمُحَمَّدُ بْنُ يَحْيَى بْنِ سَهْلٍ، وَعَالِدُ بْنُ يَحْيَى، وَعَبْدُ الْحَمِيدِ بْنُ جَعْفَرٍ، وَيَحْيَى بْنُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ أَبِي قَتَادَةَ، وَأَسَامَةُ بْنُ زَيْدِ اللَّيْثِيِّ، وَأَبُو مَعْشَرٍ، وَمُعَاذُ بْنُ مُحَمَّدٍ، وَإِبْرَاهِيمُ بْنُ جَعْفَرٍ، وَيُونُسُ بْنُ يَعْقُوبَ ابْنَا مُحَمَّدِ الظُّفَرِيَّانِ، وَيَعْقُوبُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ أَبِي صَعْصَعَةَ، وَسَعِيدُ بْنُ أَبِي زَيْدِ بْنِ الْمَعْلَى الزَّرْقِيُّ، وَزُبَيْدَةُ بْنُ عُثْمَانَ، وَمُحَمَّدُ بْنُ يَعْقُوبَ، وَعَبْدُ اللَّهِ بْنُ زَيْدٍ، وَعَبْدُ الْمَلِكِ وَعَبْدُ الرَّحْمَنِ ابْنَا مُحَمَّدِ بْنِ أَبِي بَكْرٍ، وَمَعْمَرُ بْنُ زَائِدٍ، وَإِسْمَاعِيلُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ بْنِ عَقْبَةَ، فَكُلُّ قَدْ حَدَّثَنِي مِنْ حَدِيثِ حَبِيبِ بْنِ بَطَّانَةَ، وَيَعْضُئُهُمْ أَوْعَى لَهُ مِنْ بَعْضٍ، وَعَزِيرُ هَؤُلَاءِ الْمُسْتَمِينَ قَدْ حَدَّثَنِي مِنْ حَدِيثِ حَبِيبِ بْنِ خَبْرَةَ، فَكُنْتُ مَا حَدَّثُونِي

[AD86] el-Vâkıdî - el-Meğâzî

▪ [AD85-Anlatıcı] Mürekkep isnadda yer alan anlatıcılar

▪ [AD86-Toplayıcı] el-Vâkıdî - el-Meğâzî

9840E4 Enes b. Mâlik Haberi

Tanım: Enes b. Mâlik'ten nakledilen *Haber*.

Açıklama: Enes b. Mâlik'ten nakledilen ve aşağıda bir *tarîh*ini kullanacağımız *Haberin* el-Buḥârî tarafından daha mufassal bir *tarîh*ini de iktibas edeceğiz. Bu *tarîh*in başında yer alan Ḥayber Gazvesi ile ilgili bilgiler Kurgu kapsamına girmese de önem arz etmektedir.

Alıntılar

9840E3 Alıntısı

☞ [40E3] el-Ḥumeydî, *el-Musned*, c.2, s.309 (no.1234).

حَدَّثَنَا الْحُمَيْدِيُّ قَالَ: ثنا سُفْيَانُ، قَالَ: ثنا أَيُّوبُ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ سَبْرِينَ، عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ، قَالَ: لَمَّا افْتَتَحَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ خَيْبَرَ أَصَبْنَا حُمْرًا خَارِجًا مِنَ الْقَرْيَةِ، فَتَحَرْنَاهَا، فَطَبَخْنَا مِنْهَا، فَغَادَى مُنَادِي رَسُولَ اللَّهِ ﷺ: «أَلَا إِنَّ اللَّهَ وَرَسُولَهُ يَنْهَيَانِكُمْ عَنْهَا، فَإِنَّهَا رِجْزٌ مِنْ عَمَلِ الشَّيْطَانِ»، فَأَكْفَيْتُ الْقُدُورَ بِمَا فِيهَا وَإِنَّهَا لَتَقُورُ.

8E26C9 Alıntısı

☞ [26C9] el-Buḥârî, *es-Şaḥîḥ*, c.4, s.56 (no.2991).

حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدٍ، حَدَّثَنَا سُفْيَانُ، عَنْ أَيُّوبَ، عَنْ مُحَمَّدٍ، عَنْ أَنَسِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: صَبَّحَ النَّبِيُّ ﷺ خَيْبَرَ، وَقَدْ خَرَجُوا بِالْمَسَاجِي عَلَى أَعْنَاقِهِمْ، فَلَمَّا رَأَوْهُ قَالُوا: هَذَا مُحَمَّدٌ، وَالْحَمِيسُ مُحَمَّدٌ، وَالْحَمِيسُ، فَلَجُّوا إِلَى الْحِصْنِ، فَرَفَعَ النَّبِيُّ ﷺ يَدَيْهِ وَقَالَ: «اللَّهُ أَكْبَرُ خَرِبَتْ خَيْبَرُ، إِنَّا إِذَا نَزَلْنَا بِسَاحَةِ قَوْمٍ، فَسَاءَ صَبَاحَ الْمُتَنَذِرِينَ»، وَأَصَبْنَا حُمْرًا، فَطَبَخْنَاهَا، فَغَادَى مُنَادِي النَّبِيِّ ﷺ: إِنَّ اللَّهَ وَرَسُولَهُ يَنْهَيَانِكُمْ عَنْ لُحُومِ الْحُمْرِ، فَأَكْفَيْتُ الْقُدُورَ بِمَا فِيهَا تَابَعَهُ عَلِيٌّ، عَنْ سُفْيَانَ، رَفَعَ النَّبِيُّ ﷺ يَدَيْهِ.

İfadeler

• Eylem İfadeleri

E-0E3-C4FC - Enes b. Mâlik dedi ki: “Resulullah (s.a) Ḥayber’i fethettiği zaman yerleşim yerinden (köy) çıkan eşekleri ele geçirdik.” (عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ قَالَ: لَمَّا (افْتَتَحَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ خَيْبَرَ أَصَبْنَا حُمْرًا خَارِجًا مِنَ الْقَرْيَةِ)

E-0E3-C4FE - Onları kesip etlerinden pişirdik. (فَتَحَرْنَاهَا، فَطَبَخْنَا مِنْهَا)

E-0E3-C4FF - Bunun üzerine Resulullah’ın (s.a) münadisi “Allah ve Resülü size onları yasaklıyor. Çünkü bu şeytanın işlerinden necis bir iştir” diye seslendi. (فَغَادَى مُنَادِي رَسُولِ اللَّهِ ﷺ: أَلَا إِنَّ اللَّهَ وَرَسُولَهُ يَنْهَيَانِكُمْ عَنْهَا، فَإِنَّهَا رِجْزٌ مِنْ عَمَلِ الشَّيْطَانِ)

E-0E3-C500 - [Bunu duyunca] kaynamakta olan kazanlar döküldü. (فَأَكْفَيْتُ (الْقُدُورَ بِمَا فِيهَا وَإِنَّهَا لَتَقُورُ)

• Zaman İfadeleri

Z-0E3-52A0 - Resulullah Ḥayber’i fethettiği zaman (لَمَّا افْتَتَحَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ خَيْبَرَ)

• Mekan İfadeleri

M-0E3-52A1 - Ḥayber (خَيْبَرَ)

• Nesne İfadeleri

N-0E3-529E - Enes b. Mâlik (أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ)

N-0E3-529F - Resulullah (رَسُولُ اللَّهِ)

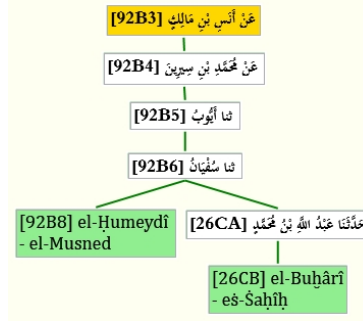
N-0E3-52A4 - Resulullah’ın münadisi (مُنَادِي رَسُولِ اللَّهِ)

• Grup İfadeleri

G-0E3-52A2 - Köyden (Ḥayber’de bir kale) çıkan eşekler (حُمْرًا خَارِجًا مِنَ الْقَرْيَةِ)

G-0E3-52A3 - Onları boğazladık ve birazını pişirdik (فَطَبَخْنَا مِنْهَا)

Kaynaklar

- [92B3-Gözlemci] عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ, Enes b. Mâlik (ö.93/711).
- [92B4-Ravi] عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ سِيرِينَ
- [92B5-Ravi] ثنا أَيُّوبُ
- [92B6-Ravi] ثنا سُفْيَانُ
- [92B8-Toplayıcı] el-Ḥumeydî - *el-Musned*
- [26CA-Ravi] حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدٍ
- [26CB-Toplayıcı] el-Buḥârî - *es-Şaḥîḥ*

9840E0 ‘Abdullâh b. Ebî Evfâ Haberi

Tanım: ‘Abdullâh b. Ebî Evfâ’dan nakledilen *Haber*.

Açıklama: Sahabeden ‘Abdullâh b. Ebî Evfâ’nın Ḥayber Gazvesi’ne katıldığı bilinmektedir.³⁶ Ondan nakledilen metinler de başta eş-Şeybânî olmak üzere birçok müellife ait kaynakta yer almaktadır. Biz burada eş-Şeybânî’nin *ṭarîḳ*ini esas alıp diğer *ṭarîḳ*lere işaret etmekle yetineceğiz.

Alıntılar

9840DF Alıntısı

☞ [40DF] eş-Şeybânî, *el-Asl*, c.5, s.358.

أَبُو إِسْحَاقَ السَّنْبَانِي عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ أَبِي الْمَجَالِدِ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ أَبِي أَوْفَى أَنَّهُ قَالَ: أَصَبْنَا يَوْمَ خَيْبَرٍ حُمْرًا أَهْلِيَّةً، قَالَ: فَذَبَحْنَاهَا، وَإِنَّ الْفُدُورَ لَتُعْلَى بِهَا فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ: أَكْفُوها بِمَا فِيهَا، وَنَهَى عَنْ أَكْلِهَا. فَقُلْنَا بَيْنَنَا: إِنَّمَا حَرَّمَهَا لِأَنَّهَا لَمْ تُحَمَّسْ. قَالَ: فَلَقَيْتُ سَعِيدَ بْنَ جُبَيْرٍ فَذَكَرْتُ ذَلِكَ لَهُ وَقُلْتُ: لِمَ حَرَّمَهَا؟ قَالَ: النَّبِيُّ.

Rivayetin, bazı ifade farklarıyla başka *ṭarîḳ*leri de bulunmaktadır.³⁷

İfadeler

▪ Eylem İfadeleri

E-0DF-C501 - ‘Abdullâh b. Ebî Evfâ dedi ki: “Ḥayber Günü* ehlî eşekler ele geçirdik.” (عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ أَبِي أَوْفَى أَنَّهُ قَالَ: أَصَبْنَا يَوْمَ خَيْبَرٍ حُمْرًا أَهْلِيَّةً)

³⁶ İbn Sa’d, *eṭ-Ṭabakât*, c.5, s.206.

³⁷ Mesela bkz. İbn Ebî Şeybe, *el-Muṣannef*, tah. Sa’d b. Nâsır eş-Şeşrî (Riyad: Dâru Kunûzi İşbilyâ, 1436/2015), c.13, s.389; el-Buḥârî, *es-Şaḥîḥ*, c.4, s.96 (no.3155).

* Cahiliyye Dönemi ve sonrasında önemli savaşlar ve olaylar “Gün” anlamına gelen “يوم” kelimesiyle ifade edilir ve günlerce sürebilir. Ḥayber Günü (يوم خيبر) ile de Ḥayber Gazvesi kastedilmektedir.

E-0DF-C503 - “Onları boğazladık. Kazanlarda etleri kaynamaya başlamıştı.”
(قَالَ: فَذَبَحْنَاهَا وَإِنَّ الْقُدُورَ لَتَغْلِي بِهَا)

E-0DF-C504 - [O sırada] Nebi (s.a) “Onların içindekileri dökün” dedi ve bize onları yemeyi yasakladı. (فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ: أَكْفُوها بما فيها وَتَهَى عَنْ أَكْلِها)

E-0DF-C505 - Biz aramızda “[Ganimetler] bölüşülmediği için yasakladı” diye konuştuk. (فَقُلْنَا بَيْنَنَا: إِنَّمَا حَرَّمَهَا لِأَنَّهَا لَمْ تُحْمَسْ)

▪ Zaman İfadeleri

Z-0DF-5299 - Hayber Günü (يَوْمَ حَيْبَرِ)

▪ Mekan İfadeleri

M-0DF-529A - Hayber (حَيْبَرِ)

▪ Nesne İfadeleri

N-0DF-5298 - ‘Abdullâh b. Ebî Evfâ (عبد الله بن أبي أوفى)

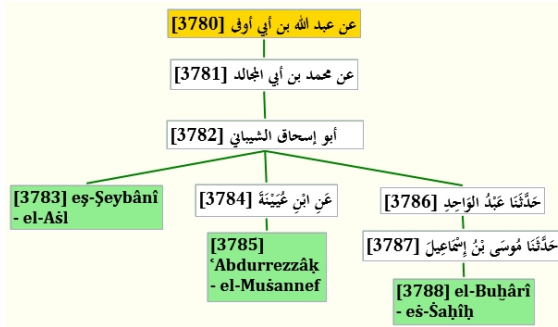
N-0DF-529D - Nebi (النبي)

▪ Grup İfadeleri

G-0DF-529B - Ehlî Eşekler (حمرأ أهلية)

G-0DF-529C - Onları (ehlî eşekleri) boğazladık (فذبحنهاها)

Kaynaklar

- [3780-Gözlemci] عن عبد الله بن أبي أوفى, ‘Abdullâh b. Ebî Evfâ (ö.86/705).
- [3781-Ravi] عن محمد بن أبي المجالد (Not: ‘Abdurrezzâk ve el-Buḥârî'nin isnadlarında bu ravi bulunmamaktadır.)
- [3782-Ravi] عن أبي إسحاق الشيباني
- [3783-Toplayıcı] eş-Şeybânî - el-Aşl
- [3784-Ravi] عن ابن عيينة
- [3785-Toplayıcı] ‘Abdurrezzâk - el-Muṣannef
- [3786-Ravi] حَدَّثَنَا عَبْدُ الْوَاحِدِ
- [3787-Ravi] حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَاعِيلَ
- [3788-Toplayıcı] el-Buḥârî - eš-Şaḥîḥ

Bütün olaylar ise “Eyyâmü'l-'Arab” olarak adlandırılır. Medine’de el-Evs ve el-Ḥazrec kabileleri arasındaki Yevmu Bu’âş bu olaylara örnek olarak verilebilir.

9840DC Seleme b. el-Ekva‘ Haberi

Tanım: Seleme b. el-Ekva‘dan nakledilen *Haber*.

Açıklama: Seleme b. el-Ekva‘ın Hayber Gazvesi’ne katıldığına dair birçok kaynakta ayrıntılı bilgiler yer alır.³⁸ Bu sırada Seleme 12-13 yaşlarındadır.³⁹ Seleme’nin *Haberinin* kaynaklarda birçok versiyonu bulunmaktadır. Bunların bazıları oldukça hacimli metinlerdir ve Hudeybiye’den başlayarak Hayber Gazvesi’ne kadar olan süreci içerirler.⁴⁰ Ancak bunlar daha sonraları *iẖtis̱âr* edilmiş ve daha çok Hayber Gazvesi’ni ihtiva eden *tarîhler* yayılmıştır.

Alıntılar

9840DB Alıntısı

☞ [40DB] el-Buḥârî, *es-Sahîh*, c.5, s.130 (no.4196).

حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مَسْلَمَةَ، حَدَّثَنَا حَاتِمُ بْنُ إِسْمَاعِيلَ، عَنْ يَزِيدَ بْنِ أَبِي عُبَيْدٍ، عَنْ سَلْمَةَ بْنِ الْأَكْوَعِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: خَرَجْنَا مَعَ النَّبِيِّ ﷺ إِلَى خَيْبَرَ، فَمَسَرْنَا لَيْلًا، فَقَالَ رَجُلٌ مِنَ الْقَوْمِ لِعَامِرٍ: يَا عَامِرُ أَلَا تَسْمِعُنَا مِنْ هُنْتَاهُتَاكَ؟ وَكَانَ عَامِرُ رَجُلًا شَاعِرًا، فَتَرَّلَ يَحْدُو بِالْقَوْمِ يَقُولُ: اللَّهُمَّ لَوْلَا أَنْتَ مَا اهْتَدَيْنَا ... وَلَا تَصَدَّقْنَا وَلَا صَلِّتْنَا فَافْغُرْ فِدَاءَ لَكَ مَا بَقِينَا ... وَتَبَّتِ الْأَقْدَامُ إِنْ لَاقَيْنَاوَالْقَيْنَ سَكِينَةً عَلَيْنَا ... إِنَّا إِذَا صَبِحَ بِنَاؤُنِيَاوَالصَّبَاحِ عَوْلُوا عَلَيْنَا، فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: «مَنْ هَذَا السَّائِقُ»، قَالُوا: عَامِرُ بْنُ الْأَكْوَعِ، قَالَ: «بِزَحْمَةِ اللَّهِ»، قَالَ رَجُلٌ مِنَ الْقَوْمِ: وَجَبَتْ يَا نَبِيَّ اللَّهِ، لَوْلَا أَمْتَعْتَنَا بِهِ؟ فَأَتَيْنَا خَيْبَرَ فَحَاصَرْنَاهُمْ حَتَّى أَصَابَتْنَا مَخْمَصَةٌ شَدِيدَةٌ، ثُمَّ إِنَّ اللَّهَ تَعَالَى فَتَحَهَا عَلَيْنَا، فَلَمَّا أَمْسَى النَّاسُ مَسَاءَ الْيَوْمِ الَّذِي فَتِحَتْ عَلَيْهِمْ، أَوْفَدُوا نِيرَانًا كَثِيرَةً، فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ: «مَا هَذِهِ النَّيْرَانُ عَلَى أَبِي شَيْءٍ تُوقِدُونَ؟» قَالُوا: عَلَى لَحْمٍ، قَالَ: «عَلَى أَيِّ لَحْمٍ؟» قَالُوا: لَحْمُ حُمُرِ الْإِنْسِيَّةِ، قَالَ النَّبِيُّ ﷺ: «أَهْرَ يَفُوهَا وَآخِسِرُوهَا»، فَقَالَ رَجُلٌ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، أَوْ نَهْرِيْفُوهَا وَتَغْسِلُوهَا؟ قَالَ: «أَوْ ذَلِكَ». فَلَمَّا تَصَافَتِ الْقَوْمُ كَانَ سَيْفُ عَامِرٍ قَصِيرًا، فَتَنَازَلَ بِهِ سَاقَ يَهُودِيٍّ لِيُضْرِبَهُ، وَيَزْجِعُ نُبَابَ سَيْفِهِ، فَأَصَابَ عَيْنَ رُكْبَةٍ عَامِرٍ فَمَاتَ مِنْهُ، قَالَ: فَلَمَّا قَفَلُوا قَالَ سَلْمَةُ: زَانِي رَسُولُ اللَّهِ ﷺ وَهُوَ أَحَدُ بَنِيي، قَالَ: «مَا لَكَ؟» قُلْتُ لَهُ: فَذَلِكَ أَبِي وَأُمِّي، رَعَمُوا أَنَّ عَامِرًا حَبِطَ عَمَلُهُ؟ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ: «كَذَبَ مَنْ قَالَهُ، إِنْ لَهُ لِأَجْرَيْنِ - وَجَمَعَ بَيْنَ إصْبَعِيهِ - إِنَّهُ لَجَاهِدٌ مُجَاهِدٌ، قَلَّ عَرَبِيٌّ مَسَىٰ بِهَا مِثْلُهُ»، حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ، حَدَّثَنَا حَاتِمُ قَالَ: «تَسَاءَ بِهَا».

Bu rivayetin başka *tarîhleri* de bulunmaktadır.⁴¹

İfadeler

- Eylem İfadeleri

E-0DB-C506 - Seleme b. el-Ekva‘ şöyle dedi: “Resulullah (s.a) ile Hayber [Gazvesi]’ne çıktık.” (عَنْ سَلْمَةَ بْنِ الْأَكْوَعِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: خَرَجْنَا مَعَ النَّبِيِّ ﷺ إِلَى خَيْبَرَ)

E-0DB-C508 - “Hayber’e varıp onları [bir süre] muhasara edince şiddetli bir açlığa maruz kaldık. Sonunda Allah oranın fethini müyesser kıldı.” (فَأَتَيْنَا خَيْبَرَ) (فَحَاصَرْنَاهُمْ حَتَّى أَصَابَتْنَا مَخْمَصَةٌ شَدِيدَةٌ ثُمَّ إِنَّ اللَّهَ تَعَالَى فَتَحَهَا عَلَيْنَا)

³⁸ Muhammed b. ‘Umer el-Vâkıdî, *Kitâbu’l-Meğâzî*, tah. Marsden Jones (Beyrut: Dâru’l-‘Aleminî, 1409/1989), c.2, s.661.

³⁹ Seleme b. el-Ekva‘ın *el-Ğâbe Gazvesi* sırasında 12-13 yaşlarında olduğu (Apaydın, *Siyer Kronolojisi*, s.616), dolayısıyla bu gazveden birkaç gün sonra çıkılan *Hayber Gazvesi* sırasında da aynı yaşlarda olduğu söylenebilir.

⁴⁰ Ebû ‘Avâne el-İsferâyînî, *el-Musnedu’s-Sahîhu’l-Muḥarrac ‘alâ Şahîhi Muslim*, tah. ‘Abbâs b. Şafâḥân b. Şihâbuddîn ve diğerleri (Medine: el-Câmi‘atu’l-İslâmiyye, 1435/2014), c.14, ss.452-460.

⁴¹ Ahmed b. Hânel, *el-Musned*, c.6, s.928; Muhammed b. Hârûn er-Rüyânî, *Musnedu’r-Rüyânî*, tah. Eymen ‘Alî Ebû Yemânî (Kahire: Mu‘essesetu Kırtuba, 1416), c.2, s.248; et-Ṭaberânî, *el-Mu‘cemu’l-Kebîr*, c.7, s.32, 33.

E-0DB-C509 - “İnsanlar fethin yapıldığı günün akşamında çok sayıda ateş yaktılar.” (فَلَمَّا أَمْسَى النَّاسُ مَسَاءَ الْيَوْمِ الَّذِي فَتَحَتْ عَلَيْهِمْ أَوْقَدُوا نِيرَانًا كَثِيرَةً)

E-0DB-C50A - “Nebi (s.a) ‘Bu ateşler niçin yakıldı?’ diye sordu. ‘Et için’ denilince ‘Hangi et için?’ dedi. ‘Ehlî eşek eti için’ denildi.” (فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ: مَا هَذِهِ النَّيْرَانُ عَلَى (أَيِّ شَيْءٍ تُوقِدُونَ؟ قَالُوا: عَلَى لَحْمٍ، قَالَ: عَلَى أَيِّ لَحْمٍ؟ قَالُوا: لَحْمِ حُمُرِ الْإِنْسِيَّةِ)

E-0DB-C50B - “[Bunun üzerine] Nebi (s.a) ‘Onları dökün ve [kazanları] kırım’ dedi.” (قَالَ النَّبِيُّ ﷺ: أَهْرِيفُوهَا وَاكْسِرُوهَا)

E-0DB-C50C - “Bir adam ‘[Yoksa] dökelim ve yıkayalım mı?’ deyince O ‘Ya da öyle [yapın]’ dedi.” (فَقَالَ رَجُلٌ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، أَوْ نُهْرِيفُوهَا وَنُغْسِلُوهَا؟ قَالَ: أَوْ ذَلِكَ)

• Zaman İfadeleri

Z-0DB-5293 - Hayber’e geldik. (فَاتَيْنَا حَيْبَرَ)

• Mekan İfadeleri

M-0DB-5294 - Hayber (حَيْبَرَ)

• Nesne İfadeleri

N-0DB-5291 - Seleme b. el-Ekva (سَلَمَةَ بْنِ الْأَكْوَعِ)

N-0DB-5292 - Nebi (النَّبِيِّ)

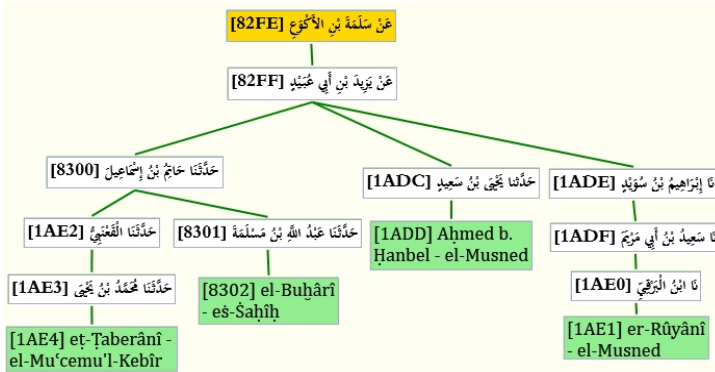
N-0DB-5297 - Bir adam ‘Ey Allah’ın Resulü! Yoksa onları döküp sonra yıkayalım mı?’ dedi. (فَقَالَ رَجُلٌ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، أَوْ نُهْرِيفُوهَا وَنُغْسِلُوهَا)

• Grup İfadeleri

G-0DB-5295 - Çok sayıda ateş yaktılar. (أَوْقَدُوا نِيرَانًا كَثِيرَةً)

G-0DB-5296 - Ehlî Eşekler (حُمُرِ الْإِنْسِيَّةِ)

Kaynaklar

• [82FE-Gözlemci] عَنْ سَلَمَةَ بْنِ الْأَكْوَعِ, Seleme b. el-Ekva (ö.74/693).

• [82FF-Ravi] عَنْ يَزِيدَ بْنِ أَبِي عُبَيْدٍ

• [8300-Ravi] حَدَّثَنَا حَاتِمُ بْنُ إِسْمَاعِيلَ

• [8301-Ravi] حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مَسْلَمَةَ

• [8302-Toplayıcı] el-Buḥārî - eṣ-Şaḥîḥ

• [1ADC-Ravi] حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ سَعِيدٍ

• [1ADD-Toplayıcı] Ahmed b. Ḥanbel - el-Musned

- [1ADE-Ravi] نَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ سُؤَيْدٍ
- [1ADF-Ravi] نَا سَعِيدُ بْنُ أَبِي مَرْيَمَ
- [1AE0-Ravi] نَا ابْنُ الزُّبَيْرِ
- [1AE1-Ravi] er-Rûyânî - *el-Musned*
- [1AE2-Ravi] حَدَّثَنَا الْقَعْنَبِيُّ
- [1AE3-Ravi] حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ يَحْيَى
- [1AE4-Toplayıcı] eṭ-Ṭaberânî - *el-Mu‘cemu’l-Kebîr*

9840D7 Ebû Şa‘lebe el-Ḥuşenî Haberi

Tanım: Ebû Şa‘lebe el-Ḥuşenî’den nakledilen *Haber*.

Açıklama: Ebû Şa‘lebe el-Ḥuşenî’nin asıl adının Curşûme b. ‘Abdulkereîm⁴² ya da el-Eşakḳ b. Curhum veya Curşûme b. Nâşim olduğu⁴³ söylenmektedir. Hz. Peygamber’in Ḥayber’in fethine hazırlandığı sırada Ḥuşeyn Heyeti’nden önce Medine’ye geldiği bildirilmektedir.⁴⁴

Alıntılar

9840D6 Alıntısı

☞ [40D6] Aḥmed b. Ḥanbel, *el-Musned*, c.6, s.2172 (no.18018).

حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ، حَدَّثَنِي أَبِي، حَدَّثَنَا زَكَرِيَّا بْنُ عَدِيٍّ، قَالَ: أَخْبَرَنَا بَقِيَّةُ عَنْ بَجِيرِ بْنِ سَعْدٍ، عَنْ خَالِدِ بْنِ مَعْدَانَ عَنْ خَبِيرِ بْنِ نُفَيْرٍ، عَنْ أَبِي ثَعْلَبَةَ الْخُسَنِيِّ أَنَّهُ حَدَّثَهُمْ قَالَ غَزَوْتُ مَعَ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ خَبِيرَ وَالنَّاسِ جِيَاعَ فَأَصَبْنَا بِهَا حُمْرًا مِنْ حُمْرِ الْإِنْسِ فَذَبَحْنَاهَا قَالَ فَأَخْبَرَ النَّبِيَّ ﷺ فَأَمَرَ عَبْدَ الرَّحْمَنِ بْنَ عَوْفٍ فَقَالَ فِي النَّاسِ إِنَّ لِحُومِ الْحُمْرِ الْإِنْسِيَّةَ لَا تَحِلُّ لِمَنْ شَهِدَ آتَى رَسُولَ اللَّهِ ﷺ قَالَ وَوَجَدْنَا فِي جَنَاتِهَا بَصَلًا وَتُومًا وَالنَّاسِ جِيَاعَ فَجَهِدُوا فَرَأَوْا فَإِذَا رِيحُ الْمَسْجِدِ بَصَلٌ وَتُومٌ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: مَنْ أَكَلَ مِنْ هَذِهِ الْبَقْلَةِ الْخَبِيْثَةِ فَلَا يَبْرَأْنَا وَقَالَ: لَا تَحِلُّ النَّهْبِيُّ، وَلَا يَحِلُّ كُلُّ ذِي نَابٍ مِنَ السَّبَاعِ، وَلَا تَحِلُّ الْمُجْتَمَةُ.

*Haberin benzer iki tārîḳi daha bulunmaktadır.*⁴⁵

İfadeler

▪ Eylem İfadeleri

E-0D6-C50D - Ebû Şa‘lebe el-Ḥuşenî şöyle anlattı: “Resulullah (s.a) ile Ḥayber gazvesine gittim. İnsanlar aç idi.” (عَنْ أَبِي ثَعْلَبَةَ الْخُسَنِيِّ أَنَّهُ حَدَّثَهُمْ قَالَ غَزَوْتُ مَعَ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ خَبِيرَ وَالنَّاسِ جِيَاعَ)

E-0D6-C50F - “Ehlî eşek cinsinden bazı eşekler ele geçirdik.” (فَأَصَبْنَا بِهَا حُمْرًا) (مِنْ حُمْرِ الْإِنْسِ)

E-0D6-C510 - “Onları boğazladık.” (فَذَبَحْنَاهَا)

E-0D6-C511 - “Bu [yaptığımız], Nebi’ye (s.a) haber verildi.” (قَالَ فَأَخْبَرَ النَّبِيَّ ﷺ)

E-0D6-C512 - “‘Abdurrahmân b. ‘Avf’a ‘Benim Allah’ın Resulü olduğuma şehadet eden kimseye ehlî eşek etleri helal değildir’ diye seslenmesini emretti.” (فَأَمَرَ عَبْدَ الرَّحْمَنِ بْنَ عَوْفٍ فَقَالَ فِي النَّاسِ إِنَّ لِحُومِ الْحُمْرِ الْإِنْسِيَّةَ لَا تَحِلُّ لِمَنْ شَهِدَ آتَى رَسُولَ اللَّهِ ﷺ)

⁴² İbn Sa‘d, *eṭ-Ṭabakât*, c.9, s.419.

⁴³ Ḥalîfe b. Ḥayyât, *Ṭabakâtu Ḥalîfe b. Ḥayyât*, tah. Suheyl Zekkâr (Beirut: Dâru’l-Fikr, 1993), s.199.

⁴⁴ İbn Sa‘d, *eṭ-Ṭabakât*, c.1, s.284.

⁴⁵ En-Nesâî, *es-Sunenu’l-Kubrâ*, c.7, s.157 (no.5046); eṭ-Ṭaberânî, *Musnedu’s-Şâmiyyîn*, tah. Ḥamdî ‘Abdulmecîd es-Selefi (Beirut: Mu‘essesetu’r-Risâle, 1405/1984), c.2, s.417.

E-0D6-C513 - “[Yine] orada soğan ve sarımsak bulduk. İnsanlar açlık çekiyordu. [Onlardan yedikten sonra mescide] gittiler.” (وَالنَّاسُ جِيَاعٌ فَجَهَدُوا فَرَأَوْا قَالَ وَوَجَدْنَا فِي جَنَاتِهَا بَصَلًا وَثُومًا)

E-0D6-C514 - “Mescid soğan ve sarımsak kokmaya başladı.” (فَإِذَا رِيحُ الْمَسْجِدِ) (بَصَلٌ وَثُومٌ)

E-0D6-C515 - “Resulullah (s.a) ‘Kim bu habis bitkiyi yedi ise bize yaklaşmayın’ dedi.” (فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: مَنْ أَكَلَ مِنْ هَذِهِ الْبَقْلَةِ الْحَبِيثَةِ فَلَا يَفْرَبْنَا)

E-0D6-C516 - “Yağmacılık (*nuhbe*) helal değildir’ dedi.” (وَقَالَ: لَا تَحِلُّ النَّهْبَةُ)

E-0D6-C517 - “Yırtıcılardan avını azı dişyle parçalayanlar helal değildir’ [dedi].” (وَلَا يَحِلُّ كُلُّ ذِي نَابٍ مِنَ السَّبَاعِ)

E-0D6-C518 - “Bağlı olduğu halde nişan alınarak öldürülen hayvanın eti helal değildir’ [dedi].” (وَلَا تَحِلُّ الْمَجْتَمَةُ)

▪ Zaman İfadeleri

Z-0D6-528B - “Resulullah ile Hıyber’e gazveye gittim.” (غَزَوْتُ مَعَ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ) (حَيَبِرَ)

▪ Mekan İfadeleri

M-0D6-528C - Hıyber (حَيَبِرَ)

▪ Nesne İfadeleri

N-0D6-5289 - Ebû Şa‘lebe el-Hıuşenî (أَبِي ثَعْلَبَةَ الْحُشَنِيِّ)

N-0D6-528A - Resulullah (رَسُولِ اللَّهِ)

N-0D6-528F - ‘Abdurrahmân b. ‘Avf (عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنِ عَوْفٍ)

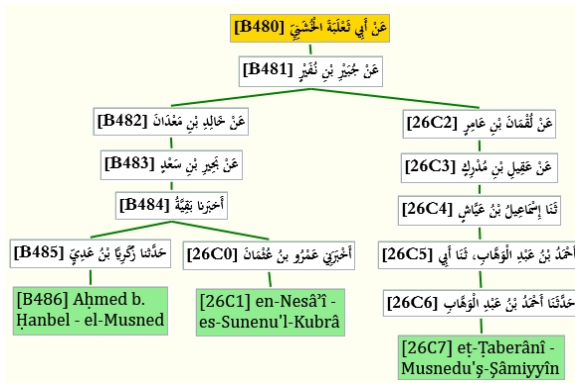
▪ Grup İfadeleri

G-0D6-528D - Ehlî eşeklerden birkaç eşek. (حُمْرًا مِنْ حُمْرِ الْإِنْسِ)

G-0D6-528E - “Orada ehlî eşeklerden birkaçını elde ettik ve onları boğazladık.” (فَأَصَبْنَا بِهَا حُمْرًا مِنْ حُمْرِ الْإِنْسِ فَذَبَحْنَاهَا)

G-0D6-5290 - “[Yine] orada soğan ve sarımsak bulduk. İnsanlar aç idi.” (وَوَجَدْنَا فِي جَنَاتِهَا بَصَلًا وَثُومًا وَالنَّاسُ جِيَاعٌ فَجَهَدُوا)

Kaynaklar

- [B480-Gözlemci] عَنْ أَبِي ثَعْلَبَةَ الْخُسَيْنِيِّ Ebû Şa'lebe Curşûme b. Nâşim el-Huşenî (ö.75/694).
- [B481-Ravi] عَنْ جُبَيْرِ بْنِ نُفَيْرٍ
- [B482-Ravi] عَنْ خَالِدِ بْنِ مَعْدَانَ
- [B483-Ravi] عَنْ بَجِيرِ بْنِ سَعْدٍ
- [B484-Ravi] أَحْبَبْنَا بَيْتَهُ
- [B485-Ravi] حَدَّثَنَا زَكْرِيَّا بْنُ عَدِيِّ
- [B486-Toplayıcı] Ahmed b. Hanbel - *el-Musned*
- [26C0-Ravi] أَحْبَبْتُ عُمَرُ بْنُ عُمَانَ
- [26C1-Toplayıcı] en-Nesâ'î - *es-Sunenu'l-Kubrâ*
- [26C2-Ravi] عَنْ لُقْمَانَ بْنِ عَامِرٍ
- [26C3-Ravi] عَنْ عَقِيلِ بْنِ مُدْرِكٍ
- [26C4-Ravi] تَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ عَبَّاشٍ
- [26C5-Ravi] أَحْمَدُ بْنُ عَبْدِ الْوَهَّابِ، تَنَا أَبِي
- [26C6-Ravi] حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ عَبْدِ الْوَهَّابِ
- [26C7-Toplayıcı] eṭ-Taberânî - *Musnedu's-Şâmiyyîn*

9840D4 Ma'kıl b. Yesâr Haberi

Tanım: Ma'kıl b. Yesâr'dan nakledilen *Haber*.

Açıklama: Ebû 'Abdullâh Ma'kıl b. Yesâr el-Muzenî, Hudeybiye'den önce Müslüman olmuştur.⁴⁶ Hz. Peygamber'in vefatından sonra Ba'sra'ya yerleşmiş ve Mu'âviye b. Ebî Sufyân'ın vefatından kısa bir süre sonra vefat etmiştir.⁴⁷

Alıntılar

9840D3 Alıntısı

☞ [40D3] Ahmed b. Hanbel, *el-Musned*, c.7, s.1598 (no.20628).

حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ، حَدَّثَنِي أَبِي، حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ الرَّبِيعِ حَدَّثَنَا الْحَكَمُ بْنُ عَطِيَّةَ، عَنْ أَبِي الرَّبَابِ، قَالَ: سَمِعْتُ مَعْقِلَ بْنَ يَسَارٍ يَقُولُ كُنَّا مَعَ النَّبِيِّ ﷺ فِي مَسِيرٍ لَهُ فَتَرَلْنَا فِي مَكَانٍ كَثِيرِ النَّوْمِ، وَإِنَّ أَنَا مِنْ الْمُسْلِمِينَ أَصَابُوا مِنْهُ، ثُمَّ جَاؤُوا إِلَى الْمُصَلَّى يُصَلُّونَ مَعَ النَّبِيِّ ﷺ فَتَهَاهُمْ عَلَيْهَا، ثُمَّ جَاؤُوا بَعْدَ ذَلِكَ إِلَى الْمُصَلَّى فَتَهَاهُمْ عَلَيْهَا، ثُمَّ جَاؤُوا بَعْدَ ذَلِكَ إِلَى الْمُصَلَّى فَوَجَدَ رِيحَهَا مِنْهُمْ فَقَالَ: مَنْ أَكَلَ مِنْ هَذِهِ الشَّجَرَةِ فَلَا يَقْرَبْنَا فِي مَسْجِدِنَا.

*Haberin başka çarîkleri bulunmaktadır.*⁴⁸

İfadeler

▪ Eylem İfadeleri

E-0D3-C519 - Ma'kıl b. Yesâr şöyle dedi: "Nebi (s.a) ile beraber bir seferde idik. Sarımsağı bol bir mekanda konakladık." (لَهُ فَتَرَلْنَا فِي مَكَانٍ كَثِيرِ النَّوْمِ فِي مَسِيرٍ)

⁴⁶ İbn Hacer el-'Askalânî, *el-İsâbe fî Temyizi's-Şahâbe*, tah. 'Abdullâh b. 'Abdulmuhsin et-Turkî (Kahire: Dâru Hicr, 1429/2008), c.10, s.280.

⁴⁷ İbn Sa'd, *eṭ-Tabakât*, c.9, s.14.

⁴⁸ İbn Ebî Şeybe, *el-Musannef*, c.5, s.397; el-Buḥârî, *Kitâbu'l-Kunâ*, nşr. 'Abdurrahmân el-Mu'allimî (Beyrut: Mu'essesetu'l-Kutubi's-Şekâfiyye, 1986), c.8, s.30-31; er-Rûyânî, *el-Musned*, c.2, s.331.

E-0D3-C51B - "Müslümanlardan bazıları ondan (sarımsak) istifade ettiler."
(وَأِنْ أَنَا مِنْ الْمُسْلِمِينَ أَصَابُوا مِنْهُ)

E-0D3-C51C - "Sonra Nebi (s.a) ile birlikte namaz kılmak için musallaya geldiler. [Nebi (s.a)] onları [sarımsak yemekten] nehyetti." (ثُمَّ جَاؤُوا إِلَى الْمُصَلَّى) (يُصَلُّونَ مَعَ النَّبِيِّ ﷺ فَتَهَاؤُمُ عَنْهَا)

E-0D3-C51D - "Sonra tekrar [sarımsak yiyerek] musallaya geldiler. Yine onları bundan nehyetti." (ثُمَّ جَاؤُوا بَعْدَ ذَلِكَ إِلَى الْمُصَلَّى فَتَهَاؤُمُ عَنْهَا)

E-0D3-C51E - "Sonra yine musallaya geldiler. [Nebi (s.a)] onlardan koku aldı ve 'Kim bu bitkiden yemiş ise mescidimize yaklaşmasın' dedi." (ثُمَّ جَاؤُوا بَعْدَ ذَلِكَ) (إِلَى الْمُصَلَّى فَوَجَدَ رِيحَهَا مِنْهُمْ فَقَالَ: مَنْ أَكَلَ مِنْ هَذِهِ الشَّجَرَةِ فَلَا يَقْرَبْنَا فِي مَسْجِدِنَا)

• Zaman İfadeleri

Z-0D3-5287 - "Nebi ile birlikteydik." (كُنَّا مَعَ النَّبِيِّ)

• Mekan İfadeleri

M-0D3-5286 - Sarımsağı bol olan bir mekanda (فِي مَكَانٍ كَثِيرِ الثُّومِ)

• Nesne İfadeleri

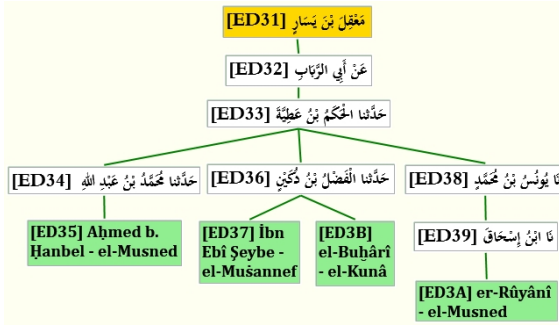
N-0D3-5284 - Ma'kıl b. Yesâr (مَعْقِلُ بْنُ يَسَارٍ)

N-0D3-5285 - Nebi (النَّبِيِّ)

• Grup İfadeleri

G-0D3-5288 - Müslümanlardan bazıları ondan istifade ettiler (yediler). (أَنَاسًا) (مِنَ الْمُسْلِمِينَ أَصَابُوا مِنْهُ)

Kaynaklar

• [ED31-Gözlemci] معقل بن يسار, Ma'kıl b. Yesâr el-Muzenî (ö.60-70/680-690 arası).

• [ED32-Ravi] عن أبي الرباب

• [ED33-Ravi] حَدَّثَنَا الْحَكَمُ بْنُ عَطِيَّةَ

• [ED34-Ravi] حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ

• [ED35-Toplayıcı] Ahmed b. Hanbel - el-Musned

• [ED36-Ravi] حَدَّثَنَا الْفَضْلُ بْنُ دُكَيْنٍ

• [ED37-Toplayıcı] İbn Ebî Şeybe - el-Musannef

• [ED38-Ravi] نَا يُونُسُ بْنُ مُحَمَّدٍ

- [ED39-Ravi] نَا ابْنُ إِسْحَاقَ
- [ED3A-Toplayıcı] er-Rûyânî - *el-Musned*
- [ED3B-Toplayıcı] el-Buḥârî - *el-Kunâ*

9840D0 Ebû Sa'îd Haberi

Tanım: Ebû Sa'îd el-Ḥudrî'den nakledilen *Haber*.

Alıntılar

9840CF Alıntısı

☞ [40CF] Ahmed b. Ḥanbel, *el-Musned*, c.4, s.2225 (no.11802).

حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ، حَدَّثَنِي أَبِي، حَدَّثَنَا يُونُسُ حَدَّثَنَا حَمَادٌ، بَعْنِي ابْنُ زَيْدٍ حَدَّثَنَا بِشْرُ بْنُ حَرْبٍ سَمِعْتُ أَبَا سَعِيدٍ الْخُدْرِيَّ يُحَدِّثُ قَالَ غَزَوْنَا مَعَ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ فَذَكَ وَخَبِيرَ قَالَ فَفَتَحَ اللَّهُ عَلَيَّ رَسُولِهِ فَذَكَ وَخَبِيرَ فَوَقَعَ النَّاسُ فِي بَقْلَةٍ لَهُمْ هَذَا الثُّومُ وَالْبَصَلُ قَالَ فَرَأَوْا إِلَى رَسُولِ اللَّهِ ﷺ فَوَجَدَ رِيحَهَا فَتَأَدَّى بِهِ، ثُمَّ عَادَ الْقَوْمُ فَقَالَ أَلَا لَا تَأْكُلُوهُ فَمَنْ أَكَلَ مِنْهَا شَيْئًا فَلَا يَفْرَبَنَّ مَجْلِسَنَا قَالَ وَوَقَعَ النَّاسُ يَوْمَ خَبِيرَ فِي لُحُومِ الْحُمْرِ الْأَهْلِيَّةِ وَنَصَبُوا الْقُدُورَ وَنَصَبْتُ قِدْرِي فِيمَنْ نَصَبَ قَبْلَهُ ذَلِكَ النَّبِيِّ ﷺ فَقَالَ أَنَهَاكُمْ عَنْهُ أَنَهَاكُمْ عَنْهُ مَرَّتَيْنِ فَكَفَاتَ الْقُدُورُ فَكَفَاتَ قِدْرِي فِيمَنْ كَفَأَ.

*Haberin başka tarikleri de bulunmaktadır.*⁴⁹

İfadeler

▪ Eylem İfadeleri

E-0CF-C51F - [Ebû Sa'îd el-Ḥudrî] dedi ki "Resulullah (s.a) ile Fedek ve Ḥayber gazvesine çıktık." (قَالَ غَزَوْنَا مَعَ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ فَذَكَ وَخَبِيرَ)

E-0CF-C521 - "Allah, Resulü'ne (s.a) Fedek ve Ḥayber'in fethini nasip edince insanlar (Müslümanlar) onların (Yahudilerin) sarımsak ve soğan bostanlarına girdiler." (قَالَ فَفَتَحَ اللَّهُ عَلَيَّ رَسُولِهِ فَذَكَ وَخَبِيرَ فَوَقَعَ النَّاسُ فِي بَقْلَةٍ لَهُمْ هَذَا الثُّومُ وَالْبَصَلُ)

E-0CF-C522 - "Daha sonra onlar Resulullah'ın yanına varınca aldığı koku onu rahatsız etti." (قَالَ فَرَأَوْا إِلَى رَسُولِ اللَّهِ ﷺ فَوَجَدَ رِيحَهَا فَتَأَدَّى بِهِ)

E-0CF-C523 - "Onlar (Müslümanlar) bunu tekrar yapınca [Hz. Peygamber] onlara 'Bunları (sarımsak-soğan) yemeyin' dedi." (ثُمَّ عَادَ الْقَوْمُ فَقَالَ أَلَا لَا تَأْكُلُوهُ)

E-0CF-C524 - "'Kim bu şeyden yerse meclisimize yaklaşmasın' dedi." (فَمَنْ أَكَلَ مِنْهَا شَيْئًا فَلَا يَفْرَبَنَّ مَجْلِسَنَا)

E-0CF-C525 - "İnsanlar Ḥayber Günü ehlî eşek eti de ele geçirdiler." (قَالَ وَوَقَعَ (النَّاسُ يَوْمَ خَبِيرَ فِي لُحُومِ الْحُمْرِ الْأَهْلِيَّةِ)

E-0CF-C526 - "Kazanları hazırladılar. Ben de onlarla kazanımı hazırladım." (وَنَصَبُوا الْقُدُورَ وَنَصَبْتُ قِدْرِي فِيمَنْ نَصَبَ)

E-0CF-C527 - "Bu [haber], Hz. Peygamber'e ulaştı." (فَبَلَغَ ذَلِكَ النَّبِيِّ ﷺ)

E-0CF-C528 - "'Ben size onu yasaklıyorum. İkinci defa yasaklıyorum' dedi." (قَالَ أَنَهَاكُمْ عَنْهُ أَنَهَاكُمْ عَنْهُ مَرَّتَيْنِ)

E-0CF-C529 - "[Bunun üzerine] Kazanlar döküldü, ben de [kazanımı] dök-tüm." (فَكَفَاتَ الْقُدُورُ فَكَفَاتَ قِدْرِي فِيمَنْ كَفَأَ)

▪ Zaman İfadeleri

Z-0CF-527F - Ḥayber Günü (يَوْمَ خَبِيرَ)

⁴⁹ Mesela bkz. İbnü'l-Mubârek, *Musnedu'l-İmâm 'Abdillâh b. el-Mubârek*, tah. Şubḥî el-Bedrî es-Sâmerrâî (Riyad: Mektebetu'l-Me'ârif, 1407/1987), s.110.

▪ **Mekan İfadeleri**

M-0CF-5280 - Hıyber (حَيْبَرَ)

▪ **Nesne İfadeleri**

N-0CF-527D - Ebû Sa'îd el Hudrî (أَبَا سَعِيدِ الْخُدْرِيِّ)

N-0CF-527E - Resulullah (رَسُولِ اللَّهِ)

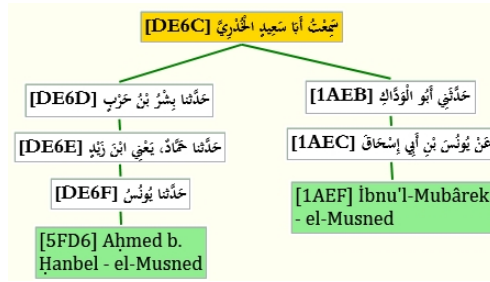
▪ **Grup İfadeleri**

G-0CF-5281 - "İnsanlar onların (Yahudilerin) bostanlarına girdiler" (فَوَقَّعَ النَّاسُ فِي بَقْلَةٍ لَهُمْ)

G-0CF-5282 - "İnsanlar Hıyber Günü ehlî eşek eti de ele geçirdiler." (فَوَقَّعَ النَّاسُ يَوْمَ حَيْبَرَ فِي لُحُومِ الْخُمْرِ الْأَهْلِيَّةِ)

G-0CF-5283 - Ehlî Eşekler (الْخُمْرِ الْأَهْلِيَّةِ)

Kaynaklar

▪ [DE6C-Gözlemci] سَمِعْتُ أَبَا سَعِيدِ الْخُدْرِيَّ, Ebû Sa'îd Sa'd b. Mâlik el-Hudrî (ö.74/693).

▪ [DE6D-Ravi] حَدَّثَنَا بِشْرُ بْنُ حَرْبٍ

▪ [DE6E-Ravi] حَدَّثَنَا حَمَّادٌ، يَعْني ابْنَ زَيْدٍ

▪ [DE6F-Ravi] حَدَّثَنَا يُوسُفُ

▪ [1AEB-Ravi] حَدَّثَنِي أَبُو الْوَدَّاءِ

▪ [1AEC-Ravi] عَنْ يُوسُفَ بْنِ أَبِي إِسْحَاقَ

▪ [1AEF-Toplayıcı] İbnu'l-Mubârek - *el-Musned*

▪ [5FD6-Toplayıcı] Ahmed b. Hanbel - *el-Musned*

9840CC Ebû Umâme Haberi

Tanım: Ebû Umâme el-Bâhilî'den nakledilen *Haber*.

Açıklama: Ebû Umâme Şudey b. 'Aclân el-Bâhilî'nin ne zaman Müslüman olduğu belli olmamakla beraber Hudeybiye ve Hıyber'e katıldığı bilinmektedir.⁵⁰ Rivayet metni iki kısımdan oluşmaktadır. Konumuz açısından önemli olan ikinci kısım bir gazve hakkındaki anlatımlardır.

⁵⁰ İbn Hacer, *el-İsâbe*, c.5, ss.241-242; Kemal Sandıkcı, "Ebû Umâme," *DİA*, c.10, s.251.

Alıntılar

9840CB Alıntısı

☞ [40CB] er-Rûyânî, *el-Musned*, c.2, s.284 (no.1212-1214).

نَا أَحْمَدُ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ، نَا عَمِي ابْنُ وَهْبٍ، حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ أَيُّوبَ، عَنْ عُبَيْدِ اللَّهِ بْنِ زُحْرٍ، عَنْ عَلِيِّ بْنِ زَيْدٍ، عَنِ الْقَاسِمِ، عَنْ أَبِي أُمَامَةَ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ قَالَ: «مَا مِنْ مُسْلِمٍ يَنْظُرُ إِلَى امْرَأَةٍ أَوْ لَهَا نَظْرَةٌ، ثُمَّ يَغْضُضُ بَصَرَهُ إِلَّا أَخَذَتْ اللَّهُ لَهُ عِبَادَةً يَجِدُ حَلَاوتَهَا» وَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: «إِيَّايَ وَالْخُلُوفَةَ وَالنِّسَاءَ، وَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ، مَا خَلَا رَجُلٌ مَعَ امْرَأَةٍ إِلَّا دَخَلَ الشَّيْطَانُ بَيْنَهُمَا، فَلْيُرَاجِعْ مَنْكِبَ الرَّجُلِ حَتَّى يَتَلَطَّحَ بِهِ خَيْرًا لَهُ مِنْ أَنْ يُرَاجِعَ مَنْكِبَ امْرَأَةٍ لَا تَجِلُّ لَهُ» وَأَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ كَانَ فِي الْعَرْوِ فَقَالَ: «لَا يَتَخَلَّفَنَّ عَنِّي إِلَّا مُصْعَبٌ أَوْ مُضْعَفٌ». وَكَانَتْ أُمُّ أَبِي هُرَيْرَةَ عَمِيَاءَ فَأَرَادَ الْخُرُوجَ مَعَ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ فَأَتَتْ أُمَّهُ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ فَذَكَرَتْ لَهُ أَنَّهَا لَا تَسْتَطِيعُ أَنْ تَخْرُجَ إِلَى مَرْفَقِهَا وَلَا تَقُومَ عَنْهُ إِلَّا بِهِ، فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ لِأَبِي هُرَيْرَةَ: إِنَّكَ لَخَارِجٌ وَتَارِكٌ عَجُوزًا كَبِيرًا لَا تَسْتَطِيعُ تَخْرُجَ إِلَى مَرْفَقِهَا وَلَا تَقُومَ عَنْهُ إِلَّا بِكَ، وَتَرَى أَنَّكَ لَسُنْتٌ فِي جِهَادٍ، إِذَا كُنْتَ عِنْدَهَا فَإِنَّكَ فِي أَضَلِّ الْجِهَادِ، وَلَوْ أَنَّكَ خَرَجْتَ وَطَفِقَ يُشِيرُ بِيَدِهِ إِلَى مَشَارِقِ الْأَرْضِ وَمَغَارِبِهَا وَيَقُولُ: لَوْ خَرَجْتَ هَا هُنَا وَهِيَ عَلَيْكَ سَاخِطَةٌ لَكُنْتَ مِنْ أَهْلِ النَّارِ. فَجَلَسَ أَبُو هُرَيْرَةَ، وَخَرَجَ فِي الْجَيْشِ رَجُلٌ مِنْ بَنِي عَامِرٍ عَلَى بَكْرِ صَنْعِبٍ فَطَفِقَ يَطْعُنُ بِهِ فِي عِرَاضِ النَّاسِ وَيَصِيحُ بِهِ حَتَّى تَوْفَّقَ بِهِ فِي حَرْبٍ فَتَكَسَّرَا جَمِيعًا، فَمَا نَعَمَ نِعْمَةً إِلَّا أَنْ قَالَ: يَا آلَ عَامِرٍ، ثُمَّ مَاتَ فَصَنِّحُوا خَبِيرًا، فَأَتَى أَصْحَابُهُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ يَدْعُوهُ إِلَى جَنَازَتِهِ فَأَقْبَلَ مَعَهُمْ، فَمَرَّ عَلَى أَبِي بَكْرٍ وَعَمَرَ وَابْنَ مَسْعُودٍ وَخَبَابَ بْنَ الْأَرْتِ وَنَاسٍ مِنْ أَصْحَابِ النَّبِيِّ ﷺ، فَقَامَ عَلَيْهِمْ بَضْحَكَ وَيُسَابِلُهُمْ فَقَالُوا: يَا رَسُولَ اللَّهِ، امْكُثْ حَتَّى تَتَغَدَّى عِنْدَنَا وَمِرْجَلٌ لَهُمْ يَغْلِي بِهِ لَحْمٌ. قَالَ: «قَدْ أَصْبَيْتُمُ اللَّحْمَ؟ مَا أَصْبَيْتُمَا لَحْمًا بَعْدَ، مِنْ أَيْنَ لَكُمْ هَذَا؟». قَالُوا: ابْنُ حِمَارَةَ كَانَتْ مَعَنَا. فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: «جَمَارٌ أَهْلِي؟». قَالُوا: نَعَمْ. قَالَ: «ادْعُ لِي بِلَالٍ». فَتَصَاحَ أَهْلُ الْعَسْكَرِ بِبِلَالٍ، فَأَتَى بِلَالٌ بِحُرِّ مَرَّةٍ وَيَقُومُ أُخْرَى وَيَقُولُ: يَا لَيْبِكَا، يَا لَيْبِكَا، فَلَقَدْ سَمِعْتُ لِلْعَسْكَرِ رَجَاءً مَا سَمِعْنَا لَهُ قَطْرًا. فَأَقْبَلَ أَصْحَابُ الْعَامِرِيِّ، فَقَالَ: «مَا شَأْنُ صَاحِبِكُمْ؟ مَا كَانَ وَجَعُهُ؟». وَأَخْبَرُوهُ حَبْرَةَ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: «أَوْ لَمْ أُوَدِّنْ فِي النَّاسِ لَا يَخْرُجُ مَعِيَ مُصْعَبٌ وَلَا مُضْعَفٌ؟». فَجَاءَ بِلَالٌ فَقَالَ: «أَذِنَ فِي النَّاسِ أَنَّهُ لَا يَجِلُّ لِحَوْمِ الْحُمْرِ الْأَهْلِيَّةِ وَلِحْمِ كُلِّ ذِي نَابٍ مِنَ السَّبَاعِ، وَأَكُلُ ذِي مَخْلَبٍ مِنَ الطَّيْرِ، وَأَنَّ الْجَنَّةَ لَا تَجِلُّ لِعَاصٍ». ثُمَّ دَعَا بَعَامِرَ بْنَ الطَّفِيلِ فَقَالَ: «انْطَلِقْ إِلَى قَوْمِكَ فَاسْتَمِدَّهُمْ لَنَا، فَإِنَّا نَزَلْنَا بِهِذِهِ الْفَرِيَّةِ الطَّالِمِ أَهْلَهَا، وَاللَّهُ فَاتِحُهَا عَلَيْنَا إِنْ شَاءَ اللَّهُ، وَإِنَّا لَنُحِبُّ أَنْ يَكْثُرَ سَوَادُنَا عَلَيْهَا». فَقَالَ عَامِرٌ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، إِنَّكَ تُبْعِدُنِي عَنْكَ، وَاللَّهُ لَأَنْ أَمُوتَ وَأَنَا قَرِيبٌ أَحَبُّ إِلَيَّ مِنْ أَنْ أَمُوتَ وَأَنَا عَنْكَ نَاءً. فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ قَوْلَهُ الْأَوَّلَ ثَلَاثَ مَرَّاتٍ وَرَدَّ عَلَيْهِ عَامِرٌ قَوْلَهُ ثَلَاثَ مَرَّاتٍ، فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: «أَلَا تَرْضَى أَنْ تَكُونَ رَسُولَ رَسُولِ اللَّهِ؟». قَالَ: بَلَى قَدْ رَضِيتُ فَأَوْصِنِي؛ فَإِنِّي لَا أُدْرِي أَلْفَاكَ بَعْدَ مَقَامِي هَذَا أَمْ لَا. قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: «أَجَلٌ اللَّهُ كَمَا تُجِلُّ رَجُلًا ذَا هَيْبَةٍ مِنْ رَهْطِكَ، وَإِذَا أَسَاتَ فَأَحْسِنُ» وَكَلَامٌ نَحْوُ هَذَا حَمْسٌ أَوْ سِتٌّ لَمْ يَحْفَظْهُنَّ.

Haberin bu mufassal t̄arīkinde anlatılanların bazı kısımlarını ihtiva eden başka t̄arīkler de vardır. Bunlardan birinin metni şöyledir:

☞ [9072] eṭ-Ṭaberânî, *el-Mu'cemu'l-Kebîr*, c.8, s.230.

حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ الْحُسَيْنِ بْنِ مُدْرِكٍ، حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ الْوَأَسْطِي، حَدَّثَنَا أَبُو خُلَيْبٍ غُنْبَةُ بْنُ حَمَّادٍ، حَدَّثَنَا ابْنُ ثَوْبَانَ، عَنِ الْقَاسِمِ، عَنْ أَبِي أُمَامَةَ قَالَ: نُودِيَ فِينَا عَامَ خَبِيرٍ مَعَ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ: كُلُّ ذِي نَابٍ مِنَ السَّبَاعِ حَرَامٌ، وَالْحُمْرُ الْأَهْلِيَّةُ حَرَامٌ وَأَنَّ الْجَنَّةَ لَا تَجِلُّ لِعَاصٍ.

*Haberin daha ayrıntılı t̄arīkleri kaynaklarda yer almaktadır.*⁵¹

İfadeler

• Eylem İfadeleri

E-0CB-C52A - [Ebû Umâme dedi ki:] “Resulullah (s.a) bir gazvedeydi.” وَأَنَّ) (رَسُولُ اللَّهِ ﷺ كَانَ فِي الْعَرْوِ

E-0CB-C52C - “Ashabı Resulullah'ı (s.a) bir cenazeye çağırarak için yanına geldi.” فَأَتَى أَصْحَابَهُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ يَدْعُوهُ إِلَى جَنَازَتِهِ)

⁵¹ Bkz. er-Rûyânî, *el-Musned*, c.2, s.291; eṭ-Ṭaberânî, *el-Mu'cemu'l-Kebîr*, c.8, s.227.

E-0CB-C52D - “Onlarla beraber giderken Ebû Bekr, ‘Umer, İbn Mes‘ûd, Habbâb b. el-Erett ve sahabeden bazı kimselerin yanına uğradı.” (فَأَقْبَلَ مَعَهُمْ، فَمَرَّ) عَلَى أَبِي بَكْرٍ وَعُمَرَ وَابْنَ مَسْعُودٍ وَحَبَّابِ بْنِ الْأَرْتِ وَنَاسٍ مِنْ أَصْحَابِ النَّبِيِّ

E-0CB-C52E - “Onlarla beraber gülüştü, konuştu.” (فَقَامَ عَلَيْهِمْ يَضْحَكُ وَيُسَائِلُهُمْ)

E-0CB-C52F - “Onlar ‘Ey Allah'ın Resülü! Yanımızda yemek için biraz kal’ dediler. O sırada kazanda et kaynıyordu.” (فَقَالُوا: يَا رَسُولَ اللَّهِ، امْكُثْ حَتَّى تَتَّعَدَى عِنْدَنَا) (وَمِرْجَلٌ لَهُمْ يَغْلِي بِهِ لَحْمٌ

E-0CB-C530 - “[Resulullah (s.a) onlara] ‘Et mi buldunuz? Biz et ele geçirmedi. Bu eti nereden aldınız?’ dedi. (مِنْ أَيْنَ لَكُمْ هَذَا؟) (قَالَ: فَذَ أَصَبْتُمْ اللَّحْمَ؟ مَا أَصَبْنَا لَحْمًا بَعْدَ، مِنْ أَيْنَ لَكُمْ هَذَا؟)

E-0CB-C531 - “Onlar ‘Yanımızda bulunan bir eşekten’ dediler.” (قَالُوا: ابْنُ حِمَارَةَ) (كَانَتْ مَعَنَا

E-0CB-C532 - “[Resulullah (s.a)] ‘Ehlî eşek mi?’ diye sorunca ‘Evet’ dediler.” (فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: حِمَارٌ أَهْلِي؟ قَالُوا: نَعَمْ)

E-0CB-C533 - “[Resulullah (s.a) bunun üzerine] ‘Bana Bilâl'i çağırın!’ dedi.” (قَالَ: ادْعُ لِي بِلَالًا)

E-0CB-C534 - “Askerler aralarında ‘Bilâl’ diye seslenmeye başladılar. Bilâl düşe kalka ‘Buyur! Buyur!’ diyerek geldi.” (فَقَصَّاصِيحُ أَهْلِ الْعَسْكَرِ بِبِلَالٍ، فَأَتَى بِلَالٌ يَجْرُ مَرَّةً) (وَيَقُومُ آخَرَى وَيَقُولُ: يَا لَيْبِكَاهُ، يَا لَيْبِكَاهُ)

E-0CB-C535 - “O gün askerler arasındaki bağırmalar gibisini kesinlikle duymadık.” (فَلَقَدْ سَمِعْتُ لِلْعَسْكَرِ رَجَّةً مَا سَمِعْنَا لَهُ قَطُّ)

E-0CB-C536 - “Bilâl gelince [Resulullah ona] ‘Ehlî eşek etleri, yırtıcı hayvanların, yırtıcı kuşların etleri helal değildir. Cennet asi olana helal olmaz’ diye seslenmesini söyledi.” (فَجَاءَ بِلَالٌ فَقَالَ: أَدْنُ فِي النَّاسِ أَنَّهُ لَا يَجِلُّ لَحُومُ الْحُمُرِ الْأَهْلِيَّةِ وَلَحْمُ كُلِّ ذِي) (نَابٍ مِنَ السَّبَاعِ، وَأَكُلُ ذِي مَخْلَبٍ مِنَ الطَّيْرِ، وَأَنَّ الْجِنَّةَ لَا تَجِلُّ لِعِصَاءِ)

▪ Zaman İfadeleri

Z-0CB-527A - Hayber’de sabahladılar (فَصَبَّحُوا خَيْبَرَ)

▪ Mekan İfadeleri

M-0CB-527B - Hayber (خَيْبَرَ)

▪ Nesne İfadeleri

N-0CB-5272 - Ebû Umâme (أَبِي أُمَامَةَ)

N-0CB-5273 - Resulullah (رَسُولُ اللَّهِ)

N-0CB-5274 - Ebû Bekr (أَبِي بَكْرٍ)

N-0CB-5275 - ‘Umer (عُمَرَ)

N-0CB-5276 - İbn Mes‘ûd (ابْنِ مَسْعُودٍ)

N-0CB-5277 - Habbâb b. el-Erett (حَبَّابِ بْنِ الْأَرْتِ)

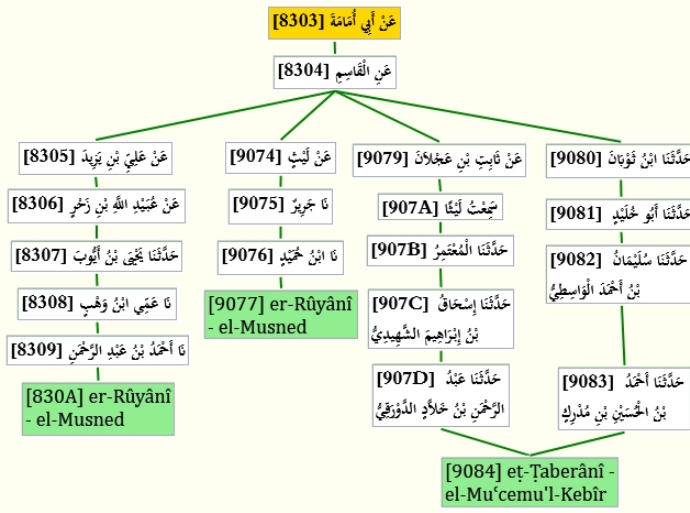
N-0CB-5279 - Bilâl (بِلَالًا)

▪ Grup İfadeleri

G-0CB-5278 - Nebi'nin (s.a) ashabından bazı kimseler (وَنَاسٍ مِنْ أَصْحَابِ النَّبِيِّ)

G-0CB-527C - Ehlî Eşekler (الْحُمُرِ الْأَهْلِيَّةِ)

Kaynaklar

▪ [8303-Gözlemci] Ebû Umâme Şüdey b. 'Aclân el-Bâhilî (ö.86/705).

- [8304-Ravi] 'Ennâ qâsim
- [8305-Ravi] 'Ennâ 'Alî b. Yezîd
- [8306-Ravi] 'Ennâ 'Ubayyidullah b. Zuhayr
- [8307-Ravi] 'Haddîttâ Yâhîy b. 'Ayûb
- [8308-Ravi] Nâ 'Emîy ibn Vahb
- [8309-Ravi] Nâ 'Ahmed b. 'Abd al-Rahmân
- [830A-Toplayıcı] er-Rûyânî - *el-Musned*
- [9074-Ravi] 'Ennâ 'Lîth
- [9075-Ravi] Nâ 'Jarîr
- [9076-Ravi] Nâ 'Abn 'Hamîd
- [9077-Toplayıcı] er-Rûyânî - *el-Musned*
- [9079-Ravi] 'Ennâ 'Thâbit b. 'Ejlan
- [907A-Ravi] Samedt 'Lîthâ
- [907B-Ravi] 'Haddîttâ al-Mu'tamir
- [907C-Ravi] 'Haddîttâ Is'hâq b. 'Ibrâhîm al-Shahîdî
- [907D-Ravi] 'Haddîttâ 'Abd al-Rahmân b. 'Halâd al-Dûrîqî
- [9084-Toplayıcı] et-Taberânî - *el-Mu'cemu'l-Kebîr*
- [9080-Ravi] 'Haddîttâ 'Abn 'Thubân
- [9081-Ravi] 'Haddîttâ 'Abu 'Halîd
- [9082-Ravi] 'Haddîttâ Salîmân b. 'Ahmed al-Wâsîṭî
- [9083-Ravi] 'Haddîttâ 'Ahmed b. 'Alḥsîn b. Mûrîk

- [9084-Toplayıcı] eṭ-Ṭaberânî - *el-Mu'cemu'l-Kebîr*

735B77 Şâbit b. Vedî'a Haberi

Tanım: Şâbit b. Vedî'a'dan nakledilen *Haber*.

Açıklama: Ebû Sa'îd Şâbit b. Vedî'a'nın babası Vedî'a münafıklardandır.⁵²

Alıntılar

735B76 Alıntısı

☞ [5B76] el-Buḥârî, *et-Târîḫu'l-Kebîr*, c.2, s.170.

حدثنا أبو الوليد، حدثنا أبو عوانة، عن حُصَيْن، عن زَيْدِ بْنِ وَهْبٍ، عن ثَابِتِ بْنِ وَدِيعَةَ الأَنْصَارِيِّ، قال: أَصَبْنَا حُمْرَ أَهْلِئِهِ يَوْمَ خَيْبَرَ، فَأَطْبَخَ النَّاسُ، فَمَرَّ النَّبِيُّ ﷺ وَالْقُدُورُ تُعَلِّي، فقال: أَكْفُوها فَكَفَّانَها.

*Haberin başka t̄arîḫleri de bulunmaktadır.*⁵³

İfadeler

▪ Eylem İfadeleri

E-B76-189B - Şâbit b. Vedî'a el-Ensârî dedi ki "Ḥayber Günü [elimize] ehlî eşekler geçti." (عن ثابت بن ودیعة الأنصاري، قال: أصبنا حُمُرُ أَهْلِئِهِ يَوْمَ خَيْبَرَ)

E-B76-189D - "İnsanlar [onları] pişir[meye başla]dılar." (فَأَطْبَخَ النَّاسُ)

E-B76-189E - "Kazanlar kaynıyorken Resulullah (s.a) uğradı ve 'Onları dö-kün' dedi. Biz de döktük." (فَمَرَّ النَّبِيُّ ﷺ وَالْقُدُورُ تُعَلِّي، فقال: أَكْفُوها فَكَفَّانَها)

▪ Zaman İfadeleri

Z-B76-23DC - Ḥayber Günü (يَوْمَ خَيْبَرَ)

▪ Mekan İfadeleri

M-B76-23DD - Ḥayber (خَيْبَرَ)

▪ Nesne İfadeleri

N-B76-23D8 - Şâbit b. Vedî'a (ثَابِتِ بْنِ وَدِيعَةَ)

N-B76-23DB - Nebi (النَّبِيُّ)

▪ Grup İfadeleri

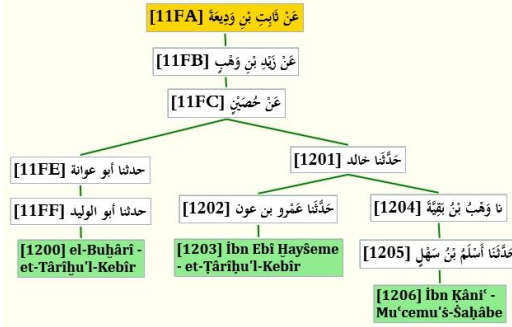
G-B76-23D9 - Ehlî Eşekler (حُمْرُ أَهْلِئِهِ)

G-B76-23DA - Et Pişirenler (فَأَطْبَخَ النَّاسُ)

⁵² İbn Sa'd, *eṭ-Ṭabaḳât*, c.5, s.291.

⁵³ Mesela bkz. İbn Ebî Ḥayşeme, *et-Târîḫu'l-Kebîr el-ma'rûf bi-Târîḫi İbn Ebî Ḥayşeme*, tah. Şalâh b. Fetḫî Helel (Kahire: el-Fârûku'l-Ḥadîše, 1427/2006), c.5, s.181; İbn Kâni, *Mu'cemu's-Şahâbe*, tah. Şalâh b. Sâlim el-Miśrâtî (Medine: Mektebetu'l-Ğurabâ'i'l-Eşeriyye, 1418/1997), c.1, s.127.

Kaynaklar

- [11FA-Gözlemci] عَنْ ثَابِتِ بْنِ وَدِيعَةَ, Ebû Sa'îd Şâbit b. Ved'â el-Ensârî.
- [11FB-Ravi] عَنْ زَيْدِ بْنِ وَهَبٍ
- [11FC-Ravi] عَنْ حُصَيْنِ بْنِ
- [11FE-Ravi] حَدَّثَنَا أَبُو عَوَانَةَ
- [11FF-Ravi] حَدَّثَنَا أَبُو الْوَلِيدِ
- [1200-Toplayıcı] el-Buhârî, *et-Târîhu'l-Kebîr*
- [1201-Ravi] حَدَّثَنَا خَالِدٌ
- [1202-Ravi] حَدَّثَنَا عَمْرُو بْنُ عَوْنٍ
- [1203-Toplayıcı] İbn Ebî Hayşeme - *et-Târîhu'l-Kebîr*
- [1204-Ravi] نَا وَهْبُ بْنُ بَقِيَّةَ
- [1205-Ravi] حَدَّثَنَا أَسْلَمُ بْنُ سَهْلٍ
- [1206-Toplayıcı] İbn Kānî' - *Mu'cemu's-Şahâbe*

735B74 Câbir b. 'Abdullâh Haberi

Tanım: Câbir b. 'Abdullâh'tan nakledilen *Haber*.

Açıklama: Câbir b. 'Abdullâh'ın Hayber gazvesine katılmadığı bilinmektedir.⁵⁴ Dolayısıyla bu *Haberde* Câbir b. 'Abdullâh'ın *Gözlemci* olmadığı kabul edilmiş ve *Kaynak* grafiğinde buna uygun bir renk ile gösterilmiştir.

Alıntılar

735B72 Alıntısı

🌀 [5B72] Ebû Ya'lâ, *el-Musned*, c.2, s.362.

حَدَّثَنَا أَبُو الرَّبِيعِ، حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ الْأَنْصَارِيُّ، حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ مُسْلِمٍ، عَنِ الْحَسَنِ، عَنْ يَزِيدَ الرَّقَاشِيِّ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ الْمُنْكَدِرِ، حَدَّثَنَا جَابِرُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ، قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: عَسَى أَنْ يُكَذِّبَنِي رَجُلٌ وَهُوَ مِنْكُمُ عَلَى أَرِيكَتِهِ يَبْلُغُهُ الْحَدِيثَ عَنِّي، فَيَقُولُ: مَا قَالَ ذَا رَسُولُ اللَّهِ ﷺ، دَخَّ هَذَا وَهَاتَ مَا فِي الْقُرْآنِ.

735B73 Alıntısı

🌀 [5B73] İbn Sa'd, *et-Tabakât*, c.2, s.106.

أَخْبَرَنَا هَاشِمُ بْنُ الْقَاسِمِ، أَخْبَرَنَا عِكْرَمَةُ بْنُ عَمَارٍ، عَنْ بَحْيِ بْنِ أَبِي كَثِيرٍ، عَنْ أَبِي سَلَمَةَ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ، عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ، قَالَ: لَمَّا كَانَ يَوْمَ خَيْبَرَ أَصَابَ النَّاسَ مَجَاعَةٌ، فَأَخَذُوا الْخُمْرَ الْإِنْسِيَّةَ فَذَبَحُوهَا وَمَلُوهَا مِنْهَا

⁵⁴ El-Vâkıdî, *el-Meğâzî*, c.2, s.684.

الْقُدُورَ، فَبَلَغَ ذَلِكَ نَبِيَّ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ، قَالَ جَابِرٌ: فَأَمَرَنَا رَسُولُ اللَّهِ ﷺ، فَكَفَانَا الْقُدُورَ وَهِيَ تَغْلِي، فَحَرَّمَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ الْخُمُرَ الْإِنْسِيَّةَ، وَلُحُومَ الْبِغَالِ، وَكُلَّ ذِي نَابٍ مِنَ السَّبَاعِ، وَكُلَّ ذِي مَخْلَبٍ مِنَ الطَّيْرِ، وَحَرَّمَ الْمُجْتَمَةَ وَالْخُلْسَةَ وَالنَّهْبَةَ.

211AE8 Alıntısı

☞ [1AE8] İbn Ebî Şeybe, *el-Muṣannef*, c.21, s.22.

حَدَّثَنَا هَاشِمُ بْنُ الْقَاسِمِ، قَالَ: حَدَّثَنَا عِكْرِمَةُ بْنُ عَمَّارٍ، عَنْ يَحْيَى بْنِ أَبِي كَثِيرٍ، عَنْ أَبِي سَلَمَةَ، عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ، قَالَ: لَمَّا كَانَ يَوْمُ خَيْبَرَ أَصَابَ النَّاسَ مَجَاعَةٌ، وَأَخَذُوا الْخُمُرَ الْإِنْسِيَّةَ، فَذَبَحُوهَا وَمَلَّوْا مِنْهَا الْقُدُورَ، فَبَلَغَ ذَلِكَ نَبِيَّ اللَّهِ ﷺ، قَالَ جَابِرٌ: فَأَمَرَنَا رَسُولُ اللَّهِ ﷺ فَكَفَانَا الْقُدُورَ، وَقَالَ: إِنَّ اللَّهَ سَيَاتِيكُمْ بِرِزْقٍ هُوَ أَحَلُّ مِنْ ذَا وَأَطْيَبُ، فَكَفَانَا الْقُدُورَ يَوْمَئِذٍ وَهِيَ تَغْلِي، فَحَرَّمَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ يَوْمَئِذٍ لُحُومَ الْخُمُرِ الْإِنْسِيَّةِ وَلُحُومَ الْبِغَالِ، وَكُلَّ ذِي نَابٍ مِنَ السَّبَاعِ، وَكُلَّ ذِي مَخْلَبٍ مِنَ الطَّيْرِ، وَحَرَّمَ الْمُجْتَمَةَ وَالْخُلْسَةَ وَالنَّهْبَةَ.

İfadeler

• Eylem İfadeleri

E-B73-189F - Câbir b. ‘Abdullâh dedi ki: “Hayber Günü insanlar aç kaldılar. Sonra ehlî eşek ele geçirdiler.” (عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ، قَالَ: لَمَّا كَانَ يَوْمُ خَيْبَرَ أَصَابَ النَّاسَ مَجَاعَةٌ) (فَأَخَذُوا الْخُمُرَ الْإِنْسِيَّةَ)

E-B73-18A1 - “Onları boğazlayıp kazanlara doldurdular.” (فَذَبَحُوهَا وَمَلَّوْا مِنْهَا) (الْقُدُورَ)

E-B73-18A2 - “Bu durum[un haberi] Resulullah’a ulaştı.” (فَبَلَغَ ذَلِكَ نَبِيَّ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ) (اللَّهُ عَلَيْهِ)

E-B73-18A3 - Câbir “Resulullah (s.a) kaynamakta olan kazanları dökmemizi emretti” dedi. (قَالَ جَابِرٌ: فَأَمَرَنَا رَسُولُ اللَّهِ ﷺ، فَكَفَانَا الْقُدُورَ وَهِيَ تَغْلِي)

E-B73-18A4 - “Ehlî eşeklerin ve katırların etlerini [yemeyi] yasakladı.” (فَحَرَّمَ) (رَسُولُ اللَّهِ ﷺ الْخُمُرَ الْإِنْسِيَّةَ، وَلُحُومَ الْبِغَالِ)

E-B73-18A5 - “Avını azı dişiyle parçalayan yırtıcıların ve pençesiyle avlanan kuşların [etini de yasakladı].” (وَكَوَّلَ ذِي نَابٍ مِنَ السَّبَاعِ، وَكُلَّ ذِي مَخْلَبٍ مِنَ الطَّيْرِ)

E-B73-18A6 - “Bağlı olduğu halde nişan alınarak öldürülen hayvanın etini de [yasakladı].” (وَحَرَّمَ الْمُجْتَمَةَ)

E-B73-18A7 (وَالْخُلْسَةَ)

E-B73-18A8 - “Yağmacılığı [nuhbe] [yasakladı]” (وَالنَّهْبَةَ)

• Zaman İfadeleri

Z-B73-52CC - Hayber Günü (يَوْمَ خَيْبَرَ)

• Mekan İfadeleri

M-B73-52CE - Hayber (خَيْبَرَ)

• Nesne İfadeleri

N-B73-52D1 - Allah'ın Nebi'si (نَبِيِّ اللَّهِ)

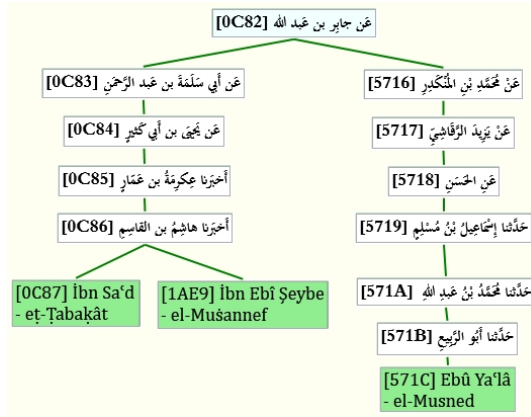
• Grup İfadeleri

G-B73-52CD - İnsanlar açlığa maruz kaldılar (أَصَابَ النَّاسَ مَجَاعَةٌ)

G-B73-52CF - Ehlî Eşekler (الْخُمُرَ الْإِنْسِيَّةَ)

G-B73-52D0 - [Eşekleri] kestiler ve kazanlara doldurdular. (فَذَبَحُوهَا وَمَلَّوْا مِنْهَا) (الْقُدُورَ)

Kaynaklar

- [2980-Anlatıcı] عن جابر بن عبد الله، Câbir b. 'Abdullâh b. Ḥarâm (ö.78/697).
- [2981-Ravi] عن أبي سلمة بن عبد الرحمن
- [2982-Ravi] عن يحيى بن أبي كثير
- [2983-Ravi] أخبرنا عكرمة بن عمار
- [2984-Ravi] أخبرنا هانيم بن القاسم
- [2986-Toplayıcı] İbn Sa'd - et-Tabakât
- [2985-Toplayıcı] İbn Ebî Şeybe - el-Muṣannef
- [2987-Ravi] عن محمد بن المنكدر
- [2988-Ravi] عن يزيد الرقابي
- [2989-Ravi] عن الحسن
- [298A-Ravi] حدثنا إسماعيل بن مسلم
- [298B-Ravi] حدثنا محمد بن عبد الله الأنصاري
- [298C-Ravi] حدثنا أبو الربيع
- [298D-Toplayıcı] Ebū Ya'lâ - el-Musned

735B72 'Abdullâh b. Mes'ûd Haberi

Tanım: 'Abdullâh b. Mes'ûd'dan nakledilen *Haber*.

Alıntılar

735B71 Alıntısı

☞ [5B71] 'Abdurrezzâk, *el-Muṣannef*, c.6, s.372 (no.14856).

عبد الرزاق، عن ابن عيينة، عن إسماعيل، عن قيس، عن عبد الله بن مسعود قال: كُنَّا نَغْرُو مَعَ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ، فَتَطُولُ غَرْبُنَا، فُقُلْنَا: أَلَا نَخْتَصِي يَا رَسُولَ اللَّهِ؟ فَهَيَّأْنَا، ثُمَّ رَخَّصَ أَنْ نَتَرَوِّجَ الْمَرْأَةَ إِلَى أَجْلِ الشَّيْءِ، ثُمَّ نَهَانَا عَنْهَا يَوْمَ خَيْبَرَ، وَعَنْ لُحُومِ الْخُمُرِ الْإِنْسِيَّةِ.

Haberin diğer bir *tarîki* eş-Şâfi'î tarafından kaydedilmiştir.⁵⁵

⁵⁵ Eş-Şâfi'î, *İhtilâfu'l-Ḥadîs*, tah. Rif'at Fevzi 'Abdulmuṭṭalib (el-Mansûra: Dâru'l-Vefâ', 1422/2001), c.1, s.207.

İfadeler

• Eylem İfadeleri

E-B71-18A9 - ‘Abdullâh b. Mes‘ûd dedi ki: “Resulullah (s.a) ile gazveye çıkıyorduk. Bekarlığımız (eşlerimizden ayrı kalıyorduk) uzuyordu.” (عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَسْعُودٍ قَالَ: كُنَّا نَعْرُو مَعَ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ، فَتَطُولُ عَزْبَتُنَا

E-B71-18AB - Sonra bize bir şey karşılığında bir kadınla belli bir zaman evlenmemize izin verdi. Daha sonra da Hıyber’de bize bunu yasakladı. (ثُمَّ رَحَّصَ أَنْ نَنْتَزِعَ الْمَرْأَةَ إِلَى أَجْلِ الشَّيْءِ، ثُمَّ نَهَانَا عَنْهَا يَوْمَ خَيْبَرَ

E-B71-18AC - [Hıyber’de bize] ehlî eşek etini de [yasakladı]. (وَعَنْ لُحُومِ الْحُمْرِ). (الْإِنْسِيَّةِ)

• Zaman İfadeleri

Z-B71-52C8 - Hıyber Günü (يَوْمَ خَيْبَرَ)

• Mekan İfadeleri

M-B71-52C9 - Hıyber (خَيْبَرَ)

• Nesne İfadeleri

N-B71-52C6 - ‘Abdullâh b. Mes‘ûd (عَبْدُ اللَّهِ بْنِ مَسْعُودٍ)

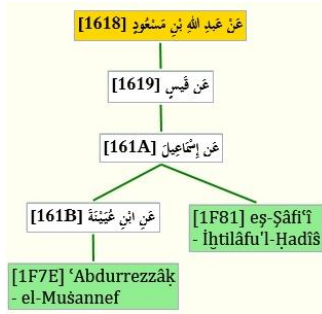
N-B71-52C7 - Resulullah (رَسُولِ اللَّهِ)

• Grup İfadeleri

G-B71-52CA - [Resulullah] bizi nehyetti. (نَهَانَا)

G-B71-52CB - Ehlî Eşekler (الْحُمْرِ الْإِنْسِيَّةِ)

Kaynaklar

• [1618-Gözlemci] عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَسْعُودٍ, Ebû ‘Abdurrahmân ‘Abdullâh b. Mes‘ûd el-Hużelî (ö.32/652).

• [1619-Ravi] عَنْ قَيْسِ

• [161A-Ravi] عَنْ إِسْمَاعِيلَ

• [161B-Ravi] عَنْ ابْنِ عُيَيْنَةَ

• [1F7E-Toplayıcı] ‘Abdurrezzâk - *el-Muṣannef*

• [1F81-Toplayıcı] eş-Şâfi'î - *İhtilâfu'l-Ḥadîṣ*

735AEC Zeyd b. Hâlid Haberi

Tanım: Zeyd b. Hâlid el-Cuhenî’den nakledilen *Haber*.

Açıklama: Ebû Tālha Zeyd b. Hâlid el-Cuhenî Hudeybiye'ye katılmış,⁵⁶ Me-dine'de hicretin 78. senesinde vefat etmiştir. Mu'âviye'nin iktidarının sonlarında vefat ettiği de söylenir.⁵⁷

Alıntılar

735AEB Alıntısı

☞ [5AEB] İshâk b. Râheveyh, *el-Musned*, c.3, s.23 (no.2729).

أَخْبَرَنَا عُبَيْدُ اللَّهِ بْنُ مُوسَى حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ عُبَيْدَةَ الرَّبِيعِيُّ عَنْ أَبِي بَرٍّ بْنِ خَالِدِ بْنِ خَالِدِ الْجُهَنِيِّ قَالَ: كُنْتُ أَنَا وَصَاحِبٌ لِي تُرَاوِمُ امْرَأَةً يَوْمَ خَيْبَرَ فِي نِكَاحِ الْمُتْعَةِ تَسْتَرِيذُنِي فِي الْأَجْرِ وَاسْتَرِيذُهَا فِي الْأَجْلِ إِذْ جَاءَ صَاحِبٌ لَنَا فَقَالَ إِنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ نَهَى عَنْ نِكَاحِ الْمُتْعَةِ وَعَنْ لُحُومِ الْخُمْرِ الْأَهْلِيَّةِ وَعَنْ كُلِّ ذِي نَابٍ مِنَ السَّبَاعِ.

*Haberin başka tarifleri de bulunmaktadır.*⁵⁸

İfadeler

• Eylem İfadeleri

E-AEB-5AF2 - Zeyd b. Hâlid el-Cuhenî dedi ki: “Ben ve bir arkadaşım Hayber Günü bir kadın ile *mut'a* nikahı için ücret ve süre konusunda pazarlık ediyorduk.” عَنْ زَيْدِ بْنِ خَالِدِ الْجُهَنِيِّ قَالَ: كُنْتُ أَنَا وَصَاحِبٌ لِي تُرَاوِمُ امْرَأَةً يَوْمَ خَيْبَرَ فِي نِكَاحِ الْمُتْعَةِ تَسْتَرِيذُنِي (في الأجر واستريذها في الأجل)

E-AEB-5AF4 - “O sırada bir arkadaşımız geldi ve bize Resulullah'ın (s.a) *mut'a* nikahını yasakladığını söyledi.” إِذْ جَاءَ صَاحِبٌ لَنَا فَقَالَ إِنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ نَهَى عَنْ نِكَاحِ (الْمُتْعَةِ)

E-AEB-5AF5 - “Ehlî eşek etlerini ve azı dışıyla avlanan yırtıcı hayvanların etini de yasakladığını söyledi.” (وَعَنْ لُحُومِ الْخُمْرِ الْأَهْلِيَّةِ وَعَنْ كُلِّ ذِي نَابٍ مِنَ السَّبَاعِ)

• Zaman İfadeleri

Z-AEB-52C2 - Hayber Günü (يَوْمَ خَيْبَرَ)

• Mekan İfadeleri

M-AEB-52C3 - Hayber (خَيْبَرَ)

• Nesne İfadeleri

N-AEB-52BF - Zeyd b. Hâlid el-Cuhenî (زَيْدِ بْنِ خَالِدِ الْجُهَنِيِّ)

N-AEB-52C0 - Arkadaşım (Zeyd'in arkadaşı) (صَاحِبٌ لِي)

N-AEB-52C1 - Kadın (امْرَأَةً)

N-AEB-52C4 - Bir arkadaşımız [geldi] (إِذْ جَاءَ صَاحِبٌ لَنَا)

• Grup İfadeleri

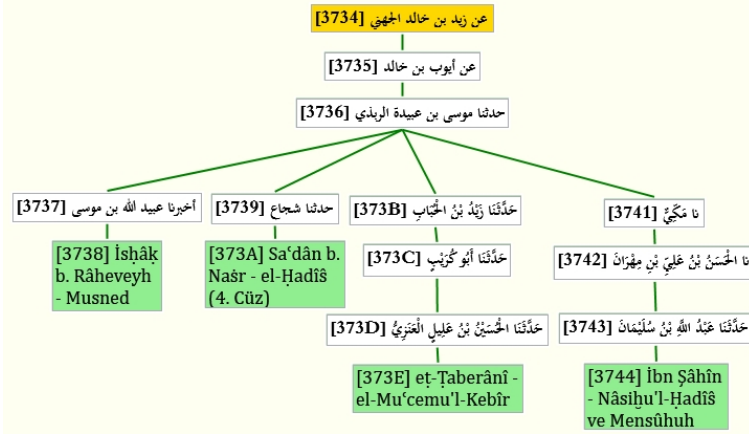
G-AEB-52C5 - Ehlî Eşekler (الْخُمْرِ الْأَهْلِيَّةِ)

⁵⁶ İbn Hacer, *el-İsâbe*, c.4, s.88.

⁵⁷ İbn Sa'd, *eş-Tabakât*, c.5, s.262.

⁵⁸ Meselâ bkz. Sa'dân b. Naşr, *Cuz' min Hadîsi Sa'dân b. Naşr: Muntekâ mine'l-Cuz'i'r-Râbi'*, tah. Ebû Yûsuf Seyyid b. Muḥammed Hâfız (Mektebetu's-Şâmîle Programı Yayını), s.24; eş-Taberânî, *el-Mu'cemu'l-Kebîr*, c.5, s.255; İbn Şâhîn, *Nâsiḥu'l-Hadîş ve Mensûḥuh*, tah. Semîr b. Emîn ez-Zuheyri (ez-Zerkâ': Mektebetu'l-Menâr, 1408/1988), s.357.

Kaynaklar

▪ [3734-Gözlemci] عن زيد بن خالد الجهني Ebû Ṭalḥa Zeyd b. Ḥâlîd el-Cuhenî (ö.78/698):

- [3735-Ravi] عن أيوب بن خالد
- [3736-Ravi] حدثنا موسى بن عبيدة الربذي
- [3737-Ravi] أخبرنا عبيد الله بن موسى
- [3738-Toplayıcı] İshâk b. Râheveyh – *el-Musned*
- [3739-Ravi] حدثنا شجاع
- [373A-Toplayıcı] Sa'dân b. Naşr - *el-Ĥadîş (4. Cüz)*
- [373B-Ravi] حَدَّثَنَا زَيْدُ بْنُ الْخُبَابِ
- [373C-Ravi] حَدَّثَنَا أَبُو كُرَيْبٍ
- [373D-Ravi] حَدَّثَنَا الْحُسَيْنُ بْنُ عَلِيٍّ الْغَنَرِيُّ
- [373E-Toplayıcı] et-Ṭaberânî - *el-Mu'cemu'l-Kebîr*
- [3741-Ravi] نا مَكِّيٌّ
- [3742-Ravi] نا الْحَسَنُ بْنُ عَلِيٍّ بْنِ مَهْرَانَ
- [3743-Ravi] حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ سُلَيْمَانَ
- [3744-Toplayıcı] İbn Şâhîn - *Nâsiĥu'l-Ĥadîş ve Mensûhuh*

735AE8 'Alî b. Ebî Ṭâlib Haberi

Tanım: 'Alî b. Ebî Ṭâlib'den nakledilen *Haber*.

Alıntılar

735AE7 Alıntısı

☞ [5AE7] Mâlik b. Enes, *el-Muvaṭṭa'*, c.3, s.778.

مَالِكٌ، عَنِ ابْنِ شَهَابٍ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ وَالْحَسَنِ، ابْنَيْ مُحَمَّدِ بْنِ عَلِيٍّ بْنِ أَبِي طَالِبٍ، عَنْ أَبِيهِمَا، عَنْ عَلِيِّ بْنِ أَبِي طَالِبٍ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ نَهَى عَنْ مُتْعَةِ النِّسَاءِ، يَوْمَ خَيْبَرَ، وَعَنْ أَكْلِ لُحُومِ الْحُمْرِ الْإِنْسِيَّةِ.

*Haberin başka tarihleri de kaynaklarda yer almaktadır.*⁵⁹

İfadeler

• Eylem İfadeleri

E-AE7-5AEF - ‘Alî b. Ebî Tâlib’den “Resulullah (s.a) Hıyber Günü kadınlarla *mut‘a* [nikahını] yasakladı.” (عَنْ عَلِيِّ بْنِ أَبِي طَالِبٍ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ نَهَى عَنْ مُتْعَةِ النِّسَاءِ، يَوْمَ (خَيْبَرَ،

E-AE7-5AF1 - “Ehlî eşeklerin etini de [yasakladı].” (وَعَنْ أَكْلِ لَحْمِ الْخُمْرِ الْإِنْسِيَّةِ)

• Zaman İfadeleri

Z-AE7-52BC - Hıyber Günü (يَوْمَ خَيْبَرَ)

• Mekan İfadeleri

M-AE7-52BD - Hıyber (خَيْبَرَ)

• Nesne İfadeleri

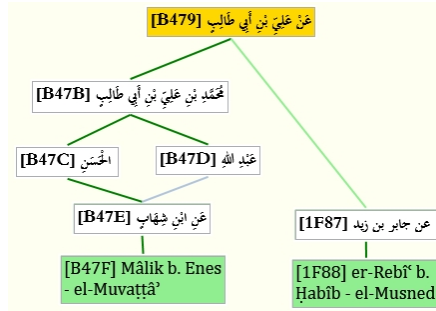
N-AE7-52BA - ‘Alî b. Ebî Tâlib (عَلِيِّ بْنِ أَبِي طَالِبٍ)

N-AE7-52BB - Resulullah (رَسُولَ اللَّهِ)

• Grup İfadeleri

G-AE7-52BE - Ehlî Eşekler (الْخُمْرِ الْإِنْسِيَّةِ)

Kaynaklar

- [B479-Gözlemci] عَنْ عَلِيِّ بْنِ أَبِي طَالِبٍ, ‘Alî b. Ebî Tâlib (ö.40/661).
- [B47B-Ravi] مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيٍّ بْنِ أَبِي طَالِبٍ
- [B47C-Ravi] الْحَسَنُ
- [B47D-Ravi] عَبْدُ اللَّهِ
- [B47E-Toplayıcı] عَنِ ابْنِ شِهَابٍ
- [B47F-Toplayıcı] Mâlik b. Enes - *el-Muvatta’*
- [1F87-Ravi] عَنْ جَابِرِ بْنِ زَيْدٍ
- [1F88-Toplayıcı] er-Rebî' b. Ḥabîb - *el-Musned*

F18F8E Zâhir b. el-Esved Haberi

Tanım: Zâhir b. el-Esved’den nakledilen *Haber*.

⁵⁹ Mesela bkz. er-Rebî' b. Ḥabîb, *el-Câmi‘u’s-Şâhih: Musnedu’r-Rebî' b. Ḥabîb*, nşr. Muḥammed İdrîs ve ‘Âşûr Yûsuf (Beyrut: Dâru’l-Hikme, 1415), s.153.

Açıklama: Zâhir b. el-Esved el-Eslemî, Hudeybiye'de bulunmuştur.⁶⁰

Alıntılar

F18F8D Alıntısı

☞ [8F8D] 'Abdurrezzâk, *el-Muṣannef*, c.4, s.264 (no.8895).

عبد الرزاق، عن إسماعيل، عن مَجْرَأةِ بْنِ زَاهِرٍ، عَنْ أَبِيهِ، وَكَانَ أَبُوهُ مِمَّنْ شَهِدَ الشَّجْرَةَ، قَالَ: إِنِّي لَأَوْقِدُ تَحْتِ
الْقُدُورِ، أَوْ قَالَ: عَنِ الْقُدُورِ بِلَحْمِ الْحُمْرِ، إِذْ نَادَى مُنَادِي رَسُولِ اللَّهِ ﷺ: إِنَّ اللَّهَ يَنْهَاكُمُ عَنِ لُحُومِ الْحُمْرِ.

*Haberin başka çarîkleri de bulunmaktadır.*⁶¹

İfadeler

• Eylem İfadeleri

E-F8D-C4F0 - [Zâhir] dedi ki: "Eşek eti için kazanın altını yakıyordum ki Resulullah'ın (s.a) münadisi 'Allah size eşek etlerini [yemeyi] yasakladı' diye seslendi." قَالَ: إِنِّي لَأَوْقِدُ تَحْتِ الْقُدُورِ، أَوْ قَالَ: عَنِ الْقُدُورِ بِلَحْمِ الْحُمْرِ، إِذْ نَادَى مُنَادِي رَسُولِ اللَّهِ ﷺ: إِنَّ اللَّهَ يَنْهَاكُمُ عَنِ لُحُومِ الْحُمْرِ

• Nesne İfadeleri

N-F8D-52AD - Zâhir (زَاهِرٍ)

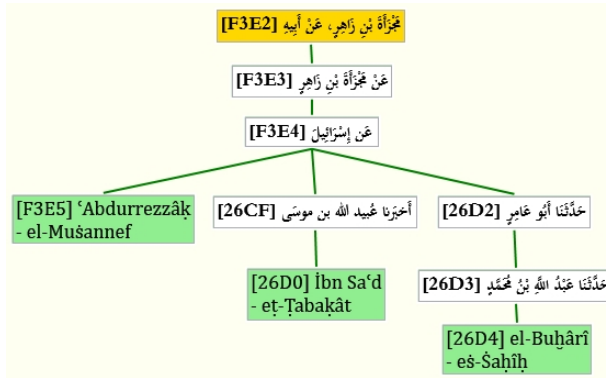
N-F8D-52AE - Resulullah'ın münadisi (مُنَادِي رَسُولٍ)

N-F8D-52B0 - Resulullah (رَسُولِ اللَّهِ)

• Grup İfadeleri

G-F8D-52AF - Eşekler (الْحُمْرِ)

Kaynaklar

- [F3E2-Gözlemci] عَنْ أَبِيهِ، Zâhir b. el-Esved.
- [F3E3-Ravi] عَنْ مَجْرَأةِ بْنِ زَاهِرٍ
- [F3E4-Ravi] عَنْ إِسْمَاعِيلَ
- [F3E5-Toplayıcı] 'Abdurrezzâk - *el-Muṣannef*
- [26CF-Ravi] أَخْبَرَنَا عُبيدُ اللَّهِ بْنُ مُوسَى

⁶⁰ İbn Sa'd, *eṭ-Ṭabakât*, c.5, s.224.

⁶¹ Mesela bkz. İbn Sa'd, *eṭ-Ṭabakât*, c.5, s.224; el-Buḥârî, *es-Şaḥîḥ*, c.5, s.125 (no.4173).

- [26D0-Toplayıcı] İbn Sa'd - *eṭ-Ṭabaḳât*
- [26D2-Ravi] حَدَّثَنَا أَبُو عَامِرٍ
- [26D3-Ravi] حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدٍ
- [26D4-Toplayıcı] el-Buḥârî - *eş-Şaḥîḥ*

F18F91 Ebû Râfi‘ Haberi

Tanım: Ebû Râfi‘den nakledilen *Haber*.

Açıklama: Künyesi ile meşhur olan Ebû Râfi‘in isminin Eslem veya İbrâhîm olduğu bildirilmektedir.⁶² Ebû Râfi‘in ‘Abbâs b. ‘Abdulmuṭṭalib’in kölesi olduğu ve Bedir Gazvesi’nden sonraki savaflara katıldığı bilinmektedir. Ebû Râfi‘in eşiyle birlikte Ḥayber Gazvesi’ne katıldığı erken dönem siyer kaynaklarındaki bilgilerden anlaşılmaktadır.⁶³ Ancak Erîke Hadisi hakkında ondan nakledilen rivayetlerden hareketle onun Hz. Peygamber’i Erîke Ḥadisini irad ederken işittiğini, yani *Gözlemci* olduğunu söylemek mümkün görünmemektedir.

Alıntılar

F18F90 Alıntısı

☞ [8F90] eş-Şâfi‘î, *el-Musned*, c.4, s.63 (no.1794).

أَخْبَرَنَا الشَّافِعِيُّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: أَخْبَرَنَا ابْنُ عُيَيْنَةَ، عَنْ سَالِمِ أَبِي النَّضْرِ مَوْلَى عُمَرَ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ، سَمِعَ عُبَيْدَ اللَّهِ بْنَ أَبِي رَافِعٍ يُحَدِّثُ، عَنْ أَبِيهِ: أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ قَالَ: لَا أَلْفَيْنَ أَحَدَكُمْ مُتَّكِنًا عَلَى أَرِيكْتِهِ يَأْتِيهِ الْأَمْرُ مِنْ أَمْرِي مِمَّا أَمَرْتُ بِهِ أَوْ نَهَيْتُ عَنْهُ، فَيَقُولُ: لَا أَدْرِي، مَا وَجَدْنَا فِي كِتَابِ اللَّهِ اتَّبَعْنَاهُ.

*Haberin başka tarihçileri de bulunmaktadır.*⁶⁴

İfadeler

▪ Eylem İfadeleri

E-F90-C4EE - [Ebû Râfi‘ dedi ki:] “Resulullah (s.a) şöyle buyurdu: ‘Sizi, emrettiğim bir şey kendisine ulaştığı sırada koltuğuna yaslanmış olarak “Ben bilmem, biz Allah’ın Kitabı’nda bulduğumuza tabi oluruz” derken bulmayayım.’”
 أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ قَالَ: لَا أَلْفَيْنَ أَحَدَكُمْ مُتَّكِنًا عَلَى أَرِيكْتِهِ يَأْتِيهِ الْأَمْرُ مِنْ أَمْرِي مِمَّا أَمَرْتُ بِهِ أَوْ نَهَيْتُ عَنْهُ، (فَيَقُولُ: لَا أَدْرِي، مَا وَجَدْنَا فِي كِتَابِ اللَّهِ اتَّبَعْنَاهُ)

▪ Nesne İfadeleri

N-F90-52B1 - Resulullah (رَسُولُ اللَّهِ)

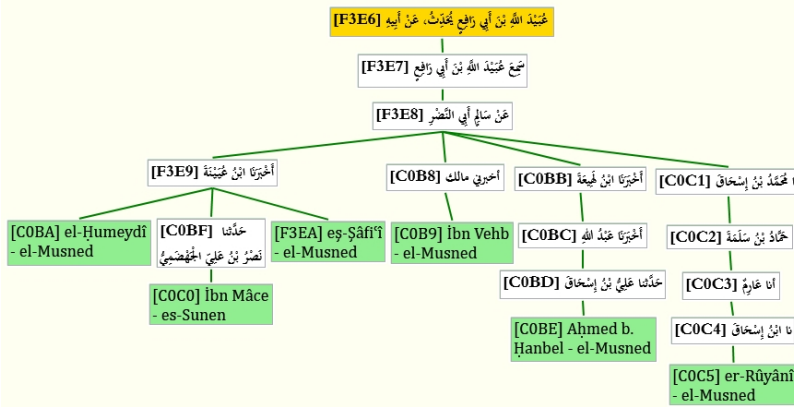
N-F90-52B2 - Ebû Râfi‘ (أَبِي رَافِعٍ)

⁶² İbn Hacer, *el-İsâbe*, c.1, s.42.

⁶³ El-Vâkıdî, *el-Meğâzi*, c.2, s.685; İbn Hişâm, *es-Sîretu'n-Nebeviyye*, nşr. Muşafâ es-Sakkâ, İbrâhîm el-Ebyârî ve ‘Abdulḥafız eş-Şelebî (Mısır: Mektebetu Muşafâ el-Bâbî el-Ḥalebî, 1375/1955), c.2, s.335.

⁶⁴ Bkz. ‘Abdullâh b. Vehb, *el-Musned*, tah. Muḥyiddîn b. Cemâl el-Bekkârî ([Byy.]: Dâru't-Tevḥîd, 2007), s.154; ‘Abdullâh b. ez-Zubeyr el-Ḥumeydî, *Musnedu'l-Ḥumeydî*, tah. Ḥuseyn Selîm Esed ed-Dârânî (Dimeşk: Dâru's-Sekâ, 1996), c.1, s.473; Aḥmed b. Ḥanbel, *el-Musned*, c.8, s.2158; İbn Mâce, *es-Sunen*, c.1, s.182; er-Rûyânî, *el-Musned*, c.1, s.478.

Kaynaklar

- [F3E6-Anlatıcı] عُيَيْبَةُ اللَّهِ بْنِ أَبِي زَافِعٍ يُحَدِّثُ، عَنْ أَبِيهِ, Ebû Râfi‘ (ö.40/661).
- [F3E7-Ravi] سَمِعَ عُيَيْبَةُ اللَّهِ بْنِ أَبِي زَافِعٍ
- [F3E8-Ravi] عَنْ سَالِمِ أَبِي النَّضْرِ
- [F3E9-Ravi] أَخْبَرَنَا ابْنُ عُيَيْبَةَ
- [F3EA-Toplayıcı] eş-Şâfi'î - *el-Musned*
- [C0B8-Ravi] أَخْبَرَنِي مَالِكٌ
- [C0B9-Toplayıcı] İbn Vehb - *el-Musned*
- [C0BA-Toplayıcı] el-Humeydî - *el-Musned*
- [C0BB-Ravi] أَخْبَرَنَا ابْنُ لَهَيْعَةَ
- [C0BC-Ravi] أَخْبَرَنَا عَبْدُ اللَّهِ
- [C0BD-Ravi] حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ إِسْحَاقَ
- [C0BE-Belirsiz] Ahmed b. Hanbel - *el-Musned*
- [C0BF-Nakledici] حَدَّثَنَا نُصْرَةُ بْنُ عَلِيٍّ الْجَهْضَمِيُّ
- [C0C0-Toplayıcı] İbn Mâce - *es-Sunen*
- [C0C1-Ravi] نا مُحَمَّدُ بْنُ إِسْحَاقَ
- [C0C2-Ravi] حَدَّثَنَا بَنُ سَلَمَةَ
- [C0C3-Ravi] أَنَا عَارِمٌ
- [C0C4-Ravi] نا ابْنُ إِسْحَاقَ
- [C0C5-Toplayıcı] er-Rûyânî - *el-Musned*

C291E5 Ğâlib b. Ebcer Haberi

Tanım: Ğâlib b. Ebcer'den nakledilen *Haber*.

Alıntılar

C291E4 Alıntısı

☞ [91E4] İbn Sa'd, *eṭ-Ṭabaḳât*, c.8, s.170.

أَخْبَرَنَا عُيَيْبَةُ اللَّهِ بْنِ أَبِي زَافِعٍ، قَالَ: أَخْبَرَنَا إِسْرَائِيلُ، عَنْ مَنْصُورٍ، عَنْ عُيَيْبِ بْنِ الْحَسَنِ، عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ، عَنْ غَالِبِ بْنِ أَبَجَرَ، قَالَ: أَصَابَتْنَا سَنَةٌ فَلَمْ يَكُنْ فِي مَالِي شَيْءٌ أَطْعِمُ أَهْلِي إِلَّا سَمِينٌ حُمْرِي وَقَدْ كَانَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ

حَرَّمَ لَحُومَ الْخُمُرِ الْأَهْلِيَّةِ فَاتَيْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ فَقُلْتُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ أَصَابَتْنَا السَّنَةُ وَلَمْ يَكُنْ فِي مَالِي أَنْ أُطْعِمَ أَهْلِي إِلَّا سِمَانَ خُمْرِي وَإِنَّكَ حَرَّمْتَ لَحُومَ الْخُمُرِ الْأَهْلِيَّةِ فَقَالَ: أُطْعِمِ أَهْلَكَ مِنْ سَمِينِ خُمْرِكَ إِنَّمَا حَرَّمْتُهَا مِنْ أَجْلِ جَوَالِ الْقَرِيَّةِ.

*Haberin başka tarihleri de kaynaklarda yer almaktadır.*⁶⁵

İfadeler

• Eylem İfadeleri

E-1E4-DFDA - [Ğâlib b. Ebcer] dedi ki: “Bir [kıtlık] senesine denk geldik. Malımdan besili ehlî eşeklerden başka aileme yedirecek bir şey kalmadı.” (قَالَ: (أَصَابَتْنَا سَنَةٌ فَلَمْ يَكُنْ فِي مَالِي شَيْءٌ أُطْعِمُ أَهْلِي إِلَّا سَمِينٌ خُمْرِي)

E-1E4-DFDC - “Resulullah (s.a) daha önce ehlî eşek etlerini yasaklamıştı.” (وَوَقَدْ كَانَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ حَرَّمَ لَحُومَ الْخُمُرِ الْأَهْلِيَّةِ)

E-1E4-DFDD - “Resulullah’ın (s.a) yanına vardım ve ona ‘Ey Allah’ın Resülü! Malımdan besili ehlî eşekler dışında aileme yedirecek bir şeyim kalmadı. Siz de ehlî eşek etini yasaklamıştınız.’ dedim.” (السَّنَةُ فَاتَيْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ فَقُلْتُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ أَصَابَتْنَا) (وَلَمْ يَكُنْ فِي مَالِي أَنْ أُطْعِمَ أَهْلِي إِلَّا سِمَانَ خُمْرِي وَإِنَّكَ حَرَّمْتَ لَحُومَ الْخُمُرِ الْأَهْلِيَّةِ)

E-1E4-DFDE - “[Resulullah (s.a)] ‘Ailene besili eşeklerinden yedir! Ben o yasağı o köyün [Hayber] etrafta dolaşan eşekleri için getirmiştim’ dedi.” (قَالَ: (أُطْعِمِ أَهْلَكَ مِنْ سَمِينِ خُمْرِكَ إِنَّمَا حَرَّمْتُهَا مِنْ أَجْلِ جَوَالِ الْقَرِيَّةِ)

• Nesne İfadeleri

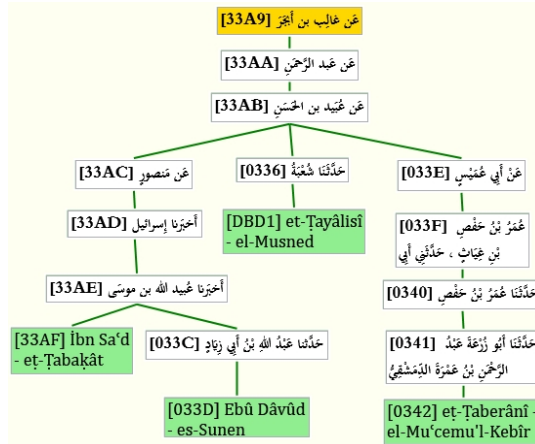
N-1E4-52B3 - Ğâlib b. Ebcer (غَالِبُ بْنُ أَبِجَرَ)

N-1E4-52B4 - Resulullah (رَسُولُ اللَّهِ)

• Grup İfadeleri

G-1E4-52B5 - Ehlî eşekler (الْخُمُرُ الْأَهْلِيَّةُ)

Kaynaklar

• [33A9-Gözlemci] عن غالب بن أبجر, Ğâlib b. Ebcer el-Muzeni.

⁶⁵ Mesela bkz. Ebû Dâvûd et-Tayâlisî, *Musnedu Ebî Dâvûd et-Tayâlisî*, tah. Muhammed b. ‘Abdulmuhsin et-Turkî (Kahire: Dâru Hicr, 1419/1999), c.2, s.639; Ebû Dâvûd, *es-Sunen*, c.6, s.105 (no.3762); et-Taberâni, *el-Mu'cemu'l-Kebîr*, c.18, s.265.

- [33AA-Ravi] عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ
- [33AB-Ravi] عَنْ عُيَيْدِ بْنِ الْحَسَنِ
- [33AC-Ravi] عَنْ مَنْصُورٍ
- [33AD-Ravi] أَخْبَرَنَا إِسْرَائِيلُ
- [33AE-Ravi] أَخْبَرَنَا عُيَيْدُ اللَّهِ بْنِ مُوسَى
- [33AF-Toplayıcı] İbn Sa'd - *eṭ-Ṭabaḳât*
- [0336-Ravi] حَدَّثَنَا شُعْبَةُ
- [033C-Ravi] حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَبِي زِيَادٍ
- [033D-Toplayıcı] Ebû Dâvûd - *es-Sunen*
- [033E-Ravi] عَنْ أَبِي عُمَيْسٍ
- [033F-Ravi] عُمَرُ بْنُ حَفْصِ بْنِ غِيَاثٍ ، حَدَّثَنِي أَبِي
- [0340-Ravi] حَدَّثَنَا عُمَرُ بْنُ حَفْصٍ
- [0341-Ravi] حَدَّثَنَا أَبُو زُرْعَةَ عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ عَمْرَةَ الدِّمَشْقِيُّ
- [0342-Toplayıcı] eṭ-Ṭaberânî - *el-Mu'cemu'l-Kebîr*
- [DBD1-Toplayıcı] eṭ-Ṭayâlisî - *el-Musned*

735AE6 İbn 'Umer Haberi

Tanım: 'Abdullâh b. 'Umer b. el-Ḥaṭṭâb'dan nakledilen *Haber*.

Alıntılar

735AE5 Alıntısı

🌀 [5AE5] Ebû Ḥanîfe, *el-Musned (Rivâyetu'l-Ḥaşkeff)*, no.15.

عَنْ نَافِعٍ، عَنْ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا، قَالَ: نَهَى رَسُولُ اللَّهِ ﷺ يَوْمَ خَيْبَرَ عَنِ الْمُنْعَةِ.

Haberin diğer bazı *tarîḳ*leri de çeşitli kaynaklarda bulunmaktadır.⁶⁶

İfadeler

▪ Eylem İfadeleri

E-AE5-5AED - İbn 'Umer dedi ki: "Resulullah (s.a) *mut'ayı* Ḥayber Günü yasakladı." (عَنْ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا، قَالَ: نَهَى رَسُولُ اللَّهِ ﷺ يَوْمَ خَيْبَرَ عَنِ الْمُنْعَةِ)

▪ Zaman İfadeleri

Z-AE5-52B8 - Ḥayber Günü (يَوْمَ خَيْبَرَ)

▪ Mekan İfadeleri

M-AE5-52B9 - Ḥayber (خَيْبَرَ)

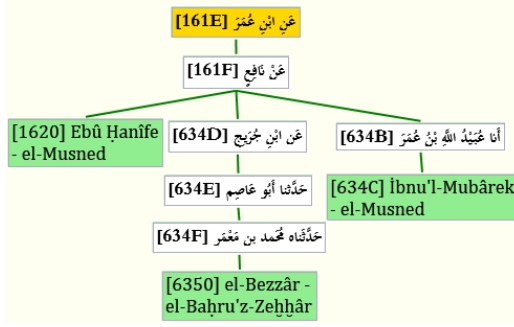
▪ Nesne İfadeleri

N-AE5-52B6 - İbn 'Umer (ابْنِ عُمَرَ)

N-AE5-52B7 - Resulullah (رَسُولُ اللَّهِ)

⁶⁶ İbnu'l-Mubârek, *el-Musned*, s.110; el-Bezzâr, *el-Baḥru'z-Zeḥḥâr*, c.12, s.69.

Kaynaklar

- [161E-Anlatıcı] عَنْ ابْنِ عُمَرَ, ‘Abdullâh b. ‘Umer (ö.73/692).
- [161F-Ravi] عَنْ نَافِعٍ
- [1620-Toplayıcı] Ebû Hanîfe - *el-Musned*
- [634B-Ravi] أَنَا عُبَيْدُ اللَّهِ بْنُ عُمَرَ
- [634C-Toplayıcı] İbnu'l-Mubârek - *el-Musned*
- [634D-Ravi] عَنْ ابْنِ جُرَيْجٍ
- [634E-Ravi] حَدَّثَنَا أَبُو عَاصِمٍ
- [634F-Ravi] حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ مَعْمَرٍ
- [6350-Toplayıcı] el-Bezzâr - *el-Baḥru'z-Zehḥâr*

OLGULAR

Bu kısımda, yukarıda belirlenen *Haber* ifadelerinin işaret ettiği *Eylem* öğelerinden başlayarak *Kurgu* için uygun görülen öğeler belirlenecektir. Sonra, bu öğeleri destekleyen ifade listelenecek ve diğer öğelerle irtibatları kurulacaktır.

✳ B1BE7-Eylem-Nakli: Hz. Peygamber’in Ashabıyla Ḥayber’e Gelmesi

Açıklamalar: Bu *Eylem Olgusu* Hz. Peygamber’in Ḥayber Gazvesi zamanında Ḥayber’e gelişini temsil etmektedir.

İfadeler:

E-BFD-1BFF - [Ebû Ruhm el-Ğifârî] dedi ki: “Şiddetli bir açlığa maruz kaldık. Ḥayber’e hurmaların ham olduğu bir zamanda varmıştık.” (قَالَ: أَصَابَنَا جُوعٌ شَدِيدٌ) [2B1BFE Ebû Ruhm Haberi]

E-C32-1C34 - Resulullah (s.a) Ḥayber’i fethettiği zaman Yahudiler ona “Biz hurma yetiştiricisiyiz” dediler. (وَكَانَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ لَمَّا فَتَحَ خَيْبَرَ سَأَلَهُ الْيَهُودُ فَقَالُوا: يَا مُحَمَّدُ، نَحْنُ) [2B1C33 el-Vâkıdî Haberi]

E-BDA-6BDC - Resulullah (s.a) ile beraber Ḥayber’e vardık. (قَالَ: نَزَلْنَا مَعَ رَسُولٍ) [D96BDB el-‘İrbâd b. Sâriye Haberi]

E-F89-C4F2 - el-Miḳdâm b. Ma’dikerib’in [bildirdiğine göre] o Resulullah ile beraber gazaya çıkmış ve Ḥayber Yahudilerinin ağlarının yanında kamp kurmuşlardı. (عَنِ الْمُقَدَّامِ بْنِ مَعْدِي كَرِبٍ، أَنَّهُ كَانَ غَارِيًّا مَعَ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ فَنَزَلُوا إِلَى جَانِبِ حِطَّائِرِ يَهُودٍ) [F18F8A el-Miḳdâm b. Ma’dikerib Haberi]

E-0E3-C4FC - Enes b. Mâlik dedi ki: "Resulullah (s.a) Hâşimî'yi fethettiği zaman yerleşim yerinden (köy) çıkan eşekleri ele geçirdik." (عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ، قَالَ: لَمَّا) [9840E4 Enes b. Mâlik Haberi]

E-0DF-C501 - 'Abdullâh b. Ebî Evfâ dedi ki: "Hâşimî'nin ehlî eşekler ele geçirdik." (عن عبد الله بن أبي أوفى أنه قال: أصبنا خُمُرًا أُهْلِيَّةً) [9840E0 'Abdullâh b. Ebî Evfâ Haberi]

E-0DB-C506 - Seleme b. el-Ekva' şöyle dedi: "Resulullah (s.a) ile Hâşimî [Gazvesi'n]e çıktık." (عَنْ سَلْمَةَ بْنِ الْأَكْوَعِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: خَرَجْنَا مَعَ النَّبِيِّ ﷺ إِلَى خَيْبَرَ) [9840DC Seleme b. el-Ekva' Haberi]

E-0D6-C50D - Ebû Şa'lebe el-Huşenî şöyle anlattı: "Resulullah (s.a) ile Hâşimî'nin Gazvesi'ne gittim. İnsanlar aç idi." (عَنْ أَبِي ثَعْلَبَةَ الْخُسَيْنِيِّ أَنَّهُ حَدَّثَهُمْ قَالَ غَزَوْتُ مَعَ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ) [9840D7 Ebû Şa'lebe el-Huşenî Haberi]

E-0D3-C519 - Ma'kıl b. Yesâr şöyle dedi: "Nebi (s.a) ile beraber bir seferde idik. Sarımsağı bol bir mekanda konakladık." (مَعْقِلُ بْنُ يَسَارٍ يَقُولُ كُنَّا مَعَ النَّبِيِّ ﷺ فِي مَسِيرٍ) [9840D4 Ma'kıl b. Yesâr Haberi]

E-0CF-C51F - [Ebû Sa'îd el-Hudrî] dedi ki "Resulullah (s.a) ile Fedek ve Hâşimî'nin gazvesine çıktık." (قَالَ غَزَوْنَا مَعَ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ فَذَكَ وَخَيْبَرَ) [9840D0 Ebû Sa'îd Haberi]

E-0CB-C52A - [Ebû Umâme dedi ki:] "Resulullah (s.a) bir gazvedeydi." (وَأَنَّ) [9840CC Ebû Umâme Haberi]

E-B76-189B - Şâbit b. Vedî'a el-Ensârî dedi ki "Hâşimî'nin ehlî eşekler geçti." (عن ثابت بن وديعة الأنصاري، قال: أصبنا خُمُرًا أُهْلِيَّةً يَوْمَ خَيْبَرَ) [735B77 Şâbit b. Vedî'a Haberi]

E-B73-189F - Câbir b. 'Abdullâh dedi ki: "Hâşimî'nin insanları aç kaldılar. Sonra ehlî eşek ele geçirdiler." (عن جابر بن عبد الله، قال: لما كان يوم خيبر أصاب الناس مجاعة) [735B74 Câbir b. 'Abdullâh Haberi]

E-B71-18A9 - 'Abdullâh b. Mes'ûd dedi ki: "Resulullah (s.a) ile gazveye çıkıyorduk. Bekarlığımız (eşlerimizden ayrı kalıyorduk) uzuyordu." (عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ) [735B72 'Abdullâh b. Mes'ûd Haberi]

İrtibatlar:

- İrt: N-51F8-Naklî-Gelen: [1BFA]- Hz. Peygamber
- İrt: E-D075-Naklî-Olay Zamanı: [1BE7]- Hz. Peygamber'in Ashabıyla Hâşimî'ye Gelmesi
- İrt: E-D088-Naklî-Olay Yeri: [1BE7]- Hz. Peygamber'in Ashabıyla Hâşimî'ye Gelmesi
- İrt: N-AE4A-Naklî-Gelen: [23A1]- Ebû Ruhm el-Ğifârî
- İrt: N-AE4D-Naklî-Gelen: [23A2]- Enes b. Mâlik
- İrt: N-AE4E-Naklî-Gelen: [23A3]- 'Abdullâh b. Ebî Evfâ
- İrt: N-AE4F-Naklî-Gelen: [23A4]- Seleme b. el-Ekva'
- İrt: N-AE50-Naklî-Gelen: [23A5]- Ebû Şa'lebe el-Huşenî
- İrt: N-AE51-Naklî-Gelen: [DBD2]- Ma'kıl b. Yesâr

- Irt: N-AE52-Naklî-Gelen: [DBD3]- Ebû Sa'îd
- Irt: N-AE53-Naklî-Gelen: [DBD4]- Ebû Umâme
- Irt: N-17BB-Naklî-Gelen: [DBD5]- Şâbit b. Ved'â
- Irt: N-17BC-Naklî-Gelen: [DBD6]- 'Abdullâh b. Mes'ûd
- Irt: G-17C1-Naklî-Katılanlar: [6302]- Gazveye Katılanlar
- Irt: N-5F37-Naklî-Gelen: [C60C]- 'Alî b. Ebî Tâlib

✱ B1BE8-Eylem-Naklî: Hâyer'de Bir Kaleyi Fethedip Oradaki Yahudilerle Anlaşması

Açıklamalar: Tarihî bilgilere göre Hz. Peygamber zamanında Hâyer'de çok sayıda kale bulunuyordu. Adları bilinmekle birlikte⁶⁷ kalıntıları günümüze ulaşan bu kalelerin yerleri tam olarak belli değildir.

İfadeler

E-C32-1C36 - Resulullah (s.a) Hâyer [ehli ile] hurma ve ekinlerin yarısı üzerine muahede yaptı. (فَسَأَلَهُمْ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ خَيْرَ عَلَى شَطْرِ مِنَ التَّمْرِ وَالزَّرْعِ) [2B1C33 el-Vâkıdî Haberi]

E-BDA-6BE4 - "Allah azze ve celle Ehl-i Kitâb'ın evlerine izin almadan girmenizi size helal kılmadı." (وَأَنَّ اللَّهَ عَزَّ وَجَلَّ لَمْ يُجَلِّ لَكُمْ أَنْ تَدْخُلُوا بُيُوتَ أَهْلِ الْكِتَابِ إِلَّا بِإِذْنِ) [D96BDB el-'İrbâd b. Sâriye Haberi]

E-F89-C4F8 - Sonra şöyle dedi : "Muahidlerin malı hakkını vermeden size nasıl helal olur!?" (تَمَّ قَالَ: مَاذَا يُجَلِّ لَكُمْ مِنْ أَمْوَالِ الْمُعَاهِدِينَ لِغَيْرِ حَقِّهَا؟) [F18F8A el-Miğdâm b. Ma'dikerib Haberi]

İrtibatlar

- Irt: E-D076-Naklî-Zaman: [1BE8]- Hâyer'de Bir Kaleyi Fethedip Oradaki Yahudilerle Anlaşması
- Irt: E-D089-Naklî-Mekan: [1BE8]- Hâyer'de Bir Kaleyi Fethedip Oradaki Yahudilerle Anlaşması
- Irt: G-17C7-Naklî-Anlaşma Yapılanlar: [17C6]- Muahid Yahudiler
- Irt: N-1814-Naklî-Anlaşma Yapan: [1BFA]- Hz. Peygamber

✱ B1BE9-Eylem-Naklî: Anlaşmadan Sonra Müslümanların Yahudilere Ait Bostanlara Girmeleri

İfadeler

E-C32-1C38 - Anlaşma yapıp yarısı Yahudilere bırakıldıktan sonra Müslümanlar onların (Yahudilerin) tarlalarına ve bostanlarına girdiler. (قَالُوا: وَجَعَلْنَا) (الْمُسْلِمُونَ يَقَعُونَ فِي حَرْثِهِمْ وَيَقْلِبُهُمْ بَعْدَ الْمَسَاقَاةِ وَبَعْدَ أَنْ صَارَ لِيَهُودِ نَصْفُهُ) [2B1C33 el-Vâkıdî Haberi]

E-BDA-6BDE - Hâyer'in sahibi (reisi) inatçı ve sevimsiz bir adamdı. Resulullah'a (s.a) gelip "Ey Muhammed! Eşeklerimizi kesmeye, meyvelerimizi yemeğe ve kadınlarımızı darp etmeye hakkınız var mı?" dedi. (وَكَانَ صَاحِبُ خَيْبَرَ رَجُلًا مَارِدًا) [F18F8A el-Miğdâm b. Ma'dikerib Haberi]

⁶⁷ Muhammed Hamîdullah, "Hayber," *DA*, c.17, ss.21-22.

[D96BDB (مُنْكَرًا فَأَقْبَلَ إِلَى النَّبِيِّ ﷺ فَقَالَ: يَا مُحَمَّدُ أَلَيْسَ أَنْ تَنْدَبُوا حُمْرَنَا وَتَأْكُلُوا ثَمْرَنَا وَتَضْرِبُوا نِسَاءَنَا el-İrbâd b. Sâriye Haberi]

E-0D6-C513 - “[Yine] orada soğan ve sarımsak bulduk. İnsanlar açlık çekiyordu. [Onlardan yedikten sonra mescide] gittiler.” [قَالَ وَوَجَدْنَا فِي حَبَاتِهَا بَصَلًا وَثُومًا] [9840D7 Ebû Şa'lebe el-Huşenî Haberi]

E-0D3-C519 - Ma'kıl b. Yesâr şöyle dedi: “Nebi (s.a) ile beraber bir seferde idik. Sarımsağı bol bir mekanda konakladık.” [مَعْقَلِ بْنِ يَسَارٍ يَقُولُ كُنَّا مَعَ النَّبِيِّ ﷺ فِي مَسِيرٍ] [9840D4 Ma'kıl b. Yesâr Haberi]

E-0D3-C51B - “Müslümanlardan bazıları ondan (sarımsak) istifade ettiler.” [وَأَنَّ أَنَسًا مِنَ الْمُسْلِمِينَ أَصَابُوا مِنْهُ] [9840D4 Ma'kıl b. Yesâr Haberi]

E-0CF-C521 - “Allah, Resulü'ne (s.a) Fedek ve Hıyber'in fethini nasip edince insanlar (Müslümanlar) onların (Yahudilerin) sarımsak ve soğan bostanlarına girdiler.” [قَالَ فَفَتَحَ اللَّهُ عَلَى رَسُولِهِ فَذَكَ وَخَيْبَرَ فَوَقَعَ النَّاسُ فِي بَقْلَةٍ لَهُمْ هَذَا الثُّومُ وَالْبَصَلُ] [9840D0 Ebû Sa'îd Haberi]

İrtibatlar

▪ İrt: E-D077-Naklî-Zaman: [1BE9]- Anlaşmadan Sonra Müslümanların Yahudilere Ait Tarlalara Girmeleri

▪ İrt: E-D08A-Naklî-İrtibat: [1BE9]- Anlaşmadan Sonra Müslümanların Yahudilere Ait Tarlalara Girmeleri

▪ İrt: G-17BF-Naklî-Yiyenler: [C694]- Soğan Yiyenler

▪ İrt: G-1815-Naklî-Tarlalarına Girilenler: [17C6]- Muahid Yahudiler

▪ İrt: N-5F39-Naklî-İrtibat: [23A5]- Ebû Şa'lebe el-Huşenî

* B1BEA-Eylem-Naklî: Müslümanların Yahudilerin Evlerine İzinsiz Girip Kadınlarla Mut'a Yapmaya Çalışmaları ve Bazılarını Darp Etmeleri

Açıklamalar: Aşağıda ifadeleri yer alan bazı rivayetlerde ordudaki bazı Müslüman askerlerin Hz. Peygamber ile yaptıkları anlaşmayla canlarına ve mallarına dokunulmayacağına dair garanti alan kale sakinlerinin evlerine girdikleri ve kadınlarını darp ettikleri ifade edilmektedir.

İfadeler

E-BFD-1C07 - “Kadınlarla mut'a [nikahı] yapmayı yasakladı.” [وَعَنْ مُتَعَةَ النِّسَاءِ] [2B1BFE Ebû Ruhm Haberi]

E-C32-1C38 - Anlaşma yapıp yarısı Yahudilere bırakıldıktan sonra Müslümanlar onların (Yahudilerin) tarlalarına ve bostanlarına girdiler. [قَالُوا: وَجَعَلَ] [2B1C33 el-Vâkıdî Haberi]

E-BDA-6BDE - Hıyber'in sahibi (reisi) inatçı ve sevimsiz bir adamdı. Resullullah'a (s.a) gelip “Ey Muhammed! Eşeklerimizi kesmeye, meyvelerimizi yemeğe ve kadınlarımızı darp etmeye hakkımız var mı?” dedi. [وَكَانَ صَاحِبُ خَيْبَرَ رَجُلًا مَارِدًا] [D96BDB (مُنْكَرًا فَأَقْبَلَ إِلَى النَّبِيِّ ﷺ فَقَالَ: يَا مُحَمَّدُ أَلَيْسَ أَنْ تَنْدَبُوا حُمْرَنَا وَتَأْكُلُوا ثَمْرَنَا وَتَضْرِبُوا نِسَاءَنَا el-İrbâd b. Sâriye Haberi]

E-BDA-6BE5 - “Kadınlarını darp etmenizi de...” [D96BDB el-İrbâd b. Sâriye Haberi]

E-F89-C4F2 - el-Miğdâm b. Ma’dikerib’in [bildirdiğine göre] o Resulullah ile beraber gazaya çıkmış ve Hayber Yahudilerinin ağullarının yanında kamp kurmuşlardı. عَنْ الْمُقْدَامِ بْنِ مَعْدِي كَرِبٍ، أَنَّهُ كَانَ غَازِيًا مَعَ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ فَفَزَلُوا إِلَى جَانِبِ حَظَائِرِ يَهُودٍ. [F18F8A el-Miğdâm b. Ma’dikerib Haberi]

E-F89-C4F4 - Resulullah’ın (s.a) ashabı o [ağullardan bir şeyler] aldılar. [F18F8A el-Miğdâm b. Ma’dikerib Haberi]

E-0D3-C519 - Ma’kıl b. Yesâr şöyle dedi: “Nebi (s.a) ile beraber bir seferde idik. Sarımsağı bol bir mekanda konakladık.” مَعْقِلُ بْنُ يَسَارٍ يَقُولُ كُنَّا مَعَ النَّبِيِّ ﷺ فِي مَسِيرٍ [9840D4 Ma’kıl b. Yesâr Haberi]

E-0D3-C51B - “Müslümanlardan bazıları ondan (sarımsak) istifade ettiler.” [9840D4 Ma’kıl b. Yesâr Haberi]

E-0CF-C521 - “Allah Resülü’ne (s.a) Fedek ve Hayber’in fethini nasip edince insanlar (Müslümanlar) onların (Yahudilerin) sarımsak ve soğan bostanlarına girdiler.” [9840D0 Ebû Sa’îd Haberi]

E-AEB-5AF2 - Zeyd b. Hâlid el-Cuhenî dedi ki: “Ben ve bir arkadaşıım Hayber Günü bir kadın ile *mut’a* nikahı için ücret ve süre konusunda pazarlık ediyorduk.” عَنْ زَيْدِ بْنِ خَالِدِ الْجُهَنِيِّ قَالَ: كُنْتُ أَنَا وَصَاحِبٌ لِي نُرَاوِمُ امْرَأَةً يُزِمُّ حَبِيبٌ فِي نِكَاحِ الْمُتْعَةِ تَسْتَزِيدُنِي) [735AEC Zeyd b. Hâlid Haberi]

İrtibatlar

- İrt: E-D078-Naklî-Zaman: [1BEA]- Müslümanların Yahudilerin Evlerine İzinsiz Girip Kadınlarla *Mut’a* Yapmaya Çalışmaları ve Bazılarını Darp Etmeleri
- İrt: E-D08B-Naklî-İrtibat: [1BEA]- Müslümanların Yahudilerin Evlerine İzinsiz Girip Kadınlarla *Mut’a* Yapmaya Çalışmaları ve Bazılarını Darp Etmeleri
- İrt: G-17C0-Naklî-Yapanlar: [C695]- *Mut’a* Yapanlar
- İrt: G-1816-Naklî-Evlerine Girilenler: [17C6]- Muahid Yahudiler

* B1BEB-Eylem-Naklî: Yahudilerin Ahırlarından Kaçan Eşekleri Kesip Etlerini Pişirmeye Başlamaları

İfadeler

E-BFD-1C01 - “es-Şa’b b. Mu’âz Kalesi’ni muhasara ettiğimiz sırada oradan 20 veya 30 eşek çıktı. Yahudiler onları içeri sokamadılar.” فَبَيْنَمَا نَحْنُ مُحَاصِرُونَ جِصْنَ) [2B1BFE Ebû Ruhm Haberi]

E-BFD-1C02 - “Müslümanlar (eşekleri) yakalayıp boğazladılar.” فَأَخَذَهَا) [2B1BFE Ebû Ruhm Haberi]

E-BFD-1C03 - “Ateş yakıp etlerini kazanlarda pişirdiler.” وَأَوْقَدُوا النَّيْرَانَ وَطَبَّخُوا) [2B1BFE Ebû Ruhm Haberi]

E-BDA-6BDE - Hayber’in sahibi (reisi) inatçı ve sevimsiz bir adamdı. Resulullah’a (s.a) gelip “Ey Muhammed! Eşeklerimizi kesmeye, meyvelerimizi yeme-

ge ve kadınlarımızı darp etmeye hakkınız var mı?" dedi. (وَكَانَ صَاحِبُ خَيْبَرَ رَجُلًا مَارِدًا) [D96BDB (مُنْكَرًا فَأَقْبَلَ إِلَى النَّبِيِّ ﷺ فَقَالَ: يَا مُحَمَّدُ أَلَيْسَ أَنْ تَذْبُحُوا حُمْرَنَا وَتَأْكُلُوا ثَمْرَنَا وَتَضْرِبُوا نِسَاءَنَا el-İrbâd b. Sâriye Haberi]

E-F89-C4F2 - el-Miğdâm b. Ma'dîkerib'in [bildirdiğine göre] o Resulullah ile beraber gazaya çıkmış ve Hayber Yahudilerinin ağullarının yanında kamp kurmuşlardı. (عَنِ الْمُقْدَامِ بْنِ مَعْدِي كَرِبٍ أَنَّهُ كَانَ غَازِيًا مَعَ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ فَنَزَلُوا إِلَى جَانِبِ حِطَّائِرِ يَهُودٍ) [F18F8A el-Miğdâm b. Ma'dîkerib Haberi]

E-F89-C4F4 - Resulullah'ın (s.a) ashabı o [ağullardan bir şeyler] aldılar. (فَتَتَاوَلُ أَصْحَابُ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ مِنْهَا) [F18F8A el-Miğdâm b. Ma'dîkerib Haberi]

E-0E3-C4FC - Enes b. Mâlik dedi ki: "Resulullah (s.a) Hayber'i fethettiği zaman yerleşim yerinden (köy) çıkan eşekleri ele geçirdik." (عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ، قَالَ: لَمَّا) [9840E4 Enes b. Mâlik Haberi]

E-0E3-C4FE - Onları kesip etlerinden pişirdik. (فَحَكْرُنَاهَا، فَطَبَخْنَا مِنْهَا) [9840E4 Enes b. Mâlik Haberi]

E-0DF-C501 - 'Abdullâh b. Ebî Evfâ dedi ki: "Hayber Günü ehlî eşekler ele geçirdik." (عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ أَبِي أَوْفَى أَنَّهُ قَالَ: أَصَبْنَا يَوْمَ خَيْبَرَ حُمْرًا أَهْلِيَّةً) [9840E0 'Abdullâh b. Ebî Evfâ Haberi]

E-0DF-C503 - "Onları boğazladık. Kazanlarda etleri kaynamaya başlamıştı." (قَالَ: فَذَبَحْنَاهَا، وَإِنَّ الْقُدُورَ لَتَعْلِي بِهَا) [9840E0 'Abdullâh b. Ebî Evfâ Haberi]

E-0DB-C509 - "İnsanlar fethin yapıldığı günün akşamında çok sayıda ateş yaktılar." (فَلَمَّا أَمْسَى النَّاسُ مَسَاءَ الْيَوْمِ الَّذِي فَتِحَتْ عَلَيْهِمْ، أَوْقَدُوا نِيرَانًا كَثِيرَةً) [9840DC Seleme b. el-Ekva' Haberi]

E-0DB-C50A - "Nebi (s.a) 'Bu ateşler niçin yakıldı?' diye sordu. 'Et için' denilince 'Hangi et için?' dedi. 'Ehlî eşek eti için' denildi." (فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ: مَا هَذِهِ النَّيْرَانُ عَلَى) [9840DC Seleme b. el-Ekva' Haberi]

E-0D6-C50F - "Ehlî eşek cinsinden bazı eşekler ele geçirdik." (فَأَصَبْنَا بِهَا حُمْرًا) [9840D7 Ebû Sa'lebe el-Huşenî Haberi]

E-0D6-C510 - "Onları boğazladık." (فَذَبَحْنَاهَا) [9840D7 Ebû Sa'lebe el-Huşenî Haberi]

E-0CF-C525 - "İnsanlar Hayber Günü ehlî eşek eti ele geçirdiler." (وَوَقَعَ النَّاسُ) [9840D0 Ebû Sa'îd Haberi]

E-0CF-C526 - "Kazanları hazırladılar. Ben de onlarla birlikte kazanımı hazırladım." (وَوَصَبُوا الْقُدُورَ وَنَصَبْتُ قِدْرِي فِيمَنْ نَصَبْتُ) [9840D0 Ebû Sa'îd Haberi]

E-0CB-C52F - "Onlar 'Ey Allah'ın Resülü! Yanımızda yemek için biraz kal' dediler. O sırada kazanda et kaynıyordu." (فَقَالُوا: يَا رَسُولَ اللَّهِ، امْكُتْ حَتَّى تَتَّعَدَى عِنْدَنَا) [9840CC Ebû Umâme Haberi]

E-0CB-C530 - "[Resulullah (s.a) onlara] 'Et mi buldunuz? Biz et ele geçirmedik. Bu eti nereden aldınız?' dedi. (قَالَ: قَدْ أَصَبْتُمُ اللَّحْمَ؟ مَا أَصَبْنَا لَحْمًا بَعْدُ، مِنْ أَيْنَ لَكُمْ هَذَا؟) [9840CC Ebû Umâme Haberi]

E-0CB-C531 - “Onlar ‘Yanımızda bulunan bir eşekten’ dediler.” (قَالُوا: اِنَّ جَمَارَةَ) [9840CC Ebû Umâme Haberi]

E-0CB-C532 - “[Resulullah (s.a)] ‘Ehlî eşek mi?’ diye sorunca ‘Evet’ dediler.” (فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: جَمَارُ أَهْلِي؟ قَالُوا: نَعَمْ) [9840CC Ebû Umâme Haberi]

E-B76-189B - Şâbit b. Vedî‘a el-Ensârî dedi ki “Hayber Günü [elimize] ehlî eşekler geçti.” (عن ثابت بن وداعة الأنصاري، قال: أصبنا حُمُرَ أَهْلِيَّةِ يَوْمِ حَيْبَرَ) [735B77 Şâbit b. Vedî‘a Haberi]

E-B76-189D - “İnsanlar [onları] pişir[meye başla]dılar.” (فَأَطْبَخَ النَّاسُ) [735B77 Şâbit b. Vedî‘a Haberi]

E-B73-18A1 - “Onları boğazlayıp kazanlara doldurdular.” (فَدَبَّحُوا وَمَلَّوْا مِنْهَا) [735B74 Câbir b. ‘Abdullâh Haberi]

İrtibatlar

▪ Irt: E-D079-Naklî-Zaman: [1BEB]- Yahudilerin Ahırlarından Kaçan Eşekleri Kesip Etlerini Pişirmeye Başlamaları

▪ Irt: E-D08C-Naklî-İrtibat: [1BEB]- Yahudilerin Ahırlarından Kaçan Eşekleri Kesip Etlerini Pişirmeye Başlamaları

▪ Irt: G-17BD-Naklî-Kesilenler: [C692]- Ehlî Eşekler

▪ Irt: G-17BE-Naklî-Kesenler: [C693]- Ehlî Eşek Pişirenler

▪ Irt: N-5F38-Naklî-İrtibat: [23A3]- ‘Abdullâh b. Ebî Evfâ

▪ Irt: N-5F3A-Naklî-İrtibat: [23A5]- Ebû Şa‘lebe el-Ĥuşenî

▪ Irt: N-5F3B-Naklî-İrtibat: [DBD3]- Ebû Sa‘îd

▪ Irt: N-5F3C-Naklî-Pişiren: [DBD5]- Şâbit b. Vedî‘a

* B1BEC-Eylem-Naklî: Yahudilerin Hz. Peygamber’e Gelip Yapılanları Şikayet Etmeleri

Açıklamalar: Bu *Eylem Olgusu*, Hz. Peygamber ile anlaşma yapan kale sakini Yahudilerin elebaşlarından bir veya birkaç kişinin yapılan anlaşmaya aykırı bir şekilde evlerine ve arazilerine giren, eşeklerini kesip pişiren ve kadınlarını darp eden Müslüman askerleri şikayet etmeleriyle ilgilidir.

İfadeler

E-C32-1C39 - Yahudiler bunu Hz. Peygamber’e şikayet ettiler. (فَشَكَتَ الْيَهُودُ ذَلِكَ) [2B1C33 el-Vâkıdî Haberi]

E-BDA-6BDE - Hayber’in sahibi (reisi) inatçı ve sevimsiz bir adamdı. Resulullah’a (s.a) gelip “Ey Muhammed! Eşeklerimizi kesmeye, meyvelerimizi yemeğe ve kadınlarımızı darp etmeye hakkınız var mı?” dedi. (وَكَانَ صَاحِبُ حَيْبَرَ رَجُلًا مَارِدًا) [D96BDB (مُنْكَرًا فَأَقْبَلَ إِلَى النَّبِيِّ ﷺ فَقَالَ: يَا مُحَمَّدُ أَلَا أَنْ تَدَبَّحُوا حُمُرَنَا وَتَأْكُلُوا ثَمَرَنَا وَتَضْرِبُوا نِسَاءَنَا el-‘İrbâd b. Sâriye Haberi]

E-F89-C4F5 - Yahudiler gidip Resulullah’a (s.a) şikayet ettiler. (فَانطَلَقَتِ الْيَهُودُ) [F18F8A el-Mikdâm b. Ma’dikerib Haberi]

E-0CF-C527 - “Bu [haber], Hz. Peygamber’e ulaştı.” (فَبَلَغَ ذَلِكَ النَّبِيَّ ﷺ) [9840D0 Ebû Sa‘îd Haberi]

İrtibatlar

- Irt: E-D07A-Naklî-Şikayet Günü: [1BEC]- Yahudilerin Hz. Peygamber'e Gelip Yapılanları Şikayet Etmeleri
- Irt: E-D08D-Naklî-Şikayet Yeri: [1BEC]- Yahudilerin Hz. Peygamber'e Gelip Yapılanları Şikayet Etmeleri
- Irt: G-17C8-Naklî-Şikayete Gelen Yahudiler: [17C6]- Muahid Yahudiler
- Irt: N-1817-Naklî-Şikayet Mercii: [1BFA]- Hz. Peygamber

* B1BED-Eylem-Naklî: Hz. Peygamber'in Müslümanların Yaptıklarından Dolayı Öfkelenmesi

İfadeler

E-BDA-6BDF - Bunun üzerine [Resulullah (s.a)] öfkelenildi. (فَغَضِبَ، بَعْنِي النَّبِيِّ) [D96BDB el-‘İrbâd b. Sâriye Haberi]

E-0CB-C533 - “[Resulullah (s.a) bunun üzerine] ‘Bana Bilâl'i çağırın!’ dedi.” (قَالَ: ادْعُ لِي بِلَالًا) [9840CC Ebû Umâme Haberi]

E-0CB-C534 - “Askerler aralarında ‘Bilâl’ diye seslenmeye başladılar. Bilâl düşe kalka ‘Buyur! Buyur!’ diyerek geldi.” (فَتَصَايَحُ أَهْلَ الْعَسْكَرِ بِبِلَالٍ فَأَتَى بِلَالٌ يَجْرُ مَرَّةً) [9840CC Ebû Umâme Haberi]

E-0CB-C535 - “O gün askerler arasındaki bağırsımlar gibisini kesinlikle duymadık.” (فَلَقَدْ سَمِعْتُ الْعَسْكَرَ رَجَّةً مَا سَمِعْنَا لَهُ قَطُّ) [9840CC Ebû Umâme Haberi]

İrtibatlar

- Irt: E-D07B-Naklî-Zaman: [1BED]- Hz. Peygamber'in Müslümanların Yaptıklarından Dolayı Öfkelenmesi
- Irt: E-D08E-Naklî-İrtibat: [1BED]- Hz. Peygamber'in Müslümanların Yaptıklarından Dolayı Öfkelenmesi
- Irt: N-1818-Naklî-Öfkelenen: [1BFA]- Hz. Peygamber

* B1BEE-Eylem-Naklî: Ordunun İçine Girip İddiaların Doğruluğunu Müşahede Etmesi

İfadeler

E-BFD-1C04 - “Onlar bu halde iken Resulullah yanlarına uğradı.” (وَمَرَّ بِهِمْ) (رَسُولُ اللَّهِ وَهُمْ عَلَى تِلْكَ الْحَالِ) [2B1BFE Ebû Ruhm Haberi]

E-BFD-1C05 - “[Resulullah onlara ne yaptıklarını] sordu. [Onlar da] bilgi verdiler.” (فَسَأَلَ فَأَخْبِرَ) [2B1BFE Ebû Ruhm Haberi]

E-0DB-C50A - “Nebi (s.a) ‘Bu ateşler niçin yakıldı?’ diye sordu. ‘Et için’ denilince ‘Hangi et için?’ dedi. ‘Ehlî eşek eti için’ denildi.” (قَالَ النَّبِيُّ ﷺ: مَا هَذِهِ النَّيْرَانُ عَلَى) (أَيِّ شَيْءٍ تُوقِدُونَ؟ قَالُوا: عَلَى لَحْمٍ، قَالَ: عَلَى أَيِّ لَحْمٍ؟ قَالُوا: لَحْمُ حُمُرِ الْإِنْسِيَّةِ) [9840DC Seleme b. el-Ekva‘ Haberi]

E-0DB-C50B - “[Bunun üzerine] Nebi (s.a) ‘Onları dökün ve [kazanları] kırın’ dedi.” (قَالَ النَّبِيُّ ﷺ: أَهْرِيفُوهَا وَأَحْسِرُوهَا) [9840DC Seleme b. el-Ekva‘ Haberi]

E-0CB-C52D - “Onlarla beraber giderken Ebû Bekr, ‘Umer, İbn Mes‘ûd, Habbâb b. el-Erett ve sahabeden bazı kimselerin yanına uğradı.” (فَأَقْبَلَ مَعَهُمْ، فَمَرَّ) [9840DC Seleme b. el-Ekva‘ Haberi]

[9840CC Ebû Umâme Haberi] (عَلَى أَبِي بَكْرٍ وَعُمَرَ وَابْنَ مَسْعُودٍ وَخَبَّابِ بْنِ الْأَزْرَتِ وَنَاسٍ مِنْ أَصْحَابِ النَّبِيِّ

E-0CB-C52E - "Onlarla beraber gülüştü, konuştu." (فَقَامَ عَلَيْهِمْ بَصْحُكٌ وَيُسَانِيُهُمْ) [9840CC Ebû Umâme Haberi]

E-0CB-C52F - "Onlar 'Ey Allah'ın Resulü! Yanımızda yemek için biraz kal' dediler. O sırada kazanda et kaynıyordu." (فَقَالُوا: يَا رَسُولَ اللَّهِ، امْكُثْ حَتَّى تَتَّعَدَى عِنْدَنَا) [9840CC Ebû Umâme Haberi]

E-0CB-C530 - "[Resulullah (s.a) onlara] 'Et mi buldunuz? Biz et ele geçirmedik. Bu eti nereden aldınız?' dedi. (مِنْ أَيْنَ لَكُمْ هَذَا؟) [9840CC Ebû Umâme Haberi]

E-0CB-C531 - "Onlar 'Yanımızda bulunan bir eşekten' dediler." (أَبْنُ حِمَارَةَ) [9840CC Ebû Umâme Haberi]

E-0CB-C532 - "[Resulullah (s.a)] 'Ehlî eşek mi?' diye sorunca 'Evet' dediler." (فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: حِمَارٌ أَهْلِي؟ قَالُوا: نَعَمْ) [9840CC Ebû Umâme Haberi]

İrtibatlar

▪ Irt: E-D07C-Naklî-Zaman: [1BEE]- Ordunun İçine Girip İddiaların Doğruluğunu Müşahede Etmesi

▪ Irt: E-D08F-Naklî-İrtibat: [1BEE]- Ordunun İçine Girip İddiaların Doğruluğunu Müşahede Etmesi

▪ Irt: N-1819-Naklî-Teftiş Eden: [1BFA]- Hz. Peygamber

▪ Irt: G-5F3D-Naklî-Müşahede Edilenler: [C693]- Ehlî Eşek Pişirenler

✳ **B1BEF-Eylem-Naklî: Eşek Etlerinin Kaynatıldığı Kazanları Derhal Dökmelerini Emretmesi**

İfadeler

E-BFD-1C06 - "[Bunun üzerine Hz. Peygamber] bir münadiye "إِنَّ رَسُولَ اللَّهِ" diye seslenmesini emretti. Bunun üzerine kazanları döktüler." (فَأَمَرَ مُنَادِيًا: إِنَّ رَسُولَ اللَّهِ يَنْهَاكُمْ عَنِ الْخَمْرِ الْإِنْسِيَّةِ. قَالَ: فَكَفَرُوا الْقُدُورَ) [2B1BFE Ebû Ruhm Haberi]

E-0E3-C500 - [Bunu duyunca] kaynamakta olan kazanlar döküldü. (فَأُكْفِيْتِ) [9840E4 Enes b. Mâlik Haberi]

E-0DF-C504 - [O Sırada] Nebi (s.a) "Onların içindekileri dökün" dedi ve bize onları yemeyi yasakladı. (فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ: أَكْفُوْهَا بِمَا فِيهَا، وَنَهَى عَنْ أَكْلِهَا) [9840E0 'Abdullâh b. Ebî Evfâ Haberi]

E-0DB-C50B - "[Bunun üzerine] Nebi (s.a) 'Onları dökün ve [kazanları] kırın' dedi." (قَالَ النَّبِيُّ ﷺ: أَهْرِيقُوهَا وَاكْسِرُوهَا) [9840DC Seleme b. el-Ekva' Haberi]

E-0CF-C529 - "[Bunun üzerine] kazanlar döküldü, ben de herkes gibi kazanımı döktüm." (فَكَفَأَتِ الْقُدُورُ فَكَفَأَتْ قُدْرِي فِيمَنْ كَفَأَ) [9840D0 Ebû Sa'îd Haberi]

E-AE7-5AF1 - "Ehlî eşeklerin etini de [yasakladı]." (وَعَنْ أَكْلِ لُحُومِ الْخَمْرِ الْإِنْسِيَّةِ) [735AE8 'Alî b. Ebî Tâlib Haberi]

E-AEB-5AF5 - "Ehlî eşek etlerini ve azı dişiyile avlananan yırtıcı hayvanların etini de yasakladığını söyledi." (وَعَنْ لُحُومِ الْخُمُرِ الْأَهْلِيَّةِ وَعَنْ كُلِّ ذِي نَابٍ مِنَ السَّبَاعِ) [735AEC Zeyd b. Hâlid Haberi]

E-B76-189E - "Kazanlar kaynıyorken Resulullah (s.a) uğradı ve 'Onları dö-kün!' dedi. Biz de döktük." (فَمَرَّ النَّبِيُّ ﷺ وَالْقُدُورُ تَغْلِي، فَقَالَ: أَكْفُوهَا فَكَفَّأْنَاهَا) [735B77 Şâbit b. Vedî'a Haberi]

E-B73-18A3 - Câbir: "Resulullah (s.a) kaynamakta olan kazanları dökme-mizi emretti." (قَالَ جَابِرٌ: فَأَمَرَنَا رَسُولُ اللَّهِ ﷺ، فَكَفَّأْنَا الْقُدُورَ وَهِيَ تَغْلِي) [735B74 Câbir b. 'Abdullâh Haberi]

İrtibatlar

• Irt: E-D07D-Naklî-Zaman: [1BEF]- Eşek Etlerinin Kaynatıldığı Kazanları Derhal Dökmelerini Emretmesi

• Irt: E-D090-Naklî-İrtibat: [1BEF]- Eşek Etlerinin Kaynatıldığı Kazanları Derhal Dökmelerini Emretmesi

• Irt: N-181A-Naklî-Emreden: [1BFA]- Hz. Peygamber

• Irt: G-181B-Naklî-Emredilenler: [C693]- Ehlî Eşek Pişirenler

✱ **B1BF0-Eylem-Naklî: 'Abdurrahmân b. 'Avf ve/veya Bilâl'i Çağırıp İnsanları Bir Araya Toplatması**

İfadeler

E-BFD-1C06 - "[Bunun üzerine Hz. Peygamber] bir münadiye "إِنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ يَنْهَاكُمْ عَنِ الْخُمُرِ الْإِنْسِيَّةِ" diye seslenmesini emretti. Bunun üzerine kazanları döktüler." (فَأَمَرَ مُنَادِيًا: إِنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ يَنْهَاكُمْ عَنِ الْخُمُرِ الْإِنْسِيَّةِ. قَالَ: فَكَفَّوْا الْقُدُورَ) [2B1BFE Ebû Ruhm Haberi]

E-C32-1C3A - Resulullah (s.a) Hâlid b. el-Velîd'i, bazılarına göre 'Abdurrahmân b. 'Avf'ı, çağırıldı. O da "Namaz için toplanınız! Cennete ancak Müslüman olan girer" diye seslendi. (فَدَعَا رَسُولُ اللَّهِ ﷺ خَالِدَ بْنَ الْوَلِيدِ، وَيُقَالُ: عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنِ) [2B1C33 el-Vâkıdî Haberi]

E-BDA-6BE0 - "Ey İbn 'Avf! Atına bin ve 'Cennet ancak mü'min olana helal olur. Namaz için toplanın!' diye seslen" dedi. (قَالَ: يَا ابْنَ عَوْفٍ ارْكَبْ فَرَسَكَ، ثُمَّ نَادِ: أَلَا إِنَّ) [D96BDB el-'İrbâd b. Sâriye Haberi]

E-F8D-C4F0 - [Zâhir] dedi ki: "Eşek eti için kazanın altını yakıyordum ki Resulullah'ın (s.a) münadisi 'Allah size eşek etlerini[yemeyi] yasakladı' diye seslendi." (قَالَ: إِنِّي لَأَوْفِدُ تَحْتَ الْقُدُورِ، أَوْ قَالَ: عَنِ الْقُدُورِ بِلَحْمِ الْخُمُرِ، إِذْ نَادَى مُنَادِي رَسُولِ اللَّهِ ﷺ: إِنَّ اللَّهَ ﷻ يَنْهَاكُمْ عَنِ لُحُومِ الْخُمُرِ) [F18F8E Zâhir b. el-Esved Haberi]

E-F89-C4F6 - Resulullah (s.a) Hâlid b. el-Velîd'i gönderdi. O "Namaz için toplanınız! Cennete ancak mü'minler girer" diye seslendi. (فَبَعَثَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ خَالِدَ بْنَ) [F18F8A el-Mikdâm b. Ma'dikerib Haberi]

E-0E3-C4FF - Bunun üzerine Resulullah'ın münadisi "Allah ve Resülü size onları yasaklıyor. Çünkü bu şeytanın işlerinden necis bir iştir" diye seslendi.

[9840E4 (فَنَادَى مُنَادِي رَسُولِ اللَّهِ ﷺ: أَلَا إِنَّ اللَّهَ وَرَسُولَهُ يَنْهَيَانِكُمْ عَنْهَا، فَإِنَّهَا رَجُزٌ مِنْ عَمَلِ الشَّيْطَانِ) Enes b. Mâlik Haberi]

E-0D6-C512 - “Abdurrahmân b. ‘Avf’a ‘Benim Allah’ın Resulü olduğuma şehadet eden kimseye ehlî eşek etleri helal değildir’ diye seslenmesini emretti.” (فَأَمَرَ عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ عَوْفٍ فَقَالَ فِي النَّاسِ إِنَّ لُحُومَ الْخُمْرِ الْإِنْسِيَّةِ لَا تَحِلُّ لِمَنْ شَهِدَ أَنِّي رَسُولُ اللَّهِ) [9840D7 Ebû Sa‘lebe el-Ḥuşenî Haberi]

E-0CB-C533 - “[Resulullah (s.a) bunun üzerine] ‘Bana Bilâl’i çağırın!’ dedi.” (قَالَ: ادْعُ لِي بِلَالًا) [9840CC Ebû Umâme Haberi]

E-0CB-C534 - “Askerler aralarında ‘Bilâl’ diye seslenmeye başladılar. Bilâl düşe kalka ‘Buyur! Buyur!’ diyerek geldi.” (فَتَصَايَحُ أَهْلَ الْعَسْكَرِ بِبِلَالٍ، فَأَتَى بِلَالٌ يَجْرُ مَرَّةً) [9840CC Ebû Umâme Haberi]

E-0CB-C536 - “Bilâl gelince [Resulullah ona] ‘Ehlî eşek etleri, yırtıcı hayvanların, yırtıcı kuşların etleri helal değildir. Cennet asi olana helal olmaz’ diye seslenmesini söyledi.” (جَاءَ بِلَالٌ فَقَالَ: أَذِنَ فِي النَّاسِ أَنَّهُ لَا يَحِلُّ لُحُومَ الْأَهْلِيَّةِ وَلَحْمَ كُلِّ ذِي) [9840CC Ebû Umâme Haberi]

İrtibatlar

• İrt: E-D07E-Naklî-Zaman: [1BF0]- ‘Abdurrahmân b. ‘Avf ve/veya Bilâl’i Çağırıp İnsanları Bir Araya Toplatması

• İrt: E-D091-Naklî-İrtibat: [1BF0]- ‘Abdurrahmân b. ‘Avf ve/veya Bilâl’i Çağırıp İnsanları Bir Araya Toplatması

• İrt: N-17C9-Naklî-Seslenen: [DC15]- ‘Abdurrahmân b. ‘Avf

• İrt: N-17CA-Naklî-Seslenen: [C691]- Bilâl

• İrt: N-5F3E-Naklî-Toplatan: [1BFA]- Hz. Peygamber

* B1BF1-Eylem-Naklî: Müslümanların Bir Araya Toplanması

İfadeler

E-C32-1C3B - İnsanlar bir araya toplandı. (فَاجْتَمَعَ النَّاسُ) [2B1C33 el-Vâkıdî Haberi]

E-BDA-6BE1 - [İnsanlar] toplandılar. (قَالَ: فَاجْتَمَعُوا) [D96BDB el-‘İrbâd b. Sâriye Haberi]

İrtibatlar

• İrt: E-D07F-Naklî-Zaman: [1BF1]- Müslümanların Bir Araya Toplanması

• İrt: E-D092-Naklî-İrtibat: [1BF1]- Müslümanların Bir Araya Toplanması

• İrt: G-17CB-Naklî-İrtibat: [6302]- Gazveye Katılanlar

• İrt: G-17CD-Naklî-İrtibat: [6302]- Gazveye Katılanlar

* B1BF2-Eylem-Naklî: Hz. Peygamber’in Onlara Hutbe Vermeye Başlaması

İfadeler

E-C32-1C3C - Resulullah ayağa kalkıp Allah’a hamdu senada bulundu. (فَقَامَ) [2B1C33 el-Vâkıdî Haberi]

E-BDA-6BE2 - Nebi onlara namaz kıldırdı ve sonra ayağa kalktı. (ثُمَّ صَلَّى بِهِمْ) [D96BDB el-‘İrbâd b. Sâriye Haberi]

E-F89-C4F7 - Resulullah (s.a) ayağa kalktı ve Allah’a hamdu senada bulundu. (فَقَامَ فِينَا رَسُولُ اللَّهِ ﷺ فَحَمِدَ اللَّهَ وَأَثْنَى عَلَيْهِ) [F18F8A el-Mikdâm b. Ma’dikerib Haberi]

İrtibatlar

▪ İrt: E-D080-Naklî-Zaman: [1BF2]- Hz. Peygamber’in Onlara Hutbe Vermeye Başlaması

▪ İrt: E-D093-Naklî-İrtibat: [1BF2]- Hz. Peygamber’in Onlara Hutbe Vermeye Başlaması

▪ İrt: N-17CC-Naklî-Hutbe Veren: [1BFA]- Hz. Peygamber

▪ İrt: G-17CE-Naklî-Dinleyenler: [6302]- Gazveye Katılanlar

* B1BF3-Eylem-Naklî: Erîke Sözüünü Söylemesi ve Yasaklara Uymaları Konusunda Ashabını Uyarması

Açıklamalar: Hz. Peygamber’in bu *Eylem Olgusu* ile gösterilen anda nasıl bir ibare kullandığını kesin olarak belirlemek mümkün değildir. Ancak *Kurgu*-nun yapısı dikkate alındığında bu ibare kuvvetli bir ihtimalle aşağıdaki ifadelere benzemektedir. Çünkü Hz. Peygamber’in Yahudilerce yapılan şikayetleri yerinde müşahade ederken bir münadi aracılığıyla kazanların dökülmesini emrettiğinde münadi tarafından kendilerine ulaştırılan bu habere bazı sahabilerin bir anlam veremedikleri bazı ifadelerinden anlaşılmaktadır.

İfadeler

E-BDA-6BE3 - [Onlara] şöyle dedi: “Sizden biriniz sırtını koltuğuna dayamış bir şekilde Allah’ın haram kıldığı şeyin sadece Kur’an’da olduğunu mu zannediyor? Dikkat edin! Benim size emrettiğim, uyardığım ve yasakladığım şeyler de tıpkı Kur’an’dakiler gibidir, hatta daha fazla[sı]dır.” (فَقَالَ: أَيْحَسِبُ أَحَدَكُمْ مُتَكِنًا عَلَىٰ أَنْ يَحْرَمَ شَيْئًا إِلَّا مَا فِي هَذَا الْقُرْآنِ، أَلَا وَإِنِّي وَاللَّهِ قَدْ أَمَرْتُ وَوَعَدْتُ وَنَهَيْتُ عَنْ أَشْيَاءَ أُرِيكُمْ، قَدْ يَظُنُّ أَنَّ اللَّهَ لَمْ يُحْرَمْ شَيْئًا إِلَّا مَا فِي هَذَا الْقُرْآنِ، أَلَا وَإِنِّي وَاللَّهِ قَدْ أَمَرْتُ وَوَعَدْتُ وَنَهَيْتُ عَنْ أَشْيَاءَ أُرِيكُمْ، قَدْ يَظُنُّ أَنَّ اللَّهَ لَمْ يُحْرَمْ شَيْئًا إِلَّا مَا فِي هَذَا الْقُرْآنِ، أَلَا وَإِنِّي وَاللَّهِ قَدْ أَمَرْتُ وَوَعَدْتُ وَنَهَيْتُ عَنْ أَشْيَاءَ أُرِيكُمْ) [D96BDB el-‘İrbâd b. Sâriye Haberi]

E-F90-C4EE - [Ebû Râfi‘ dedi ki:] “Resulullah (s.a) şöyle buyurdu: ‘Sizi emrettiğim bir şey kendisine ulaştığı sırada koltuğuna yaslanmış olarak “Ben bilmem, biz Allah’ın Kitabı’nda bulduğumuza tabi oluruz” derken bulmayayım.’” (أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ قَالَ: لَا أَلْفِينُ أَحَدَكُمْ مُتَكِنًا عَلَىٰ أُرِيكُمْ يَأْتِيهِ الْأَمْرُ مِنْ أَمْرِي مِمَّا أَمَرْتُ بِهِ أَوْ نَهَيْتُ عَنْهُ) [F18F91 Ebû Râfi‘ Haberi]

E-F89-C4F9 - “[Bazıları] ‘Biz [ancak] Allah’ın Kitabı’ndaki helalleri helal, haramları da haram kabul ederiz’ diyorlar.” (وَمَا يَقُولُونَ: مَا وَجَدْنَا فِي كِتَابِ اللَّهِ مِنْ حَلَالٍ أَحَلَّلْنَاهُ) [F18F8A el-Mikdâm b. Ma’dikerib Haberi]

E-0E3-C4FF - Bunun üzerine Resulullah’ın münadisi “Allah ve Resülü size onları yasaklıyor. Çünkü bu şeytanın işlerinden necis bir iştir” diye seslendi. (فَنَادَى مُنَادِي رَسُولِ اللَّهِ ﷺ: أَلَا إِنَّ اللَّهَ وَرَسُولَهُ يَنْهَيَاكُمْ عَنْهَا، فَإِنَّهَا رَجَزٌ مِنْ عَمَلِ الشَّيْطَانِ) [9840E4 Enes b. Mâlik Haberi]

İrtibatlar

• İrt: E-D081-Naklî-Zaman: [1BF3]- Erîke Sözü'nü Söylemesi ve Yasaklara Uymaları Konusunda Ashabını Uyarması

• İrt: E-D094-Naklî-İrtibat: [1BF3]- Erîke Sözü'nü Söylemesi ve Yasaklara Uymaları Konusunda Ashabını Uyarması

• İrt: E-17CF-Naklî-Söyleyen: [1BF3]- Erîke Sözü'nü Söylemesi ve Yasaklara Uymaları Konusunda Ashabını Uyarması

• İrt: G-1825-Naklî-Dinleyenler: [6302]- Gazveye Katılanlar

✱ B1BF4-Eylem-Naklî: Müslümanlara Muahidlerin Malını Yemenin Haram Olduğunu Söylemesi

İfadeler

E-C32-1C40 - “Muahede yapılanların malı hakkı verilmek dışında helal olmaz.” [وَأِنَّهُ لَا تَجَلُّ أَمْوَالُ الْمُعَاهِدِينَ إِلَّا بِحَقِّهَا] [2B1C33 el-Vâkıdı Haberi]

E-BDA-6BE4 - “Allah azze ve celle Ehl-i Kitâb'ın evlerine izin almadan girmenizi size helal kılmadı.” [وَأَنَّ اللَّهَ عَزَّ وَجَلَّ لَمْ يُجَلِّ لَكُمْ أَنْ تَدْخُلُوا بُيُوتَ أَهْلِ الْكِتَابِ إِلَّا بِإِذْنِ] [D96BDB el-‘İrbâd b. Sâriye Haberi]

E-BDA-6BE6 - “Size kendi istekleriyle vermedikleri takdirde meyvelerini/sebzelerini de...” [وَلَا أَكَلُ تِمَارِهِمْ إِذَا أَعْطَوْكُمُ الَّذِي عَلَيْهِمْ] [D96BDB el-‘İrbâd b. Sâriye Haberi]

E-F8D-C4F0 - [Zâhir] dedi ki: “Eşek eti için kazanın altını yakıyordum ki Resulullah'ın (s.a) münadisi ‘Allâh size eşek etlerini [yemeyi] yasakladı’ diye seslendi.” [قَالَ: إِنِّي لَأَوْفِدُ تَحْتَ الْقُدُورِ، أَوْ قَالَ: عَنِ الْقُدُورِ بِلَحْمِ الْخُمْرِ، إِذْ نَادَى مُنَادِي رَسُولِ اللَّهِ ﷺ: إِنَّ اللَّهَ (سَلَّمَ) يَنْهَىكُمْ عَنْ لَحْمِ الْخُمْرِ] [F18F8E Zâhir b. el-Esved Haberi]

E-F89-C4F8 - Sonra şöyle dedi: “Muahidlerin malı hakkını vermeden size nasıl helal olur?” [ثُمَّ قَالَ: مَاذَا يَجَلُّ لَكُمْ مِنْ أَمْوَالِ الْمُعَاهِدِينَ لِغَيْرِ حَقِّهَا؟] [F18F8A el-Miğdâm b. Ma’dikerib Haberi]

E-F89-C4FA - “Dikkat edin! Ben muahidlerin mallarını haram kılıyorum (yasaklıyorum).” [أَلَا وَإِنِّي أَحْرَمُ أَمْوَالِ الْمُعَاهِدِينَ] [F18F8A el-Miğdâm b. Ma’dikerib Haberi]

E-F89-C4FB - “Yırtıcılardan etini azı dişıyla yiyenleri de [yasaklıyorum].” [وَكُلُّ ذِي نَابٍ مِنَ السَّبَاعِ] [F18F8A el-Miğdâm b. Ma’dikerib Haberi]

E-0E3-C4FF - Bunun üzerine Resulullah'ın münadisi “Allah ve Reslü size onları yasaklıyor. Çünkü bu şeytanın işlerinden necis bir iştir” diye seslendi. [فَنَادَى مُنَادِي رَسُولِ اللَّهِ ﷺ: أَلَا إِنَّ اللَّهَ وَرَسُولَهُ يَنْهَىكُمْ عَنْهَا، فَإِنَّهَا رَجَزٌ مِنْ عَمَلِ الشَّيْطَانِ] [9840E4 Enes b. Mâlik Haberi]

E-0DF-C504 - [O Sırada] Nebi (s.a) “Onların içindekileri dökün” dedi ve bize onları yemeyi yasakladı. [فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ: أَكْفُوهَا بِمَا فِيهَا، وَنَهَى عَنْ أَكْلِهَا] [9840E0 ‘Abdullâh b. Ebî Evfâ Haberi]

E-0DB-C50A - “Nebi (s.a) ‘Bu ateşler niçin yakıldı?’ diye sordu. ‘Et için’ denilince ‘Hangi et için?’ dedi. ‘Ehlî eşek eti için’ denildi.” [فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ: مَا هَذِهِ النَّيْرَانُ عَلَى) (أَيِّ شَيْءٍ تُوْقِدُونَ؟ فَأَلَوْا: عَلَى لَحْمٍ، قَالَ: عَلَى أَيِّ لَحْمٍ؟ فَأَلَوْا: لَحْمِ خُمْرِ الْإِنْسِيَّةِ] [9840DC Seleme b. el-Ekva’ Haberi]

E-0DB-C50B - “[Bunun üzerine] Nebi (s.a) ‘Onları dökün ve [kazanları] kırın’ dedi.” [9840DC Seleme b. el-Ekva‘ Haberi] (قَالَ النَّبِيُّ ﷺ: أَهْرِيقُوهَا وَاكْسِرُوهَا)

E-0D6-C516 - “‘Yağmacılık (*nuhbe*) helal değildir’ dedi.” [9840D7 Ebû Şa‘lebe el-Ḥuşenî Haberi] (وَقَالَ: لَا تَحِلُّ النَّهْبَةُ)

E-0D6-C517 - “‘Yırtıcılardan avını azı dişile parçalayanlar helal değildir’ [dedi].” [9840D7 Ebû Şa‘lebe el-Ḥuşenî Haberi] (وَلَا يَحِلُّ كَلُّ ذِي نَابٍ مِنَ السَّبَاعِ)

E-0D6-C518 - “‘Bağlı olduğu halde nişan alınarak öldürülen hayvanın eti helal değildir’ [dedi].” [9840D7 Ebû Şa‘lebe el-Ḥuşenî Haberi] (وَلَا تَحِلُّ الْمَجْتَمَةُ)

E-0CF-C524 - “‘Kim bu şeyden yerse meclisimize yaklaşmasın’ dedi.” [9840D0 Ebû Sa‘îd Haberi] (فَمَنْ أَكَلَ) (مِنْهَا شَيْئًا فَلَا يَقْرَبَنَّ مَجْلِسَنَا)

E-0CF-C528 - “‘Ben size onu yasaklıyorum. İkinci defa yasaklıyorum.’” [9840D0 Ebû Sa‘îd Haberi] (فَقَالَ) (أَنْهَأَكُمْ عَنْهُ أَنْهَأَكُمْ عَنْهُ مَرَّتَيْنِ)

E-0CF-C529 - “[Bunun üzerine] Kazanlar döküldü, ben de herkes gibi kazanımı döktüm.” [9840D0 Ebû Sa‘îd Haberi] (فَكَفَأَتِ الْقُدُورُ فَكَفَأَتِ قَدْرِي فِيمَنْ كَفَأَ)

E-0CB-C536 - “‘Bilâl gelince [Resulullah ona] ‘Ehlî eşek etleri, yırtıcı hayvanların, yırtıcı kuşların etleri helal değildir. Cennet asi olana helal olmaz’ diye seslenmesini söyledi.” [9840CC Ebû Umâme Haberi] (فَجَاءَ بِلَالٌ فَقَالَ: أَدْنُ فِي النَّاسِ أَنَّهُ لَا يَحِلُّ لُحُومُ الْخُمْرِ الْأَهْلِيَّةِ وَلَحْمُ كُلِّ ذِي) (نَابٍ مِنَ السَّبَاعِ، وَكُلِّ ذِي مَخْلَبٍ مِنَ الطَّيْرِ، وَأَنَّ الْجَنَّةَ لَا تَحِلُّ لِعَاصِيٍّ)

İrtibatlar

▪ İrt: E-D082-Naklî-Zaman: [1BF4]- Müslümanlara Muahidlerin Malını Yemenin Haram Olduğunu Söylemesi

▪ İrt: E-D095-Naklî-İrtibat: [1BF4]- Müslümanlara Muahidlerin Malını Yemenin Haram Olduğunu Söylemesi

▪ İrt: E-17D0-Naklî-Söyleyen: [1BF4]- Müslümanlara Muahidlerin Malını Yemenin Haram Olduğunu Söylemesi

▪ İrt: G-17D1-Naklî-Söylenenler: [6302]- Gazveye Katılanlar

✳ **B1BF5-Eylem-Naklî: Yahudilerin Eşeklerini ve Diğer Mallarını Yemelerini Müslümanlara Yasaklaması**

İfadeler

E-BFD-1C06 - “[Bunun üzerine Hz. Peygamber] bir münadiye “İN رَسُولِ اللَّهِ” diye seslenmesini emretti. Bunun üzerine kazanları döktüler.” [2B1BFE Ebû Ruhm Haberi] (فَأَمَرَ مُنَادِيًا: إِنَّ رَسُولَ اللَّهِ يَنْهَأَكُمْ عَنِ الْخُمْرِ الْإِنْسِيَّةِ- قَالَ: فَكَفَرُوا الْقُدُورُ)

E-C32-1C40 - “Muahede yapılanların malı hakkı verilmek dışında helal olmaz.” [2B1C33 Vâkıdî Haberi] (وَإِنَّهُ لَا تَحِلُّ أَمْوَالُ الْمُعَاهِدِينَ إِلَّا بِحَقِّهَا)

E-BDA-6BE6 - “Size kendi istekleriyle vermedikleri takdirde meyvelerini/sebzelerini de...” [D96BDB el-İrbâd b. Sâriye Haberi] (وَلَا أَكَلُ ثِمَارِهِمْ إِذَا أَعْطَوْكُمْ الَّذِي عَلَيْهِمْ)

E-F8D-C4F0 - [Zâhir] dedi ki: “Eşek eti için kazanın altını yakıyordum ki Resulullah’ın (s.a) münadisi ‘Allah size eşek etlerini [yemeyi] yasakladı’ diye ses-

قال: إِنِّي لأَوْفِدُ تَحْتَ الْفُدُورِ، أَوْ قَالَ: عَنِ الْفُدُورِ بِلَحْمِ الْخُمْرِ، إِذْ نَادَى مُنَادِي رَسُولَ اللَّهِ ﷺ: إِنَّ اللَّهَ لَمَلَأَ لِي لُحُومَ الْخُمْرِ [F18F8E Zâhir b. el-Esved Haberi]

E-F89-C4FA - "Dikkat edin! Ben muahidlerin mallarını haram kılıyorum (yasaklıyorum)." [F18F8A el-Miḳdâm b. Ma'dîkerib Haberi]

E-F89-C4FB - "Yırtıcılardan etini azı dişiyle yiyenleri de [yasaklıyorum]." [F18F8A el-Miḳdâm b. Ma'dîkerib Haberi]

E-0D6-C516 - "'Yağmacılık (nuhbe) helal değildir' dedi." [9840D7 Ebû Şa'lebe el-Ḥuşenî Haberi]

E-0D6-C517 - "'Yırtıcılardan avını azı dişiyle parçalayanlar helal değildir' [dedi]." [9840D7 Ebû Şa'lebe el-Ḥuşenî Haberi]

E-0CF-C528 - "Ben size onu yasaklıyorum. İkinci defa yasaklıyorum." [F18F8A el-Miḳdâm b. Ma'dîkerib Haberi]

E-0CF-C529 - "[Bunun üzerine] Kazanlar döküldü, ben de herkes gibi kazanımı döktüm." [9840D0 Ebû Sa'îd Haberi]

E-0CB-C536 - "Bilâl gelince [Resulullah ona] 'Ehlî eşek etleri, yırtıcı hayvanların, yırtıcı kuşların etleri helal değildir. Cennet asi olana helal olmaz' diye seslenmesini söyledi." [9840D0 Ebû Sa'îd Haberi]

E-1E4-DFDC - "Resulullah (s.a) daha önce ehlî eşek etlerini yasaklamıştı." [C291E5 Ğâlib b. Ebcer Haberi]

E-1E4-DFDD - "Resulullah'ın (s.a) yanına vardım ve ona 'Ey Allah'ın Resülü! Malımdan besili ehlî eşekler dışında aileme yedirecek bir şeyim kalmadı. Siz de ehlî eşek etini yasaklamıştınız' dedim." [C291E5 Ğâlib b. Ebcer Haberi]

E-B73-18A4 - "Ehlî eşeklerin ve katırların etlerini [yemeyi] yasakladı." [F18F8A el-Miḳdâm b. Ma'dîkerib Haberi]

E-B73-18A8 - "Yağmacılığı (nuhbe) [yasakladı]." [735B74 Câbir b. 'Abdullâh Haberi]

E-B71-18AC - [Ḥayber'de bize] ehlî eşek etini de [yasakladı]. [9840D0 Ebû Sa'îd Haberi]

İrtibatlar

• İrt: E-D083-Naklî-Zaman: [1BF5]- Yahudilerin Eşeklerini ve Diğer Malla-rını Yemelerini Müslümanlara Yasaklaması

• İrt: E-D096-Naklî-İrtibat: [1BF5]- Yahudilerin Eşeklerini ve Diğer Malla-rını Yemelerini Müslümanlara Yasaklaması

• İrt: N-181C-Naklî-Söyleyen: [1BFA]- Hz. Peygamber

• İrt: G-1824-Naklî-Dinleyenler: [6302]- Gazveye Katılanlar

* B1BF6-Eylem-Naklî: O Kadınlarla *Mut'a* Yapılmasını ve Onların Darp Edilmesinin Yasaklaması

İfadeler

E-BFD-1C07 - "Kadınlarla *mut'a* [nikahı] yapmayı yasakladı." (وَعَنْ مُتْعَةِ النِّسَاءِ) [2B1BFE Ebû Ruhm Haberi]

E-BDA-6BE5 - "Kadınlarını darp etmenizi de..." (وَلَا ضَرْبَ نِسَائِهِمْ) [D96BDB el-İrbâd b. Sâriye Haberi]

E-AE5-5AED - İbn 'Umer dedi ki: "Resulullah (s.a) *mut'ayı* Hayber Günü yasakladı." (عَنْ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا، قَالَ: نَهَى رَسُولُ اللَّهِ ﷺ يَوْمَ خَيْبَرَ عَنِ الْمُتْعَةِ) [735AE6 İbn 'Umer Haberi]

E-AE7-5AEF - 'Alî b. Ebî Tâlib'den "Resulullah (s.a) Hayber Günü kadınlarla *mut'a* [nikahını] yasakladı." (عَنْ عَلِيِّ بْنِ أَبِي طَالِبٍ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ نَهَى عَنْ مُتْعَةِ النِّسَاءِ، يَوْمَ خَيْبَرَ) [735AE8 'Alî b. Ebî Tâlib Haberi]

E-AEB-5AF4 - "O sırada bir arkadaşımız geldi ve bize Resulullah'ın (s.a) *mut'a* nikahını yasakladığını söyledi." (إِذْ جَاءَ صَاحِبٌ لَنَا فَقَالَ إِنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ نَهَى عَنْ نِكَاحِ الْمُتْعَةِ) [735AEC Zeyd b. Hâlid Haberi]

E-B71-18AB - Sonra bize bir şey karşılığında bir kadınla belli bir zaman evlenmemize izin verdi. Daha sonra da Hayber'de bize bunu yasakladı. (ثُمَّ رَخَّصَ أَنْ) [735B72 'Abdullâh b. Mes'ûd Haberi]

İrtibatlar

• İrt: E-D084-Naklî-Zaman: [1BF6]- Kadınlarla *Mut'a* Yapılmasını ve Onların Darp Edilmelerinin Yasaklaması

• İrt: E-D097-Naklî-İrtibat: [1BF6]- Kadınlarla *Mut'a* Yapılmasını ve Onların Darp Edilmelerinin Yasaklaması

• İrt: N-181D-Naklî-Yasaklayan: [1BFA]- Hz. Peygamber

• İrt: G-1823-Naklî-Dinleyenler: [6302]- Gazveye Katılanlar

* B1BF7-Eylem-Naklî: Yahudilerin Evlerine İzinsiz Girmelerini Yasaklaması

İfadeler

E-BDA-6BE4 - "Allah azze ve celle Ehl-i Kitâb'ın evlerine izin almadan girmenizi size helal kılmadı." (وَأَنَّ اللَّهَ عَزَّ وَجَلَّ لَمْ يُجَلِّ لَكُمْ أَنْ تَدْخُلُوا بُيُوتَ أَهْلِ الْكِتَابِ إِلَّا بِإِذْنِ) [D96BDB el-İrbâd b. Sâriye Haberi]

İrtibatlar

• İrt: E-D085-Naklî-Zaman: [1BF7]- Yahudilerin Evlerine İzinsiz Girmelerini Yasaklaması

• İrt: E-D098-Naklî-İrtibat: [1BF7]- Yahudilerin Evlerine İzinsiz Girmelerini Yasaklaması

• İrt: N-181E-Naklî-Yasaklayan: [1BFA]- Hz. Peygamber

• İrt: G-1822-Naklî-Dinleyenler: [6302]- Gazveye Katılanlar

* B1BF8-Eylem-Naklî: Yahudilerin Soğan-Sarımsak Bostanlarına Girilmesini ve Soğan-Sarımsak Yiyenlerin Yanlarına Gelmesini Yasaklaması İfadeler

E-C32-1C40 - "Muahede yapılanların malı hakkı verilmek dışında helal olmaz." (وَإِنَّهُ لَا تَجِلُّ أَمْوَالُ الْمُعَاهِدِينَ إِلَّا بِحَقِّهَا) [2B1C33 el-Vâkıdî Haberi]

E-C32-1C41 - [Bu uyarıdan sonra] Müslümanlar onların bostanlarından ücretini ödmeden bir şey almadılar. (وَكَانَ الْمُسْلِمُونَ لَا يَأْخُذُونَ مِنْ يَقُولِهِمْ شَيْئًا إِلَّا بِتَمَنِ) [2B1C33 el-Vâkıdî Haberi]

E-0D6-C515 - "Resulullah (s.a) 'Kim bu habis bitkiyi yedi ise bize yaklaşmasın' dedi." (فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: مَنْ أَكَلَ مِنْ هَذِهِ الْبَقْلَةِ الْخَبِيثَةِ فَلَا يَتَّوْبُ) [9840D7 Ebû Sa'lebe el-Ḥuşenî Haberi]

E-0D6-C516 - "Yağmacılık (*nuhbe*) helal değildir' dedi." (وَقَالَ: لَا تَجِلُّ النَّهْيُ) [9840D7 Ebû Sa'lebe el-Ḥuşenî Haberi]

E-0CF-C523 - "Onlar (Müslümanlar) bunu tekrar yapınca [Hz. Peygamber] onlara 'Bunları (sarımsak-soğan) yemeyin' dedi." (ثُمَّ عَادَ الْقَوْمُ فَقَالَ أَلَا لَا تَأْكُلُوهُ) [9840D0 Ebû Sa'îd Haberi]

E-0CF-C524 - "Kim bu şeyden yerse meclisimize yaklaşmasın' dedi." (فَمَنْ أَكَلَ) [9840D0 Ebû Sa'îd Haberi]

İrtibatlar

• İrt: E-D086-Naklî-Zaman: [1BF8]- Yahudilerin Soğan Tarlalarına Girilmesini Yasaklaması

• İrt: E-D099-Naklî-İrtibat: [1BF8]- Yahudilerin Soğan Tarlalarına Girilmesini Yasaklaması

• İrt: N-181F-Naklî-Yasaklayan: [1BFA]- Hz. Peygamber

• İrt: G-1821-Naklî-Dinleyenler: [6302]- Gazveye Katılanlar

* B1BF9-Eylem-Naklî: Hz. Peygamber'in Uyarısından Sonra Müslümanların Yasaklara Uymaları

İfadeler

E-C32-1C41 - [Bu uyarıdan sonra] Müslümanlar onların bostanlarından ücretini ödmeden bir şey almadılar. (وَكَانَ الْمُسْلِمُونَ لَا يَأْخُذُونَ مِنْ يَقُولِهِمْ شَيْئًا إِلَّا بِتَمَنِ) [2B1C33 el-Vâkıdî Haberi]

E-0E3-C500 - [Bunu duyunca] kaynamakta olan kazanlar döküldü. (فَأُكْفِئَتْ) [9840E4 Enes b. Mâlik Haberi]

E-0CF-C529 - "[Bunun üzerine] Kazanlar döküldü, ben de herkes gibi kazanımı döktüm." (فَكَفَّاتِ الْقُدُورُ فَكَفَّاتِ قُدْرِي فِيمَنْ كَفَّأ) [9840D0 Ebû Sa'îd Haberi]

E-1E4-DFDD - "Resulullah'ın (s.a) yanına vardım ve ona 'Ey Allah'ın Resülü! Malımdan besili ehlî eşekler dışında aileme yedirecek bir şeyim kalmadı. Siz de ehlî eşek etini yasaklamıştınız' dedim." (فَأْتَيْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ فَقُلْتُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ أَصَابَتْنَا السَّنَةُ) [C291E5 Gâlib b. Ebcer Haberi]

E-1E4-DFDE - [Resulullah (s.a):] “Ailene besili eşeklerinden yedir! Ben o yasağı o köyün [Hayber] etrafta dolaşan eşekleri için getirmiştim’ dedi.” (قَالَ: (أَطْعِمَ أَهْلَكَ مِنْ سَمِينِ حُمْرِكَ إِنَّمَا حَرَّمْتُهَا مِنْ أَجْلِ جَوَالِ الْفَرِيَّةِ [C291E5 Ğâlib b. Ebcer Haberi]

E-AEB-5AF2 - Zeyd b. Hâlid el-Cuhenî dedi ki: “Ben ve bir arkadaşım Hayber Günü bir kadın ile *mut'a* nikahı için ücret ve süre konusunda pazarlık ediyorduk.” (عَنْ زَيْدِ بْنِ خَالِدِ الْجُهَنِيِّ قَالَ: كُنْتُ أَنَا وَصَاحِبٌ لِي تُرَاوِمُ امْرَأَةً يَوْمَ حَيْبَرٍ فِي نِكَاحِ الْمُتْعَةِ تَسْتَرِيذُنِي) [735AEC Zeyd b. Hâlid Haberi]

E-AEB-5AF4 - “O sırada bir arkadaşımız geldi ve bize Resulullah’ın (s.a) *mut'a* nikahını yasakladığını söyledi.” (إِذْ جَاءَ صَاحِبٌ لَنَا فَقَالَ إِنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ نَهَى عَنْ نِكَاحِ (الْمُتْعَةِ) [735AEC Zeyd b. Hâlid Haberi]

İrtibatlar

▪ İrt: E-D087-Naklî-Zaman: [1BF9]- Hz. Peygamber’in Uyarısından Sonra Müslümanların Yasaklardan Şiddetle Kaçınmaları

▪ İrt: E-D09A-Naklî-İrtibat: [1BF9]- Hz. Peygamber’in Uyarısından Sonra Müslümanların Yasaklardan Şiddetle Kaçınmaları

▪ İrt: G-1820-Naklî-Kaçınanlar: [6302]- Gazveye Katılanlar

* 96363-Zaman-Naklî: Medine’den Hayber’e Hareket Günü

Açıklamalar: Hayber Günleri *Grup* olgusunun ilk günü bu *Zaman* olgusu ile kayıt altına alınmıştır. Bu olgunun takvimdeki karşılığı 11 el-Muḥarrem 7H/21 Nisan 628 Perşembe tarihine denk gelmektedir.⁶⁸

İfadeler

▪ İrt: Z-6369-Naklî-Dahil Olan: [6363]- Medine’den Hayber’e Hareket Günü

* 96364-Zaman-Naklî: Hayber’den Medine’ye Dönüş Günü

Açıklamalar: Hayber Günleri *Grup* olgusunun son günü ise *Zaman* olgusu ile gösterilmiştir. Bu olgunun takvimdeki karşılığı ise 1 Rebî’u’l-Evvel 7H/9 Haziran 628 Perşembe tarihine denk gelmektedir.⁶⁹

İfadeler

▪ İrt: Z-6368-Naklî-Dahil Olan: [6364]- Hayber’den Medine’ye Dönüş Günü

* BC73B-Zaman-Naklî: Olay Günü

Açıklamalar: Erîke Hadisi’nin söylendiği gün yukarıda bilgileri verilen Medine’den Hayber’e Hareket Günü ile Hayber’den Medine’ye Dönüş Günü arasındaki günlerden biri olmak durumundadır. Ancak hangi gün olduğu belli değildir. Dolayısıyla Hayber’e gidiş ve Medine’ye dönüş yolunda geçen günler için baştan ve sondan beşer gün yola sayılırsa geriye olayın vuku bulunduğu günün 16 el-Muḥarrem-26 Şafer 7H/26 Nisan-5 Haziran 628 tarihleri arasında olması gerekir.

İfadeler

Z-B76-23DC - Hayber Günü (يَوْمَ حَيْبَرٍ) [735B77 Şâbit b. Vedî’a Haberi]

⁶⁸ Apaydın, *Siyer Kronolojisi*, s.623.

⁶⁹ Apaydın, *Siyer Kronolojisi*, s.623.

Z-BFD-525E - "Hayber'e hurmaların ham olduğu bir zamanda vardık." (نَزَلْنَا حَبَّ خَيْبَرَ زَمَانَ الْبَلْحِ) [2B1BFE Ebû Ruhm Haberi]

Z-C32-5268 - Hz. Peygamber Hayber'i fethettiği zaman (لَمَّا فَتَحَ خَيْبَرَ) [2B1C33 el-Vâkıdî Haberi]

Z-BDA-526D - Resulullah (s.a) ile beraber Hayber'e vardık. (نَزَلْنَا مَعَ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ) [D96BDB el-'İrbâd b. Sâriye Haberi]

Z-0CB-527A - Hayber'de sabahladılar (فَصَبَّحُوا خَيْبَرَ) [9840CC Ebû Umâme Haberi]

Z-0CF-527F - Hayber Günü (يَوْمَ خَيْبَرَ) [9840D0 Ebû Sa'îd Haberi]

Z-0D3-5287 - "Nebi ile birlikteydik." (كُنَّا مَعَ النَّبِيِّ) [9840D4 Ma'kıl b. Yesâr Haberi]

Z-0D6-528B - "Resulullah ile Hayber'e gazveye gittim." (عَزَوْتُ مَعَ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ) [9840D7 Ebû Şa'lebe el-Huşenî Haberi]

Z-0DB-5293 - Hayber'e geldik. (فَأْتَيْنَا خَيْبَرَ) [9840DC Seleme b. el-Ekva' Haberi]

Z-0DF-5299 - Hayber Günü (يَوْمَ خَيْبَرَ) [9840E0 'Abdullâh b. Ebî Evfâ Haberi]

Z-0E3-52A0 - Resulullah Hayber'i fethettiği zaman (لَمَّا افْتَتَحَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ خَيْبَرَ) [9840E4 Enes b. Mâlik Haberi]

Z-F89-52A7 - [Hayber'e] vardılar (Zaman) (فَنَزَلُوا) [F18F8A el-Mıkdâm b. Ma'dikerib Haberi]

Z-AE5-52B8 - Hayber Günü (يَوْمَ خَيْبَرَ) [735AE6 İbn 'Umer Haberi]

Z-AE7-52BC - Hayber Günü (يَوْمَ خَيْبَرَ) [735AE8 'Alî b. Ebî Tâlib Haberi]

Z-AEB-52C2 - Hayber Günü (يَوْمَ خَيْبَرَ) [735AEC Zeyd b. Hâlid Haberi]

Z-B71-52C8 - Hayber Günü (يَوْمَ خَيْبَرَ) [735B72 'Abdullâh b. Mes'ûd Haberi]

Z-B73-52CC - Hayber Günü (يَوْمَ خَيْبَرَ) [735B74 Câbir b. 'Abdullâh Haberi]

İrtibatlar

- İrt: Z-A853-Naklî-Dahil Olan: [C73B]- Olay Günü
- İrt: E-D075-Naklî-Olay Zamanı: [1BE7]- Hz. Peygamber'in Ashabıyla Hayber'e Gelmesi
- İrt: E-D076-Naklî-Zaman: [1BE8]- Hayber'de Bir Kaleyi Fethedip Oradaki Yahudilerle Anlaşması
- İrt: E-D077-Naklî-Zaman: [1BE9]- Anlaşmadan Sonra Müslümanların Yahudilere Ait Tarlalara Girmeleri
- İrt: E-D078-Naklî-Zaman: [1BEA]- Müslümanların Yahudilerin Evlerine İzinsiz Girip Kadınlarla *Mut'a* Yapmaya Çalışmaları ve Bazılarını Darp Etmeleri
- İrt: E-D079-Naklî-Zaman: [1BEB]- Yahudilerin Ahırlarından Kaçan Eşekleri Kesip Etlerini Pişirmeye Başlamaları
- İrt: E-D07A-Naklî-Şikayet Günü: [1BEC]- Yahudilerin Hz. Peygamber'e Gelip Yapılanları Şikayet Etmeleri

- Irt: E-D07B-Naklî-Zaman: [1BED]- Hz. Peygamber'in Müslümanların Yapıtlıklarından Dolayı Öfkelenmesi
- Irt: E-D07C-Naklî-Zaman: [1BEE]- Ordunun İçine Girip İddiaların Doğruluğunu Müşahede Etmesi
- Irt: E-D07D-Naklî-Zaman: [1BEF]- Eşek Etlerinin Kaynatıldığı Kazanları Derhal Dökmelerini Emretmesi
- Irt: E-D07E-Naklî-Zaman: [1BF0]- 'Abdurrahmân b. 'Avf ve/veya Bilâl'i Çağırıp İnsanları Bir Araya Toplatması
- Irt: E-D07F-Naklî-Zaman: [1BF1]- Müslümanların Bir Araya Toplanması
- Irt: E-D080-Naklî-Zaman: [1BF2]- Hz. Peygamber'in Onlara Hutbe Vermeye Başlaması
- Irt: E-D081-Naklî-Zaman: [1BF3]- Erike Sözüünü Söylemesi ve Yasaklara Uymaları Konusunda Ashabını Uyarması
- Irt: E-D082-Naklî-Zaman: [1BF4]- Müslümanlara Muahidlerin Malını Yemenin Haram Olduğunu Söylemesi
- Irt: E-D083-Naklî-Zaman: [1BF5]- Yahudilerin Eşeklerini ve Diğer Mallarını Yemelerini Müslümanlara Yasaklaması
- Irt: E-D084-Naklî-Zaman: [1BF6]- Kadınlarla *Mut'a* Yapılmasını ve Onların Darp Edilmelerini Yasaklaması
- Irt: E-D085-Naklî-Zaman: [1BF7]- Yahudilerin Evlerine İzinsiz Girilmesini Yasaklaması
- Irt: E-D086-Naklî-Zaman: [1BF8]- Yahudilerin Soğan Tarlalarına Girilmesini Yasaklaması
- Irt: E-D087-Naklî-Zaman: [1BF9]- Hz. Peygamber'in Uyarısından Sonra Müslümanların Yasaklardan Şiddetle Kaçınmaları

✽ BC73A-Mekan-Naklî: H̱ayber

Açıklamalar: H̱ayber, Medine'nin yaklaşık 180 km kadar kuzeyinde bulunan ve yerleşimi çok eskilere kadar uzanan bir vadidir. Hz. Peygamber döneminde Yahudi kabilelerinin yaşadığı vadede doğal yapılardan oluşan kale görünümüne tepecikler bulunmaktadır ve "kale" anlamına gelen "H̱ayber" ismini de bu görünümünden aldığı söylenmektedir.⁷⁰

İfadeler

- M-B76-23DD - H̱ayber (حَيْبَر) [735B77 Şâbit b. Vedî'a Haberi]
- M-BFD-525F - H̱ayber (حَيْبَر) [2B1BFE Ebû Ruhm Haberi]
- M-C32-5269 - H̱ayber (حَيْبَر) [2B1C33 el-Vâkıdî Haberi]
- M-BDA-526E - H̱ayber (حَيْبَر) [D96BDB el-'İrbâd b. Sâriye Haberi]
- M-OCB-527B - H̱ayber (حَيْبَر) [9840CC Ebû Umâme Haberi]
- M-OCF-5280 - H̱ayber (حَيْبَر) [9840D0 Ebû Sa'îd Haberi]

⁷⁰ Hamîdullah, "Hayber," *DİA*, c.17, s.20.

M-0D3-5286 - Sarımsağı bol olan bir mekanda (فِي مَكَانٍ كَثِيرِ الثُّومِ) [9840D4 Ma'kıl b. Yesâr Haberi]

M-0D6-528C - H̱ayber (حَيْبَرَ) [9840D7 Ebû Şa'lebe el-Huűenî Haberi]

M-0DB-5294 - H̱ayber (حَيْبَرَ) [9840DC Seleme b. el-Ekva' Haberi]

M-0DF-529A - H̱ayber (حَيْبَرَ) [9840E0 'Abdullâh b. Ebî Evfâ Haberi]

M-0E3-52A1 - H̱ayber (حَيْبَرَ) [9840E4 Enes b. Mâlik Haberi]

M-F89-52A8 - H̱ayber Yahudilerinin ağıllarının yanında konakladılar. (فَقَرَأُوا إِلَى جَانِبِ حَضَائِرِ يَهُودَ بَحْيَبَرَ) [F18F8A el-Miḳdâm b. Ma'dîkerib Haberi]

M-AE5-52B9 - H̱ayber (حَيْبَرَ) [735AE6 İbn 'Umer Haberi]

M-AE7-52BD - H̱ayber (حَيْبَرَ) [735AE8 'Alî b. Ebî Tâlib Haberi]

M-AEB-52C3 - H̱ayber (حَيْبَرَ) [735AEC Zeyd b. H̱âlîd Haberi]

M-B71-52C9 - H̱ayber (حَيْبَرَ) [735B72 'Abdullâh b. Mes'ûd Haberi]

M-B73-52CE - H̱ayber (حَيْبَرَ) [735B74 Câbir b. 'Abdullâh Haberi]

İrtibatlar

• İrt: E-D088-Naklî-Olay Yeri: [1BE7]- Hz. Peygamber'in Ashabıyla H̱ayber'e Gelmesi

• İrt: E-D089-Naklî-Mekan: [1BE8]- H̱ayber'de Bir Kaleyi Fethedip Oradaki Yahudilerle Anlaşması

• İrt: E-D08A-Naklî-İrtibat: [1BE9]- Anlaşmadan Sonra Müslümanların Yahudilere Ait Tarlalara Girmeleri

• İrt: E-D08B-Naklî-İrtibat: [1BEA]- Müslümanların Yahudilerin Evlerine İzinsiz Girip Kadınlarla *Mut'a* Yapmaya Çalışmaları ve Bazılarını Darp Etmeleri

• İrt: E-D08C-Naklî-İrtibat: [1BEB]- Yahudilerin Ahırlarından Kaçan Eşekleri Kesip Etlerini Pişirmeye Başlamaları

• İrt: E-D08D-Naklî-Şikayet Yeri: [1BEC]- Yahudilerin Hz. Peygamber'e Gelip Yapılanları Şikayet Etmeleri

• İrt: E-D08E-Naklî-İrtibat: [1BED]- Hz. Peygamber'in Müslümanların Yapıklarından Dolayı Öfkelenmesi

• İrt: E-D08F-Naklî-İrtibat: [1BEE]- Ordunun İçine Girip İddiaların Doğruluğunu Müşahede Etmesi

• İrt: E-D090-Naklî-İrtibat: [1BEF]- Eşek Etlerinin Kaynatıldığı Kazanları Derhal Dökmelerini Emretmesi

• İrt: E-D091-Naklî-İrtibat: [1BF0]- 'Abdurrahmân b. 'Avf ve/veya Bilâl'i Çağırıp İnsanları Bir Araya Toplatması

• İrt: E-D092-Naklî-İrtibat: [1BF1]- Müslümanların Bir Araya Toplanması

• İrt: E-D093-Naklî-İrtibat: [1BF2]- Hz. Peygamber'in Onlara Hutbe Verme-ye Başlaması

• İrt: E-D094-Naklî-İrtibat: [1BF3]- Erîke Sözüünü Söylemesi ve Yasaklara Uymaları Konusunda Ashabını Uyarması

- Irt: E-D095-Naklî-İrtibat: [1BF4]- Müslümanlara Muahidlerin Malını Yemenin Haram Olduğunu Söylemesi
- Irt: E-D096-Naklî-İrtibat: [1BF5]- Yahudilerin Eşeklerini ve Diğer Mallarını Yemelerini Müslümanlara Yasaklaması
- Irt: E-D097-Naklî-İrtibat: [1BF6]- Kadınlarla *Mut'a* Yapılmasını ve Onların Darp Edilmelerini Yasaklaması
- Irt: E-D098-Naklî-İrtibat: [1BF7]- Yahudilerin Evlerine İzinsiz Girmelerini Yasaklaması
- Irt: E-D099-Naklî-İrtibat: [1BF8]- Yahudilerin Soğan Tarlalarına Girmelerini Yasaklaması
- Irt: E-D09A-Naklî-irtibat: [1BF9]- Hz. Peygamber'in Uyarısından Sonra Müslümanların Yasaklardan Şiddetle Kaçınmaları

✽ B1BFA-Nesne-Naklî: Hz. Peygamber

İfadeler

- N-B76-23DB - Nebi (النَّبِيِّ) [735B77 Şâbit b. Vedî'a Haberi]
- N-BFD-5262 - Resulullah (رَسُولُ اللَّهِ) [2B1BFE Ebû Ruhm Haberi]
- N-C32-5265 - Resulullah (رَسُولُ اللَّهِ) [2B1C33 el-Vâkıdî Haberi]
- N-BDA-526C - Resulullah (رَسُولُ اللَّهِ) [D96BDB el-İrbâd b. Sâriye Haberi]
- N-OCB-5273 - Resulullah (رَسُولُ اللَّهِ) [9840CC Ebû Umâme Haberi]
- N-OCF-527E - Resulullah (رَسُولُ اللَّهِ) [9840D0 Ebû Sa'îd Haberi]
- N-0D3-5285 - Nebi (النَّبِيِّ) [9840D4 Ma'kıl b. Yesâr Haberi]
- N-0D6-528A - Resulullah (رَسُولُ اللَّهِ) [9840D7 Ebû Şa'lebe el-Huşenî Haberi]
- N-0DB-5292 - Nebi (النَّبِيِّ) [9840DC Seleme b. el-Ekva' Haberi]
- N-0DF-529D - Nebi (النَّبِيِّ) [9840E0 'Abdullâh b. Ebî Evfâ Haberi]
- N-0E3-529F - Resulullah (رَسُولُ اللَّهِ) [9840E4 Enes b. Mâlik Haberi]
- N-F89-52A5 - Resulullah (رَسُولُ اللَّهِ) [F18F8A el-Miğdâm b. Ma'dikerib Haberi]
- N-F8D-52B0 - Resulullah (رَسُولُ اللَّهِ) [F18F8E Zâhir b. el-Esved Haberi]
- N-F90-52B1 - Resulullah (رَسُولُ اللَّهِ) [F18F91 Ebû Râfi' Haberi]
- N-1E4-52B4 - Resulullah (رَسُولُ اللَّهِ) [C291E5 Ğâlib b. Ebcer Haberi]
- N-AE5-52B7 - Resulullah (رَسُولُ اللَّهِ) [735AE6 İbn 'Umer Haberi]
- N-AE7-52BB - Resulullah (رَسُولُ اللَّهِ) [735AE8 'Alî b. Ebî Tâlib Haberi]
- N-B71-52C7 - Resulullah (رَسُولُ اللَّهِ) [735B72 'Abdullâh b. Mes'ûd Haberi]
- N-B73-52D1 - Allah'ın Nebî'si (نَبِيِّ اللَّهِ) [735B74 Câbir b. 'Abdullâh Haberi]

İrtibatlar

- Irt: N-51F8-Naklî-Gelen: [1BFA]- Hz. Peygamber
- Irt: N-17CC-Naklî-Hutbe Veren: [1BFA]- Hz. Peygamber
- Irt: E-17CF-Naklî-Söyleyen: [1BF3]- Erîke Sözüünü Söylemesi ve Yasaklara Uymaları Konusunda Ashabını Uyarması

▪ Irt: E-17D0-Naklî-Söyleyen: [1BF4]- Müslümanlara Muahidlerin Malını Yemenin Haram Olduğunu Söylemesi

- Irt: N-1814-Naklî-Anlaşma Yapan: [1BFA]- Hz. Peygamber
- Irt: N-1817-Naklî-Şikayet Mercii: [1BFA]- Hz. Peygamber
- Irt: N-1818-Naklî-Öfkelenen: [1BFA]- Hz. Peygamber
- Irt: N-1819-Naklî-Teftiş Eden: [1BFA]- Hz. Peygamber
- Irt: N-181A-Naklî-Emreden: [1BFA]- Hz. Peygamber
- Irt: N-181C-Naklî-Söyleyen: [1BFA]- Hz. Peygamber
- Irt: N-181D-Naklî-Yasaklayan: [1BFA]- Hz. Peygamber
- Irt: N-181E-Naklî-Yasaklayan: [1BFA]- Hz. Peygamber
- Irt: N-181F-Naklî-Yasaklayan: [1BFA]- Hz. Peygamber
- Irt: N-5F3E-Naklî-Toplatan: [1BFA]- Hz. Peygamber

✽ **023A1-Nesne-Naklî: Ebû Ruhm el-Ğifârî**

İfadeler

N-BFD-525D - Ebû Ruhm el-Ğifârî (أَبُو رُحْمِ الْغِفَارِيِّ) [2B1BFE Ebû Ruhm Haberi]

İrtibatlar

- Irt: N-AE4A-Naklî-Gelen: [23A1]- Ebû Ruhm el-Ğifârî

✽ **023A2-Nesne-Naklî: Enes b. Mâlik**

İfadeler

N-0E3-529E - Enes b. Mâlik (أَنَسُ بْنُ مَالِكٍ) [9840E4 Enes b. Mâlik Haberi]

İrtibatlar

- Irt: N-AE4D-Naklî-Gelen: [23A2]- Enes b. Mâlik

✽ **023A3-Nesne-Belirsiz: ‘Abdullâh b. Ebî Evfâ**

İfadeler

N-0DF-5298 - ‘Abdullâh b. Ebî Evfâ (عَبْدُ اللَّهِ بْنِ أَبِي أَوْفَى) [9840E0 ‘Abdullâh b. Ebî Evfâ Haberi]

İrtibatlar

- Irt: N-AE4E-Naklî-Gelen: [23A3]- ‘Abdullâh b. Ebî Evfâ
- Irt: N-5F38-Naklî-İrtibat: [23A3]- ‘Abdullâh b. Ebî Evfâ

✽ **023A4-Nesne-Naklî: Seleme b. el-Ekva‘**

İfadeler

N-0DB-5291 - Seleme b. el-Ekva‘ (سَلْمَةُ بْنُ الْأَكْوَعِ) [9840DC Seleme b. el-Ekva‘ Haberi]

İrtibatlar

- Irt: N-AE4F-Naklî-Gelen: [23A4]- Seleme b. el-Ekva‘

✽ **023A5-Nesne-Naklî: Ebû Şa‘lebe el-Ĥuşenî**

İfadeler

N-0D6-5289 - Ebû Şa'lebe el-Huşenî (أَبِي ثَعْلَبَةَ الْخُسَنِيِّ) [9840D7 Ebû Şa'lebe el-Huşenî Haberi]

İrtibatlar

- Irt: N-AE50-Naklî-Gelen: [23A5]- Ebû Şa'lebe el-Huşenî
- Irt: N-5F39-Naklî-İrtibat: [23A5]- Ebû Şa'lebe el-Huşenî
- Irt: N-5F3A-Naklî-İrtibat: [23A5]- Ebû Şa'lebe el-Huşenî

* 5DBD2-Nesne-Naklî: Ma'kıl b. Yesâr**İfadeler**

N-0D3-5284 - Ma'kıl b. Yesâr (مَعْقِلُ بْنُ يَسَارٍ) [9840D4 Ma'kıl b. Yesâr Haberi]

İrtibatlar

- Irt: N-AE51-Naklî-Gelen: [DBD2]- Ma'kıl b. Yesâr

* 5DBD3-Nesne-Naklî: Ebû Sa'îd**İfadeler**

N-0CF-527D - Ebû Sa'îd el Hudrî (أَبَا سَعِيدِ الْخُدْرِيِّ) [9840D0 Ebû Sa'îd Haberi]

İrtibatlar

- Irt: N-AE52-Naklî-Gelen: [DBD3]- Ebû Sa'îd
- Irt: N-5F3B-Naklî-İrtibat: [DBD3]- Ebû Sa'îd

* 5DBD4-Nesne-Naklî: Ebû Umâme**İfadeler**

N-0CB-5272 - Ebû Umâme (أَبِي أُمَامَةَ) [9840CC Ebû Umâme Haberi]

İrtibatlar

- Irt: N-AE53-Naklî-Gelen: [DBD4]- Ebû Umâme

* 5DBD5-Nesne-Naklî: Şâbit b. Vedî'a**İfadeler**

N-B76-23D8 - Şâbit b. Vedî'a (ثَابِتُ بْنُ وَدِيعَةَ) [735B77 Şâbit b. Vedî'a Haberi]

İrtibatlar

- Irt: N-17BB-Naklî-Gelen: [DBD5]- Şâbit b. Vedî'a
- Irt: N-5F3C-Naklî-Pişiren: [DBD5]- Şâbit b. Vedî'a

* 5DBD6-Nesne-Naklî: 'Abdullâh b. Mes'ûd**İfadeler**

N-B71-52C6 - 'Abdullâh b. Mes'ûd (عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مَسْعُودٍ) [735B72 'Abdullâh b. Mes'ûd Haberi]

İrtibatlar

- Irt: N-17BC-Naklî-Gelen: [DBD6]- 'Abdullâh b. Mes'ûd

* 5DC15-Nesne-Naklî: 'Abdurrahmân b. 'Avf

İfadeler

N-BFD-5264 - Münadi (مُنَادِيًا) [2B1BFE Ebû Ruhm Haberi]

N-C32-5266 - Hâlid b. el-Velîd, bazılarına göre ‘Abdurrahmân b. ‘Avf (خالد بن عوف الوليد، وَيُقَالُ: عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنِ عَوْفٍ) [2B1C33 el-Vâkıdî Haberi]

N-BDA-5270 - İbn ‘Avf (ابن عوف) [D96BDB el-‘İrbâd b. Sâriye Haberi]

N-0CB-5279 - Bilâl (بِلَالًا) [9840CC Ebû Umâme Haberi]

N-0D6-528F - ‘Abdurrahmân b. ‘Avf (عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنِ عَوْفٍ) [9840D7 Ebû Şa‘lebe el-Huşenî Haberi]

N-0E3-52A4 - Resulullah’ın münadisi (مُنَادِي رَسُولِ اللَّهِ) [9840E4 Enes b. Mâlik Haberi]

N-F89-52AB - Hâlid b. el-Velîd (خَالِدُ بْنُ الْوَلِيدِ) [F18F8A el-Mıkdâm b. Ma’dikerib Haberi]

N-F8D-52AE - Resulullah’ın münadisi (مُنَادِي رَسُولٍ) [F18F8E Zâhir b. el-Esved Haberi]

N-AEB-52C4 - Bir arkadaşımız [geldi] (إِذَا جَاءَ صَاحِبُنَا) [735AEC Zeyd b. Hâlid Haberi]

İrtibatlar

▪ Irt: N-17C9-Naklî-Seslenen: [DC15]- ‘Abdurrahmân b. ‘Avf

✳ **BC60C-Nesne-Naklî: ‘Alî b. Ebî Tâlib**

İfadeler

N-AE7-52BA - ‘Alî b. Ebî Tâlib (عَلِيٌّ بْنُ أَبِي طَالِبٍ) [735AE8 ‘Alî b. Ebî Tâlib Haberi]

İrtibatlar

▪ Irt: N-5F37-Naklî-Gelen: [C60C]- ‘Alî b. Ebî Tâlib

✳ **BC68D-Nesne-Naklî: Ebû Bekr**

İfadeler

N-0CB-5274 - Ebû Bekr (أَبِي بَكْرٍ) [9840CC Ebû Umâme Haberi]

İrtibatlar

▪ Irt: N-17DA-Naklî-Pişiren: [C68D]- Ebû Bekr

✳ **BC68E-Nesne-Naklî: ‘Umer**

İfadeler

N-0CB-5275 - ‘Umer (عُمَرَ) [9840CC Ebû Umâme Haberi]

İrtibatlar

▪ Irt: N-17DB-Naklî-Pişiren: [C68E]- ‘Umer

✳ **BC68F-Nesne-Naklî: İbn Mes‘ûd**

İfadeler

N-0CB-5276 - İbn Mes‘ûd (ابن مسعود) [9840CC Ebû Umâme Haberi]

İrtibatlar

▪ Irt: N-17DC-Naklî-Pişiren: [C68F]- İbn Mes‘ûd

✳ **BC690-Nesne-Naklî: Ḥabbâb b. el-Erett**

İfadeler

N-0CB-5277 - Ḥabbâb b. el-Erett (حَبَّابِ بْنِ الْأَرْتِّ) [9840CC Ebû Umâme Haberi]

İrtibatlar

• Irt: N-17DD-Naklî-Pişiren: [C690]- Ḥabbâb b. el-Erett

✳ **BC691-Nesne-Naklî: Bilâl**

İfadeler

N-0CB-5279 - Bilâl (بِلَالًا) [9840CC Ebû Umâme Haberi]

İrtibatlar

• Irt: N-17CA-Naklî-Seslenen: [C691]- Bilâl

✳ **017D2-Nesne-Naklî: Zeyd b. Ḥâlid el-Cuhenî**

İfadeler

N-AEB-52BF - Zeyd b. Ḥâlid el-Cuhenî (زيد بن خالد الجهني) [735AEC Zeyd b. Ḥâlid Haberi]

İrtibatlar

• Irt: N-17D5-Naklî-*Mut'a* Yapan: [17D2]- Zeyd b. Ḥâlid el-Cuhenî

✳ **017D3-Nesne-Naklî: Zeyd'in Arkadaşı**

İfadeler

N-AEB-52C0 - Arkadaşım (Zeyd'in arkadaşı) (صاحب لي) [735AEC Zeyd b. Ḥâlid Haberi]

İrtibatlar

• Irt: N-17D6-Naklî-*Mut'a* Yapan: [17D3]- Zeyd'in Arkadaşı

✳ **BC692-Grup-Naklî: Ehlî Eşekler**

İfadeler

G-B76-23D9 - Ehlî Eşekler (حُمْرُ أَهْلِيَّةٍ) [735B77 Şâbit b. Vedî'a Haberi]
G-BFD-5260 - Yirmi veya otuz kadar eşek (عِشْرُونَ جِمَارًا مِنْهُ أَوْ ثَلَاثُونَ) [2B1BFE Ebû Ruhm Haberi]

G-0CB-527C - Ehlî Eşekler (الْحُمْرُ الْأَهْلِيَّةِ) [9840CC Ebû Umâme Haberi]

G-0CF-5283 - Ehlî Eşekler (الْحُمْرُ الْأَهْلِيَّةِ) [9840D0 Ebû Sa'îd Haberi]

G-0D3-5288 - Müslümanlardan bazıları ondan istifade ettiler (yediler). (أَنَاسًا) [9840D4 Ma'kûl b. Yesâr Haberi]

G-0D6-528D - Ehlî eşeklerden birkaç eşek. (حُمْرًا مِنْ حُمْرِ الْإِنْسِ) [9840D7 Ebû Şa'lebe el-Ḥuşenî Haberi]

G-0DB-5296 - Ehlî Eşekler (حُمْرُ الْإِنْسِيَّةِ) [9840DC Seleme b. el-Ekva' Haberi]

G-0DF-529B - Ehlî Eşekler (حُمْرًا أَهْلِيَّةِ) [9840E0 'Abdullâh b. Ebî Evfâ Haberi]

G-0E3-52A2 - Köyden (Ḥayber'de bir kaleden) çıkan eşekler (حُمْرًا خَارِجًا مِنْ الْقَرْيَةِ) [9840E4 Enes b. Mâlik Haberi]

G-F89-5577 - Resulullah'ın ashabı onları (ehlî eşekleri) aldı. (فَتَنَاوَلْ أَصْحَابُ) [F18F8A el-Mikdâm b. Ma'dîkerib Haberi]

G-F8D-52AF - Eşekler (الْحُمْرُ) [F18F8E Zâhir b. el-Esved Haberi]

G-1E4-52B5 - Ehlî Eşekler (الْحُمْرُ الْأَهْلِيَّةُ) [C291E5 Ğâlib b. Ebcer Haberi]

G-AE7-52BE - Ehlî Eşekler (الْحُمْرُ الْإِنْسِيَّةُ) [735AE8 'Alî b. Ebî Tâlib Haberi]

G-AEB-52C5 - Ehlî Eşekler (الْحُمْرُ الْأَهْلِيَّةُ) [735AEC Zeyd b. Hâlid Haberi]

G-B71-52CB - Ehlî Eşekler (الْحُمْرُ الْإِنْسِيَّةُ) [735B72 'Abdullâh b. Mes'ûd Haberi]

G-B73-52CF - Ehlî Eşekler (الْحُمْرُ الْإِنْسِيَّةُ) [735B74 Câbir b. 'Abdullâh Haberi]

İrtibatlar

• İrt: G-17BD-Naklî-Kesilenler: [C692]- Ehlî Eşekler

* BC693-Grup-Naklî: Ehlî Eşek Pişirenler

Açıklamalar: Ehlî eşekleri yakalayıp kesen ve yiyenler hakkında sadece 9840CC kodlu Ebû Umâme Haberinde bazı isimler sayılmaktadır. Ancak diğer haberlerde *Gözlemci* olan sahabilerden bazılarının (mesela 'Abdullâh b. Ebî Evfâ ve Ebû Şa'lebe el-Huşenî) da eşek pişirdikleri kendi ifadelerinden anlaşılmaktadır. Dolayısıyla ileride yapılacak çalışmalarda, bu ifadelerden hareketle daha kapsamlı bir isim listesi çıkarmak mümkündür.

İfadeler

G-B76-23DA - Et Pişirenler (فَأَطْبَخَ النَّاسُ) [735B77 Şâbit b. Vedî'a Haberi]

G-BFD-5263 - "Müslümanlar (eşekleri) yakaladılar ve onları boğazladılar." (وَأَخَذَهَا الْمُسْلِمُونَ فَأَتَّخَرُوهَا) [2B1BFE Ebû Ruhm Haberi]

G-0CB-5278 - Nebi'nin (s.a) ashabından bazı kimseler (وَنَاسٍ مِنْ أَصْحَابِ النَّبِيِّ) [9840CC Ebû Umâme Haberi]

G-0CF-5282 - "İnsanlar Hayber Günü ehlî eşek eti de ele geçirdiler." (وَوَقَعَ) (النَّاسُ يَوْمَ خَيْبَرَ فِي لُحُومِ الْحُمْرِ الْأَهْلِيَّةِ) [9840D0 Ebû Sa'îd Haberi]

G-0D3-5288 - Müslümanlardan bazıları ondan istifade ettiler (yediler). (أَنَاسًا) (مِنَ الْمُسْلِمِينَ أَصَابُوا مِنْهُ) [9840D4 Ma'kûl b. Yesâr Haberi]

G-0D6-528E - "Orada ehlî eşeklerden birkaç eşek elde ettik ve onları boğazladık." (فَأَصَبْنَا بِهَا حُمْرًا مِنْ حُمْرِ الْإِنْسِ فَدَبَّحْنَاهَا) [9840D7 Ebû Şa'lebe el-Huşenî Haberi]

G-0DB-5295 - Çok sayıda ateş yaktılar. (أَوْقَدُوا نِيرَانًا كَثِيرَةً) [9840DC Seleme b. el-Ekva' Haberi]

G-0DF-529C - Onları (ehlî eşekleri) boğazladık (فَدَبَّحْنَاهَا) [9840E0 'Abdullâh b. Ebî Evfâ Haberi]

G-0E3-52A3 - Onları boğazladık ve birazını pişirdik (فَطَبَّخْنَا مِنْهَا) [9840E4 Enes b. Mâlik Haberi]

G-B73-52D0 - [Eşekleri] kestiler ve kazanlara doldurdular. (فَدَبَّحُوهَا وَمَلَّوْا مِنْهَا) (الْقُدُورَ) [735B74 Câbir b. 'Abdullâh Haberi]

G-F89-5577 - Resulullah'ın ashabı onları (ehlî eşekler) aldı. (فَتَنَاوَلْ أَصْحَابُ) [F18F8A el-Mikdâm b. Ma'dîkerib Haberi]

İrtibatlar

- İrt: G-17BE-Naklî-Kesener: [C693]- Ehlî Eşek Eti Pişirenler
- İrt: G-17D9-Naklî-Pişirenler: [C693]- Ehlî Eşek Eti Pişirenler
- İrt: G-181B-Naklî-Emredilenler: [C693]- Ehlî Eşek Eti Pişirenler
- İrt: G-5F3D-Naklî-Müşahede Edilenler: [C693]- Ehlî Eşek Eti Pişirenler

✽ BC694-Grup-Naklî: Soğan Yiyenler

İfadeler

G-C32-526A - Müslümanlar onların (Yahudilerin) tarlalarına ve bostanlarına girdiler. (وَجَعَلَ الْمُسْلِمُونَ يَفْعُونَ فِي حَرْثِهِمْ وَيَقْلِبُهُمْ) [2B1C33 el-Vâkıdî Haberi]

G-0CF-5281 - "İnsanlar onların (Yahudilerin) bostanlarına girdiler" (فَوَقَعَ) [9840D0 Ebû Sa'îd Haberi]

G-0D3-5288 - Müslümanlardan bazıları ondan aldılar (yediler). (أَنَاسًا مِنْ) [9840D4 Ma'kıl b. Yesâr Haberi]

G-0D6-5290 - "[Yine] orada soğan ve sarımsak bulduk. İnsanlar açlık çekiyordu." (وَوَجَدْنَا فِي جَنَاتِهَا بَصَلًا وَتُومًا وَالنَّاسُ جِيَاعٌ فَجَهَدُوا) [9840D7 Ebû Sa'lebe el-Huşenî Haberi]

İrtibatlar

- İrt: G-17BF-Naklî-Yiyenler: [C694]- Soğan Yiyenler

✽ BC695-Grup-Naklî: Mut'a Yapanlar

İfadeler

N-AEB-52BF - Zeyd b. Hâlid el-Cuhenî (زيد بن خالد الجهني) [735AEC Zeyd b. Hâlid Haberi]

N-AEB-52C0 - Arkadaşım (Zeyd'in arkadaşı) (صاحب لي) [735AEC Zeyd b. Hâlid Haberi]

N-AEB-52C1 - Kadın (امراة) [735AEC Zeyd b. Hâlid Haberi]

İrtibatlar

- İrt: G-17C0-Naklî-Yapanlar: [C695]- Mut'a Yapanlar
- İrt: G-17D7-Naklî-Mut'a Yapmak İsteyenler: [C695]- Mut'a Yapanlar

✽ 8A851-Grup-Naklî: Hıyber Günleri

Açıklamalar: Hıyber Günleri *Grup* olgusu Hıyber Gazvesi sırasında Hz. Peygamber ve ashabının Medine'den Hıyber'e doğru yola çıktığı günden başlayıp Medine'ye dönüşlerine kadar geçen günleri bir arada tutmaktadır. Böylece Erîke Hadisi'nin irad edildiği gün bu *Grup*'un bir ögesi olarak belirli bir zaman aralığına sıkıştırılmıştır.

İfadeler

- İrt: G-A854-Naklî-Kapsayan: [A851]- Hıyber Günleri

✽ 96302-Grup-Naklî: Gazveye Katılanlar

Açıklamalar: Hıyber Gazvesi'ne katılanların isimleri başta siyer kaynakları olmak üzere hadis, tabakat, sahabe bilgisi ve diğer kaynaklar kullanılarak tespit

edilebilir. Bu makalede yer alan *Haberlerin* nakledildiği *Gözlemci-Anlatıcı* konumundaki sahabilerin bu gazveye katıldıkları da belirlenmiş olmaktadır. Ancak sadece *Anlatıcı* olan Hâlid b. el-Velîd ve Câbir b. ‘Abdullâh gibi sahabilerin bu gazveye katılmadıkları bilinmektedir.

İfadeler

G-BDA-5271 - Toplandılar. (فَاجْتَمَعُوا) [D96BDB el-‘İrbâd b. Sâriye Haberi]

G-F89-52AC - [Resulullah aramızda] ayağa kalktı. (فَقَامَ فِيْنَا) [F18F8A el-Miḳdâm b. Ma‘dikerib Haberi]

G-B71-52CA - [Reulullah] bizi nehyetti. (نَهَانَا) [735B72 ‘Abdullâh b. Mes‘ûd Haberi]

G-B73-52CD - İnsanlar açlığa maruz kaldılar (أَصَابَ النَّاسَ مَجَاعَةٌ) [735B74 Câbir b. ‘Abdullâh Haberi]

İrtibatlar

- İrt: G-17C1-Naklî-Katılanlar: [6302]- Gazveye Katılanlar
- İrt: G-17CB-Naklî-İrtibat: [6302]- Gazveye Katılanlar
- İrt: G-17CD-Naklî-İrtibat: [6302]- Gazveye Katılanlar
- İrt: G-17CE-Naklî-Dinleyenler: [6302]- Gazveye Katılanlar
- İrt: G-17D1-Naklî-Söylenenler: [6302]- Gazveye Katılanlar
- İrt: G-1820-Naklî-Kaçınanlar: [6302]- Gazveye Katılanlar
- İrt: G-1821-Naklî-Dinleyenler: [6302]- Gazveye Katılanlar
- İrt: G-1822-Naklî-Dinleyenler: [6302]- Gazveye Katılanlar
- İrt: G-1823-Naklî-Dinleyenler: [6302]- Gazveye Katılanlar
- İrt: G-1824-Naklî-Dinleyenler: [6302]- Gazveye Katılanlar
- İrt: G-1825-Naklî-Dinleyenler: [6302]- Gazveye Katılanlar

* 017C6-Grup-Naklî: Muahid Yahudiler

Açıklamalar: Bu *Grup* olgusunda Hâyer’deki bütün Yahudiler değil Hz. Peygamber’in anlaşma yaptığı kale sakini olan Yahudilere işaret edilmektedir. İleride yapılacak daha ayrıntılı tetkiklerle bunların bazılarının isimleri belirlenebilir.

İfadeler

G-BFD-5261 - Yahudiler (الْيَهُودُ) [2B1BFE Ebû Ruḥm Haberi]

G-C32-5267 - Yahudiler (الْيَهُودُ) [2B1C33 el-Vâkıdî Haberi]

N-BDA-526F - Hâyer’in sahibi inatçı ve sevimsiz bir adamdı. (صَاحِبُ حَيِّيرٍ رَجُلًا مَارِدًا مُنْكَرًا) [D96BDB el-‘İrbâd b. Sâriye Haberi]

G-F89-52AA - Yahudiler (الْيَهُودُ) [F18F8A el-Miḳdâm b. Ma‘dikerib Haberi]

İrtibatlar

- İrt: G-17C7-Naklî-Anlaşma Yapılanlar: [17C6]- Muahid Yahudiler
- İrt: G-17C8-Naklî-Şikayete Gelen Yahudiler: [17C6]- Muahid Yahudiler
- İrt: G-1815-Naklî-Tarlalarına Girilenler: [17C6]- Muahid Yahudiler

- Irt: G-1816-Naklî-Evlerine Girilenler: [17C6]- Muahid Yahudiler

ERÎKE KURGUSU SENARYOSU

Hz. Peygamber'in Ashabıyla Hıyber'e Gelmesi.⁷¹ Hıyber'de Bir Kaleyi Fethedip Oradaki Yahudilerle Anlaşması.⁷² Anlaşmadan Sonra Müslümanların Yahudilere Ait Tarlalara Girmeleri.⁷³ Müslümanların Yahudilerin Evlerine İzinsiz Girip Kadınlarla *Mut'a* Yapmaya Çalışmaları ve Bazılarını Darp Etmeleri.⁷⁴ Yahudilerin Ahırlarından Kaçan Eşekleri Kesip Etlerini Pişirmeye Başlamaları.⁷⁵ Yahudilerin Hz. Peygamber'e Gelip Yapılanları Şikayet Etmeleri.⁷⁶ Hz. Peygamber'in Müslümanların Yaptıklarından Dolayı Öfkelenmesi.⁷⁷ Ordunun İçine Girip İddiaların Doğruluğunu Müşahede Etmesi.⁷⁸ Eşek Etlerinin Kaynatıldığı Kazanları Derhal Dökmelerini Emretmesi.⁷⁹ 'Abdurrahmân b. 'Avf ve/veya Bilâl'i Çağırıp İnsanları Bir Araya Toplatması.⁸⁰ Müslümanların Bir Araya Toplanması.⁸¹ Hz. Peygamber'in Onlara Hutbe Vermeye Başlaması.⁸² Erîke Sözüünü Söylemesi ve Yasaklara Uymaları Konusunda Ashabını Uyarması.⁸³ Müslümanlara Muahidlerin Malını Yemenin Haram Olduğunu Söylemesi.⁸⁴ Yahudilerin Eşeklerini ve Diğer Mallarını Yemelerini Müslümanlara Yasaklaması.⁸⁵ O Kadınlarla *Mut'a* Yapılmasını ve Onların Darp Edilmesini Yasaklaması.⁸⁶ Yahudilerin Evlerine İzinsiz Girmelerini Yasaklaması.⁸⁷ Yahudilerin Soğan-Sarımsak Bostanlarına Girilmesini ve Soğan-Sarımsak Yiyenlerin Yanlarına Gelmesini Yasaklaması.⁸⁸ Hz. Peygamber'in Uyarısından Sonra Müslümanların Yasaklardan Şiddetle Kaçınmaları.⁸⁹

ERÎKE KURGUSU İSTATİSTİKLERİ

Bir *Kurgu* işleminde belirlenen *Olgu* sayısı ve bunların belirlenmesinde kullanılan *Haber* sayısı o *Kurgu* işleminin gerçek ile ilişkisini gösteren iki önemli parametredir. Bu ilişkinin yoğunluğunu ifade sayıları, mevsukiyet derecesini ise

⁷¹ Eylem Olgusu Kodu: B1BE7.

⁷² Eylem Olgusu Kodu: B1BE8.

⁷³ Eylem Olgusu Kodu: B1BE9.

⁷⁴ Eylem Olgusu Kodu: B1BEA.

⁷⁵ Eylem Olgusu Kodu: B1BEB.

⁷⁶ Eylem Olgusu Kodu: B1BEC.

⁷⁷ Eylem Olgusu Kodu: B1BED.

⁷⁸ Eylem Olgusu Kodu: B1BEE.

⁷⁹ Eylem Olgusu Kodu: B1BEF.

⁸⁰ Eylem Olgusu Kodu: B1BF0.

⁸¹ Eylem Olgusu Kodu: B1BF1.

⁸² Eylem Olgusu Kodu: B1BF2.

⁸³ Eylem Olgusu Kodu: B1BF3.

⁸⁴ Eylem Olgusu Kodu: B1BF4.

⁸⁵ Eylem Olgusu Kodu: B1BF5.

⁸⁶ Eylem Olgusu Kodu: B1BF6.

⁸⁷ Eylem Olgusu Kodu: B1BF7.

⁸⁸ Eylem Olgusu Kodu: B1BF8.

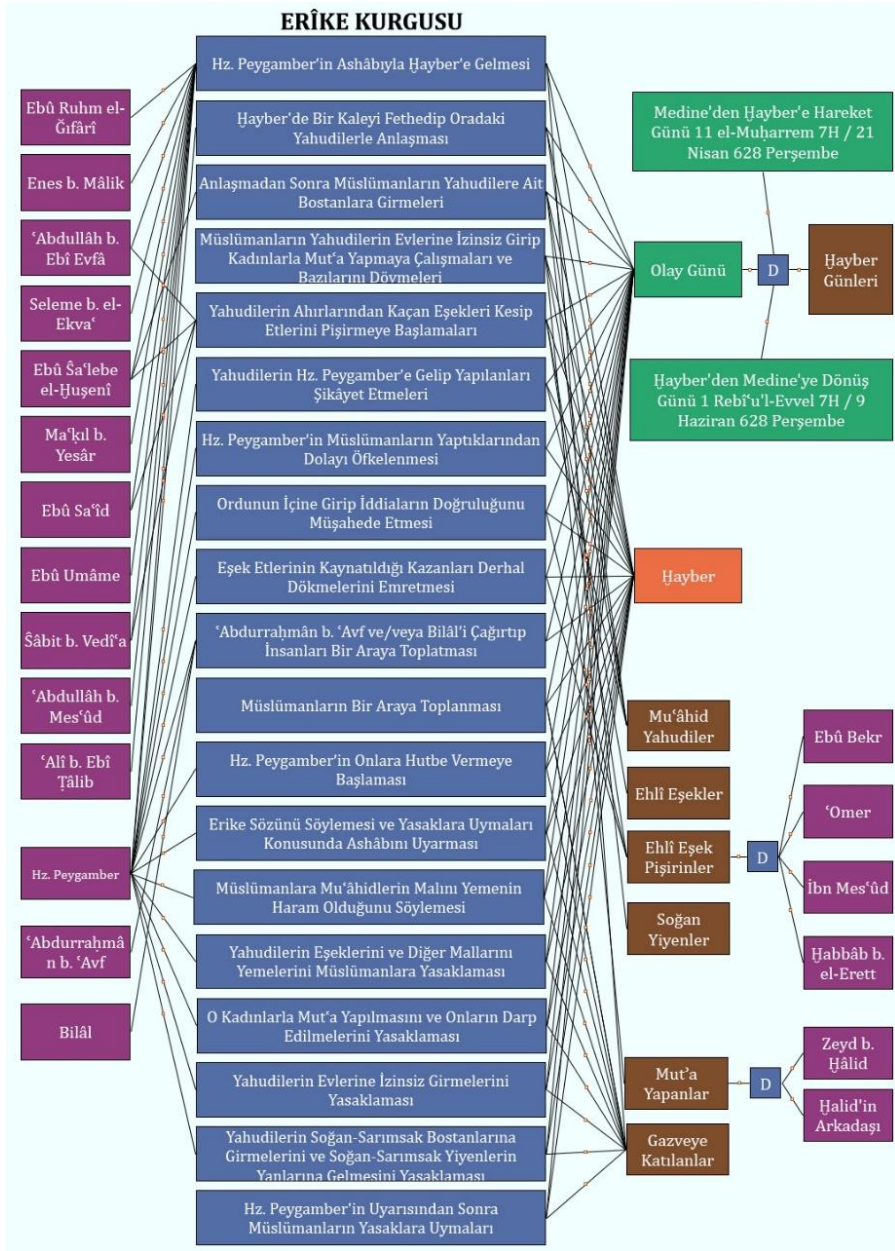
⁸⁹ Eylem Olgusu Kodu: B1BF9.

Olgular arasında kurulan irtibatların sayısı ve derecesi belirler.⁹⁰ Bu makalede ortaya koymaya çalıştığımız *Kurgunun* istatistikî bilgileri aşağıdaki tabloda listelenmiştir.

Tablodaki rakamlar şu şekilde yorumlanabilir: Bu *Kurguda* 20 adet *Haber* kullanılmış, bunlardan hareketle toplam 47 adet *Olgu* tespit edilmiş ve bunlar arasında 103 *İrtibat* kurulmuştur. Bu durum, söz konusu *Haberlerin* farklı metinlere sahip olmalarına rağmen ihtiva ettikleri ögeler açısından birbirleriyle ilişkilendirilebildiklerini göstermektedir. Bu da bu metinlerin aynı tarihî olaya ilişkin oldukları anlamına gelmektedir. Eğer aralarında böyle bir ilişki olmasaydı *Olguları* belirlemek ve bunlar arasında irtibatlar kurmak zorlaşacak, hatta telifi mümkün olmayacak çelişkiler ortaya çıkabilecektir.

Olgu İstatistikleri	Adet	Diğer İstatistikler	Adet
Eylem Olgusu	22	Kullanılan Haber	20
Zaman Olgusu	3	Belirlenen İfade	174
Mekân Olgusu	1	Kurulan İrtibat	103
Nesne Olgusu	20		
Grup Olgusu	7		

⁹⁰ Bu konuda daha ayrıntılı bilgi için bkz. Apaydın, *Hadislerin Tespitinde Bütünsel Yaklaşım*, ss.311-328.

DEĞERLENDİRMELER

Buraya kadar ortaya konulan *Kurgu*, Hz. Peygamber'i Hayber Gazvesi sırasında Erîke Hadisi'ni irad etmeye götüren sebepleri izah ediyor görünmektedir. Bununla birlikte meselenin detaylarına dair bazı değerlendirmeler yapmak gerekmektedir.

Bu *Kurgunun* tarihî arkaplanında meydana gelen bazı hadiselerin *Kurguya* dahil edilmesi makalenin sınırları nedeniyle mümkün görünmemektedir. Ancak konu hakkındaki bazı hususların bilinmesi, *Kurgudaki* olgular arasındaki sebep-sonuç ilişkilerinin daha iyi kavranması açısından önem arz etmektedir.

Hudeybiye'de Mekke müşrikleri ile yaptığı saldırmazlık anlaşmasından sonra Medine'ye dönen Hz. Peygamber (Zû'l-Hicce 6H/13 Mart-10 Nisan 628),⁹¹ şehre ulaştıktan kısa bir süre sonra Çağafân kabilesinin bir kolu olan Benû Fezâre'ye mensup 'Uyeyne b. Hişn'ın oğlu 'Abdurrahmân'ın komutasındaki bir grubun el-Ğâbe civarında otlayan sağmal develere saldırdığı haberini aldı. Bunun üzerine Hz. Peygamber ashâbı ile birlikte saldırganların peşlerine düştü (3 el-Muharrem 7H/13 Nisan 628 Çarşamba)⁹² ve develeri onların elinden kurtardı.⁹³ El-Ğâbe veya Zû Kared olarak adlandırılan bu gazveden kısa bir süre sonra Hz. Peygamber ordusuyla Medine'den Hayber'e doğru yola çıktı (11 el-Muharrem 7H/21 Nisan 628 Perşembe).⁹⁴ Yaklaşık 5 günlük bir yolculuktan sonra Hayber'e ulaştılar.⁹⁵ Hz. Peygamber ve ashâbı, Hayber'de karargah kurduktan sonra ilk olarak bir kaleyi kuşattılar. Ancak kaledekiler bir süre sonra⁹⁶ anlaşma yapmak şartıyla teslim oldular.⁹⁷ Yahudiler Hz. Peygamber'e gelip "Biz hurma erbabıyız, bu işten anlarız" dediler. Hz. Peygamber de onlara "أَفَرَكُمْ عَلَى مَا" "أَفَرَكُمُ اللَّهُ", "Allah'ın bıraktığı hal üzere sizi bırakıyorum" dedi ve onlarla, ürettikleri hurma ve diğer meyvelerin yarısı karşılığında bir anlaşma yaptı.⁹⁸ O sırada Hz. Peygamber ve ashâbı şiddetli bir açlık çekiyorlardı.⁹⁹ Buna rağmen canlarına, mallarına ve mülklerine dokunulmayacağına dair o Yahudilere teminat verildi.

Erîke rivayetlerinin ortak özelliği aynı olaydan bahsettiklerine dair net karineler ihtiva etmeleridir. Bunlardan "bir grup ehli eşek", "Yahudiler", "Hayber", "soğan ve sarımsak tarlaları" gibi bazı olguların rivayetlerin büyük bir kısmında ortak olması, söz konusu haberlerin aynı olayla ilgili olduklarını göstermekte-

⁹¹ Apaydın, *Siyer Kronolojisi*, s.615.

⁹² Apaydın, *Siyer Kronolojisi*, s.619.

⁹³ El-Vâkıdî, *el-Meğâzî*, c.2, ss.537-549; İbn Hişâm, *es-Siretu'n-Nebeviyye*, c.2, ss.281-288.

⁹⁴ Apaydın, *Siyer Kronolojisi*, s.623.

⁹⁵ Apaydın, *Siyer Kronolojisi*, s.623.

⁹⁶ Bu süre kaynaklarda açıkça ifade edilmemiştir. Ancak kaynaklardaki bilgiler ve kronoloji konusundaki eserimizin ilgili kısmı (Apaydın, *Siyer Kronolojisi*, ss.619-621) incelendiğine bu sürenin bir haftadan az olacağı söylenebilir.

⁹⁷ قَالَ: قَاتِلْ فَهَلْ لِهَذِهِ الْمُدَّةِ أَصْلٌ؟ قِيلَ: نَعَمْ. فَفَتَحَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ أَمْوَالَ خَيْبَرَ غَنَوَةً وَكَانَتْ رِجَالُهَا وَذُرَارِيَّتُهَا إِلَّا أَهْلَ حِصْنٍ وَاحِدٍ صَلَاحًا "فَصَالِحُوهُ عَلَى أَنْ يُقَرَّهُمْ مَا أَقْرَهُهُمُ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ وَيَعْمَلُونَ لَهُ وَلِلْمُسْلِمِينَ بِالنَّطْرِ مِنَ النَّمْرِ" eş-Şâfi'i, *el-Umm*, tah. Rifat Fevzi 'Abdulmuṭṭalib (el-Mansûra: Dâru'l-Vefâ', 1422/2001), c.5, s.454.

⁹⁸ El-Vâkıdî, *el-Meğâzî*, c.2, ss.690-691.

⁹⁹ El-Vâkıdî, *el-Meğâzî*, c.2, s.660, 661.

dir. Bunların yanında, bu olay ile ilgili olduğunu düşündüğümüz bazı haberleri, yeterli delil bulunmadığı için kurgumuza dahil etmedik. Bunlardan bazılarını burada ifade etmenin ileride yapılması muhtemel çalışmalara yol göstermek bakımından faydalı olacağı kanaatindeyiz. Bu rivayetlerden biri şudur:¹⁰⁰

... قَالَ: حَدَّثَنَا سَعِيدُ بْنُ مَسْرُوقٍ التُّورِيُّ عَنْ عَبَّيْنَةَ بْنِ رِقَاعَةَ بْنِ رَافِعِ بْنِ حَدِيحٍ عَنْ جَدِّهِ رَافِعٍ قَالَ: كُنَّا مَعَ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ بِبَيْتِ الْخَلِيفَةِ مِنْ تِهَامَةَ وَقَدْ جَاعَ الْقَوْمُ فَأَصَابُوا إِبِلًا وَغَنَمًا فَأَنْتَهَى إِلَيْهِمْ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ وَقَدْ نُصِبَتْ الْقُدُورُ فَأَمَرَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ بِالْقُدُورِ فَأَكْفَيْتُمْ ثُمَّ قَسَمَ بَيْنَهُمْ فَعَدَلَ عَشْرًا مِنَ الْعَمِّ بِبَعِيرٍ...

Sahabeden Râfi' b. Hâdîc'den nakledilen yukarıdaki habere göre Hz. Peygamber ashabıyla birlikte aç bir vaziyette Tihâm'e'deki Zû'l-Huleyfe'de iken insanlar deve ve koyun ele geçirdiler. Hz. Peygamber onların yanına vardığında kazanları hazırlamışlardı. Hz. Peygamber onlara kazanlarının içindekileri dökmelemlerini emretti. Onlar da döktüler. [Aradan bir süre geçtikten] sonra onlar arasında 10 koyun 1 deveye denk gelecek şekilde [bir miktar hayvanı] taksim etti.

Metindeki "بَيْتِ الْخَلِيفَةِ مِنْ تِهَامَةَ" ifadesi olayın meydana geldiği yeri bize bildirmektedir. Bu mekanın Medine yakınlarındaki mîkât yeri Zû'l-Huleyfe olmadığı "مِنْ تِهَامَةَ" ifadesinden anlaşılmaktadır. Es-Semhûdî, rivayette bahsedilen mekanın Mekke yakınlarındaki Zâtu 'İrk civarında olduğunu ileri sürse de¹⁰¹ bize göre bu oldukça uzak bir ihtimaldir. Çünkü Hz. Peygamber'in hicretten sonra Zâtu 'İrk civarında bulunduğunu gösteren herhangi bir bilgi bulunmamaktadır. Bu olayın Huneyn Gazvesi sırasında vuku bulmuş olabileceği öne sürülebilir. Ancak Hz. Peygamber'in bu gazve sırasında izlediği rotayı bir başka çalışmamızda ortaya koymuştuk.¹⁰² Bu rotaya göre Hz. Peygamber ve ashabı Huneyn Gazvesi sırasında mezkur bölgeye uğramadan Tâ'îfe varmışlardır. Öte yandan, kaynaklarda Mekke'nin Fethi ve Huneyn Gazvesi sırasında Hz. Peygamber ve ashabının açlık çektiğini gösteren herhangi bir bilgiye rastlanmamaktadır.

Bu tespit ve değerlendirmelere göre Râfi' b. Hâdîc'den nakledilen rivayetteki Zû'l-Huleyfe'nin başka bir yerde aranması gerekmektedir. Tespit edebildiğimiz kadarıyla bu hususta iki ihtimal daha söz konusudur ve bunların ikisi de Medine ile Tebûk arasındadır. Hz. Peygamber'in Tebûk Gazvesi sırasında bu iki mekanda da namaz kıldığı nakledilmektedir.¹⁰³ Bize göre Râfi' b. Hâdîc'in bahsettiği mekan bunlardan biridir.

Râfi' b. Hâdîc'den nakledilen ve yukarıda metnini verdiğimiz rivayette anlatılan olayın ehlî eşek etiyle ilgili olduğunu gösteren başka deliller de vardır. Bunlardan biri "وَقَدْ جَاعَ الْقَوْمُ فَأَصَابُوا إِبِلًا وَغَنَمًا" ifadesidir. Buradaki "إِبِلًا وَغَنَمًا", "deve, koyun" ifadesi yerine diğer rivayetlerde "حُمُرُ الْأَهْلِيَّةِ", "ehlî eşek" geçmektedir. Ayrıca Hz. Peygamber'in yanlarına gelmesi ile "فَأَمَرَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ بِالْقُدُورِ فَأَكْفَيْتُمْ", "onla-

¹⁰⁰ Eş-Şayâlisî, *el-Musned*, c.2, s.267. Rivayetin diğer bazı *tarîk*leri için bkz. 'Abdurrezâk, *el-Muşannef*, c.4, s.222; el-Buhârî, *es-Saḥîh*, c.3, s.138 (no.2488); Muslim, *es-Saḥîh*, c.5, s.299 (no.5134).

¹⁰¹ Nûruddîn es-Semhûdî, *Vefâ'u'l-Vefâ' bi-Aḥbâri Dâri'l-Muşafâ*, tah. Hâlid 'Abdulḡanî Maḥfûz (Beyrut: Dâru'l-Kutubi'l-İlmiyye, 1419), c.3, s.179.

¹⁰² Apaydın, *Siyer Kronolojisi*, s.647.

¹⁰³ Es-Semhûdî, *Vefâ'u'l-Vefâ'*, c.3, ss.179-180.

ra kazanları dökmelerini emretmesi ve onların da dökmeleri” ifadesi de *Kurguda* kullandığımız diğer rivayetlerle neredeyse birebir aynıdır. Bütün bunlar bize, söz konusu rivayetin de aynı olaydan bahsettiğini, ancak metindeki “إِبِلًا وَغَنَمًا” ifadesinin daha sonra ehli eşek etinin yenmesinin haramlığından dolayı şaşırtıcı bulunarak değiştirilmiş olabileceğini düşündürmektedir. Çünkü bu rivayet *Kutub-i Sitte* müelliflerinin ilgili bâb başlıklarında da görüleceği üzere¹⁰⁴ asıl olarak ganimetlerin pay edilmesi ve evcil hayvanların kaçması durumunda onları avlamanın hükmüyle ilgili nebevî söz ve takriri nakleden bir metin olarak görülmektedir.

Aşağıdaki rivayette yer alan “وَقَسَمَ لِكُلِّ عَشْرَةٍ مِمَّا شَاءَ” ifadeleri de Râfi‘ b. Hâdîc’in yukarıdaki anlatımının ehli eşek etiyile ilgili olduğunu teyid etmektedir:¹⁰⁵

حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ الْقَاسِمِ قَالَ: نَا مُحَمَّدُ بْنُ عُمَرَ بْنِ أَبِي لَيْلَى قَالَ: نَا هَاشِمٌ، جَلِيسٌ لِأَبِي مُعَاوِيَةَ الضَّرِيرِ، عَنْ يَزِيدَ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ أَبِي خَالِدِ الدَّالَائِي، عَنْ قَبِيْسِ بْنِ مُسْلِمٍ، عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ أَبِي لَيْلَى، عَنْ أَبِيهِ أَبِي لَيْلَى قَالَ: كُنَّا مَعَ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ فِي غَزَاةٍ، فَعَلَّتِ الْقُدُورُ مِنْ لُحُومِ الْحُمْرِ الْأَهْلِيَّةِ، فَأَمَرْنَا بِإِكْفَائِهَا، وَقَسَمَ لِكُلِّ عَشْرَةٍ مِمَّا شَاءَ.

Buraya kadar yaptığımız tetkikler bize Râfi‘ b. Hâdîc’den nakledilen ve *Kutub-i Sitte* de dahil birçok hadis kaynağında yer alan haberin metninin Hâyer’deki olayla alakalı olduğunu, haberin hemen hemen bütün *tarîh*lerinde yer alan “إِبِلًا وَغَنَمًا” ifadesinin aslının “الْحُمْرِ الْأَهْلِيَّةِ” olması gerektiğini göstermektedir.

Erike Hadisi olarak kabul edilebilecek olan, “لَا أَعْرِفُ مَا يُحَدِّثُ أَحَدُكُمْ عَنِّي الْحَدِيثَ” ibaresinin yer aldığı bir başka haber de Ebû Hureyre’den nakledilmiştir.¹⁰⁶ Bu haber “لَا أَعْرِفُ مَا يُحَدِّثُ أَحَدُكُمْ عَنِّي الْحَدِيثَ وَهُوَ مُتَكِيٌّ عَلَى أَرِيكَتَيْهِ، فَيَقُولُ: أَفْرَأَ عَلَيَّ بِهِ فُرَاتًا، مَا قِيلَ مِنْ قَوْلِ حَسَنِ فَأَنَا قُلْتُهُ فَيَقُولُ: أَفْرَأَ عَلَيَّ بِهِ فُرَاتًا، مَا قِيلَ مِنْ قَوْلِ حَسَنِ فَأَنَا قُلْتُهُ” ifadeleriyle diğer rivayetlere benzemektedir. Ancak *Haberin* son kısmında yer alan “لَا أَعْرِفُ مَا يُحَدِّثُ أَحَدُكُمْ عَنِّي الْحَدِيثَ وَهُوَ مُتَكِيٌّ عَلَى أَرِيكَتَيْهِ، فَيَقُولُ: أَفْرَأَ عَلَيَّ بِهِ فُرَاتًا، مَا قِيلَ مِنْ قَوْلِ حَسَنِ فَأَنَا قُلْتُهُ” ibaresinden dolayı Hâyer’deki olayla ilgili olduğunu teyid edemediğimiz için *Kurguya* dahil etmedik.

Hâyer Gazvesi sırasında sahabenin bazıları tarafından keler (الضب)¹⁰⁷ yakalanıp pişirildiği konusunda haberler vardır.¹⁰⁸ Hz. Peygamber’in bu hayvanın etini yemediği, fakat onu yasaklamadığı nakledilmektedir.¹⁰⁹ Bu hadisenin de bu gazvede olduğu ve *Kurguda* kullandığımız rivayetlerde yasaklandığı ifade edilen ehli eşek dışındaki hayvanlarla ilgili ifadelerin keleri de içine almış olabileceği anlaşılmaktadır. Özellikle, bu makalede oluşturduğumuz *Kurguda* bir haberini kullandığımız Şâbit b. Vedî‘a el-Ensârî’den nakledilen rivayetlerde olayın Hâyer Gazvesi sırasında gerçekleştiği açıkça ifade edilmektedir.¹¹⁰ Keza

¹⁰⁴ El-Buhârî, *es-Şâhih*, c.3, s.138 (no.2488); Muslim, *es-Şâhih*, c.5, s.299 (no.5133); Ebû Dâvûd, *es-Sunen*, c.5, s.27 (no.2810); en-Nesâ‘î, *es-Sunen*, c.7, s.72 (no.4337).

¹⁰⁵ Et-Taberânî, *el-Mu‘cemu’l-Evsat*, c.1, s.161.

¹⁰⁶ Aḥmed b. Ḥanbel, *el-Musned*, c.4, s.834; İbn Mâce, *es-Sunen*, c.1, s.186 (no.21).

¹⁰⁷ Kertenkele, yerde sürünerek ilerleyen, beş parmak ve dört ayaklı, çok uzun kuyruklu sürüngen. Bkz. Mehmet Apaydın, “Siyer Coğrafyası’nın İklimi, Bitki Örtüsü ve Hayvanları,” *Hz. Peygamber (sas) Dönemi Siyer Coğrafyası Ders Kitapçığı* (İstanbul: Siyer Yayınları, 2014) içinde, s.39.

¹⁰⁸ İbn Ebî Şeybe, *el-Muşannef*, c.13, s.395; Aḥmed b. Ḥanbel, *el-Musned*, c.6, s.2370; İbn Mâce, *es-Sunen*, c.3, s.281; en-Nesâ‘î, *es-Sunen*, c.7, s.86 (no.4361).

¹⁰⁹ Ebû Dâvûd, *es-Sunen*, c.6, s.97 (no.3748).

¹¹⁰ El-Buhârî, *et-Târîhu’l-Kebîr*, c.2, s.170.

'Abdurrahmân b. Şibl'den nakledilen bir başka rivayette de "أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ يَوْمَ خَيْبَرَ "حَرَّمَ الصَّنَبَ، وَحَرَّمَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ حُمْرَ الْإِنْسِ يَوْمَ خَيْبَرَ" ifadeleriyle olayın Hıyber'de geçtiği teyid edilmektedir.¹¹¹ Aynı şekilde 'Abdurrahmân b. Hısene,¹¹² ve Hızeyme b. Cez'den¹¹³ nakledilen rivayetlerde de doğrudan konuyla ilgili ifadeler yer almasa da keler ile ilgili olayın Hıyber'de meydana geldiği anlaşılmaktadır. Bütün bu rivayetler birlikte değerlendirildiğinde, Hz. Peygamber'in Hıyber Gazvesi sırasındaki Keler ve diğer yırtıcı hayvanlarla ilgili açıklamalarının, anlaşmalı Yahudilere ait olan hiçbir Şeye dokunulmaması yönünde ashabına yaptığı ikazı kuvvetlendirmek amacına matuf olduğu anlaşılmaktadır.

Makalede ortaya konulan *Kurgunun* itikadi veya fıkhî bir yoruma imkan sağlayabileceği açıktır. Ancak bu makalenin amacı rivayetlerin dinî açıdan değerlendirilmesi veya belli bir fıkhî konuda bir neticeye ulaşmak değil, dinî hükümlerin dayandığı olayların meydana gelişlerini mümkün olduğu kadar aslına uygun ve sebep-sonuç ilişkileri çerçevesinde anlaşılır biçimde ortaya koymaktır. Elbette bu yapıldığı zaman Hz. Peygamber'e ait bir söz, fiil ve/veya takririn hem birinci düzeydeki tabii anlamı hem de ikinci düzeydeki dinî anlamı hakkında daha net bir tablo ortaya çıkmaktadır. Ancak *Kurgu* neticesinde ortaya çıkan yeni bilgiler doğrudan dinî hükümler olarak kabul edilemez. Bununla birlikte, ortaya çıkan *Kurgu*, kaynaklardaki rivayetlerin sadece dinî anlamında değil, doğal anlamlarında da sorunlar olduğunu göstermekte ve bunları düzeltmektedir. Bu çerçevede, bu rivayetlerin birer hadis olarak kabul edilmesi ve bu rivayetlere dayanan dinî hükümlerin yeniden gözden geçirilmesi bir zorunluluk olarak karşımıza çıkmaktadır. Bunlardan bazılarında burada kısaca işaret etmekte fayda vardır.

Makalenin giriş bölümünde de ifade edildiği üzere, bu *Kurguda* kullanılan rivayetler ehlî eşek etinin haramlığına delil olarak sunulmuştur. Fakat burada ortaya çıkan neticeler bize ehlî eşek etinin hükmü konusunda çok farklı bir tablo çizmektedir. Bu tabloya göre Hz. Peygamber'in ehlî eşek etiyile ilgili genel bir hüküm vermekten ziyade, Hıyber'de bir kaleyi fethettikten sonra muahede yaptığı Yahudilerin ağıllarından kaçan ve o sırada açlık çeken sahabe tarafından yakalanıp kesilerek pişirilmeye çalışılan eşeklerin etlerini haram kıldığı/yasakladığı anlaşılmaktadır. Daha açık bir ifadeyle, Hz. Peygamber'in bu yasağının asıl sebebi eşeklerin etleri değil,¹¹⁴ muahidlerin mallarının kendileriyle yapılan anlaşmanın hilafına ve rızaları olmaksızın yağmalanması (النَّهْبَةُ, *nuhbe*)¹¹⁵ ve kesilip pişirilmesidir. Bu tespit, yabani eşek etinin helal,¹¹⁶ ehlî

¹¹¹ İbn Ebî 'Âsım, *el-Âhâd ve'l-Meşânî*, c.4, s.129.

¹¹² İbn Ebî Şeybe, *el-Muşannef*, c.13, s.392.

¹¹³ Ebû Nu'aym, *Ma'rifetu's-şahâbe*, c.2, s.921.

¹¹⁴ İbn Ebî Şeybe'nin naklettiği bir rivayete göre Hz. Peygamber, kendisine gelen Benû Murre kabilesine mensup bir kimseye ehlî eşeklerinin merada otlayıp ağaçlardan yiyip yemediğini sormuş ve "Evet" cevabını alınca da "Ondan yiyebilirsin" buyurmuştur ("أَتَيْتَ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ... عَنْ رَجُلٍ مِنْ بَنِي مُرَّةَ، قَالَ: أَتَيْتَ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ... فَأَصِيبُ مِنْهَا... فَقُلْتُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، إِنَّ جُلَّ مَالِي الْخُمُرُ، أَفَأَصِيبُ مِنْهَا؟ قَالَ: أَلَيْسَ نَزْعُ الْفَلَاةِ، وَتَأْكُلُ الشَّجَرَ؟ قُلْتُ: بَلَى، قَالَ: فَأَصِيبُ مِنْهَا...") İbn Ebî Şeybe, *el-Muşannef*, c.13, s.390).

¹¹⁵ "...لَا تَجْلُ النَّهْبَى..." Ahmed b. Hanbel, *el-Musned*, c.6, s.2172 (no.18018).

eşek etinin ise haram¹¹⁷ olduğuna dair fıkhi hükümlerdeki çelişkili durumun açıklığa kavuşturulması bakımından önemlidir.

Aynı gazve sırasında Hz. Peygamber'den sadır olduğu nakledilen soğan ve sarımsakla ilgili "مَنْ أَكَلَ مِنْ هَذِهِ الشَّجَرَةِ فَلَا يَغْرَبْنَا"، "Bu bitkiden yiyenler bize yaklaşmasın" sözünün¹¹⁸ de soğanın kendisinden ziyade sahabeden bazı kimselerin, kendileriyle muahede yapılan Yahudilere ait soğan ve sarımsak bostanları ve tarlalarına izinsiz girerek yağmalamaları ve bu nedenle üzerlerinin soğan kokmasından dolayı onların bu fiili işlediklerine delalet etmesiyle alakalı olduğu anlaşılmaktadır. Elbette Hz. Peygamber'in soğan ve sarımsaktan uzak durduğunu gösteren başka haberler de vardır.¹¹⁹ Ancak Hz. Peygamber'in Hıyber Gazvesi sırasındaki soğan ve sarımsak ile ilgili sözleri genel olarak soğan ve sarımsak kokan kimselere yönelik değil, Yahudilerin bostan ve tarlalarından yağmaladıkları soğan ve sarımsakları yiyen sahabeden bazı kimselere yöneliktir.

Hz. Peygamber'in Hıyber'de *mut'ayı* yasakladığına dair *Kurguda* ortaya çıkan bilgiler de bazı Müslümanların Hıyber'deki kadınlarla *mut'a* yapmaya çalışması ve muhtemelen bu hususta aralarında çıkan anlaşmazlıktan dolayı kadınları darp etmeleriyle alakalı görünmektedir. Bu çalışma neticesinde ortaya çıkan bilgilerden hareketle *mut'a*nın sadece "o kadınlarla" yapılması mı yoksa bütün kadınlarla ve ilelebet mi yasaklandığı tam olarak açıklığa kavuşmamıştır.¹²⁰ Ancak ehli eşek eti ve soğan-sarımsak ile ilgili yasağın sebebinin *mut'a* için de geçerli olduğu düşünüldüğünde ilk seçeneğin daha kuvvetli bir ihtimal olduğu söylenebilir. Bu durumda genel bir *mut'a* yasağının Hıyber ile ilgili rivayetlere dayandırılması mümkün görünmemektedir.

Erîke Kurgusuyla elde edilen neticeler bize sadece mevcut hadis ve diğer kaynaklardaki rivayetlerden hareketle Hz. Peygamber'in söz, fiil ve takrirlerinin aslına ve maksadına uygun olarak anlaşılamayabileceğini göstermektedir. Bununla birlikte, bu çalışmada başvurduğumuz *Bütünsel Yaklaşım* metodunun rivayetlerin nakli ve anlaşılmasına dair sorunları ortadan kaldırabileceği ve rivayetlerin değerlendirilmesi açısından daha kapsamlı bir perspektif sunabileceği anlaşılmaktadır.

Sonuç

Erîke Hadisi adı verilen rivayetleri *Uygulama Kapsamı* olarak belirleyip yaptığımız *Kurgu* neticesinde söz konusu rivayetlerin tarihî bir hadisenin anla-

¹¹⁶ Eş-Şâfi'î, *el-Umm*, c.3, ss.650-651; el-Mâverdî, *el-Hâvî'l-Kebîr*, nşr. 'Alî Muhammed Mu'avvad ve 'Adîl Ahmed 'Abdulmevcûd (Beyrut: Dâru'l-Kutubi'l-İlmiyye, 1419/1999), c.15, s.142. "مَسْأَلَةٌ: وَلَا يَجَلُّ. "أَكَلَ شَيْءٌ مِنْ حُمُرِ الْإِنْسِيَّةِ تَوَحُّشَتْ أَوْ لَمْ تَتَوَحُّشْ، وَحَلَالَ أَكَلَ حُمُرِ الْوَحْشِ تَأْتَسَتْ أَوْ لَمْ تَأْتَسْ، وَحَلَالَ أَكَلَ الْخَيْلِ وَالْبِغَالِ " İbn Hâzım, *el-Muḥallâ bi'l-Âşâr*, nşr. 'Abdulgaffâr Süleymân el-Bundârî (Beyrut: Dâru'l-Fikr, 1424/2002), c.6, s.78.

¹¹⁷ Eş-Şâfi'î, *el-Umm*, c.3, s.650.

¹¹⁸ Ahmed b. Hanbel, *el-Musned*, c.7, s.1598 (no.20628).

¹¹⁹ Mesela bkz. İbn Hişâm, *es-Sîretu'n-Nebeviyye*, c.1, s.499; İbn Sa'd, *eş-Tabakât*, c.1, s.339; İbn Ebî Şeybe, *el-Musned*, c.1, s.32; Ahmed b. Hanbel, *el-Musned*, c.8, s.1757 (no.23987).

¹²⁰ Bu hususta dikkat çekici bir değerlendirme için bkz. Ebû 'Ubeyd el-Kâsim b. Sellâm, *en-Nâsiḥ ve'l-Mensûḥ f'l-Ḳur'âni'l-'Azîz ve mâ fihi mine'l-Ferâ'id ve's-Sunen*, tah. Muḥammed b. Şâlih el-Mudeyfir (Riyad: Mektebetu'r-Ruşd, 1418), s.75.

tımları olduğu ve bu anlatımların muhtelif sebeplerle deforme olmaları nedeniyle tarihî gerçekliği tam olarak günümüze kadar aktaramadıkları görülmüştür. Ancak olay hakkında çok sayıda rivayetin bulunmasından istifade ederek ortaya koyduğumuz *Kurgu*, söz konusu olayı ayrıntılı bir şekilde ve sebep-sonuç ilişkilerine dayalı olarak ortaya koymaktadır.

Buna göre Hz. Peygamber hicretin 7. senesinde çıktığı Hıyber Gazvesi sırasında Hıyber bölgesinde fethettiği kalelerden birindeki Yahudilerle bir muahede yapmıştır. Bu anlaşmadan sonra sahabeden bazıları muahede yapan Yahudilerin evlerine izinsiz girmişler, ağıllardan kaçan ehlî eşekleri sahiplerinden izin almadan yakalayıp kesmişler, onların tarla ve bostanlarına girip soğan ve sarımsaklarını yağmalamışlar, kadınlarla *mut'a* yapmaya çalışmışlar, hatta bazı kadınları darp etmişlerdir.¹²¹

Bu olaylar üzerine, daha önce muahede yapılan Yahudiler durum hakkında Hz. Peygamber'e şikayette bulunmuşlardır. Olayı yerinde teftiş eden Hz. Peygamber, muahidlerin kendi rızalarıyla vermedikleri için, kestikleri eşeklerin Allah'a ve ahiret gününe inanan Müslümanlara haram olduğunu ifade ederek ehlî eşek eti pişirilen kazanların dökülmesini emretmiş, keza "Soğan-sarımsak yiyenler yanımıza gelmesin" diyerek yağmacılık yapmanın haram olduğunu ashabına bildirmiştir. Anlaşıldığı kadarıyla ganimetlerin Kur'an ayetleriyle¹²² verilmiş bir hak olduğu gerekçesiyle sahabe arasından buna itiraz edenler olmuştur. Bunun üzerine Hz. Peygamber, 'Abdurrahmân b. 'Avf'a veya Bilâl'e ordunun içinde dolaşarak insanları bir araya toplamalarını emretmiş ve bir hutbe vererek, Yahudilerle bir anlaşma yaptığını, bu anlaşma çerçevesinde muahidlerin malının izinsiz yenilmesinin haram olacağını söylemiş ve bu yasagın Allah'ın Kitabı'nda delili olmadığını ileri sürenleri de uyarmıştır. Bu açıklamalardan, Hz. Peygamber'in ehlî eşek etini ebediyen haram kılmadığı, Yahudilere ait olup muahededen sonra Müslümanlar tarafından haksız olarak kesilip pişirilmekte olan ehlî eşek etlerinin, tarlalardan topladıkları soğan ve sarımsakların yasaklandığı anlaşılmaktadır. Muhtemelen, kesilen hayvanlar deve veya koyun dahi olsalardı Hz. Peygamber tarafından aynı hüküm verilecekti. Nitekim "Değerlendirmeler" kısmında zikrettiğimiz bazı rivayetlerde Hıyber Gazvesi sırasında keler ve diğer yırtıcı hayvanların yasak kapsamında zikredilmesi de bu düşüncemizi teyid etmektedir. Hz. Peygamber'in açıklamalarından, getirdiği bu yasaklara dair doğrudan bir ayet nazil olmadığını, bunun bir idari karar neticesinde gerçekleşen muahedenin doğal bir sonucu olduğunu ve kendisinin de bir idareci olarak buna hakkı olduğunu beyan ettiği anlaşılmaktadır.

¹²¹ Metinlerdeki "تَضَرَّبُوا بِسَاءَعَاتٍ" ifadesi, "cinsî münasebette bulunmak" şeklinde anlaşılmaya müsait bir siyak-sibaka sahiptir. Nitekim İbn Raslân (ö.844/1440) da "ويحتمل أن يراد بالضرب المجامعة" ifadesiyle bunu bir ihtimal olarak zikretmektedir (İbn Raslân, *Şerhu Suneni Ebî Dâvûd*, tah. Hâlid er-Rabât ve diğerleri [el-Feyyûm: Dâru'l-Felâh, 1437/2016], c.13, s.156). Ancak bu hususta yeterli delil olmadığı için "darp etmek" şeklinde tercüme ettik.

¹²² "Artık aldığınız ganimetten helal ve hoş olarak yiyin, Allah'a itaatsizlikten sakının, Allah son derecede bağışlayıcı ve esirgeyicidir." 8/el-Enfâl:69.

Bu makalede yapılan inceleme neticesinde aşağıdaki hususlar tespit edilmiştir:

1. Erîke Hadisi 16 el-Muḥarrem-26 Şafer 7H/26 Nisan-5 Haziran 628 tarihleri arasındaki günlerden birinde irad edilmiş olmalıdır. Daha belirgin bir tarih vermek gerekirse, bu olayın kuvvetli bir ihtimalle hicretin 7. senesi, el-Muḥarrem ayının ikinci yarısının başlarında gerçekleştiği söylenebilir.

2. Hz. Peygamber Ḥayber'e geldikten sonra bölgede bulunan çok sayıda kaleden birini muhasara etmiş ve kaledekilerle bir muahede yaparak muhasaraya son vermiştir. Bir başka kaleyi muhasara ettiği sırada muahede yaptığı kaledeki ağılardan kaçan bir miktar eşek sahabe tarafından yakalanıp kesilmiş ve pişirilmeye başlanmıştır.

3. Hz. Peygamber'in ordusundaki bazı askerler açlık nedeniyle soğan ve sarımsak tarlaları ve bostanlarına girerek yağmalamışlardır.

4. Kadınlarla *mut'a* yapmaya çalışanlar olmuş ve muhtemelen çıkan anlaşmazlıklardan dolayı kadınlar darp edilmiştir. Rivayetlerde yer alan "وَأَنَّ اللَّهَ عَزَّ وَجَلَّ لَمْ يُجَلِّ لَكُمْ أَنْ تَتَخَلَّوْا بِيُوتِ أَهْلِ الْكِتَابِ إِلَّا بِإِذْنٍ وَلَا تَضْرِبْ نِسَاءَهُمْ" "Allah azze ve celle Ehl-i Kitâb'ın evlerine izinsiz girmenizi ve kadınlarını darp etmenizi size helal kılmaz,"¹²³ "نَهَى عَنْ مُتْعَةِ النِّسَاءِ"¹²⁴, "Kadınlarla *mut'a*yı yasakladı,"¹²⁴ şeklindeki ifadeler ve Zeyd b. Ḥâlîd'in *mut'a* ile ilgili anlatımı¹²⁵ bu meseleyle ilgilidir.

5. Metinlerde doğrudan ifade edilmese de "Biz [sadece] Allah'ın Kitabı'nda bulduğumuz helali helal, haramı da haram biliriz,"¹²⁶ "Aramızda, [ganimet] bölüşülmediği için [ehlî eşek etinin] haram kılındığını konuştuk,"¹²⁷ "هَاتِ مَا فِي" "[Sadece] Allah'ın Kitabı'nda bulduğumuza uyarız"¹²⁹ gibi dolaylı ifadelerden anlaşıldığı kadarıyla Hz. Peygamber'in bütün bu eylemleri yasaklaması üzerine sahabeden bazıları bu yasakların Kur'an'da yer almadığını öne sürmüş, bunun üzerine Hz. Peygamber de onlara "أَلَا وَإِنِّي وَاللَّهِ فَدَأْمَرْتُ وَوَعظْتُ وَتَهَيَّيْتُ عَنْ أَشْيَاءٍ إِنَّهَا لَمِثْلُ الْقُرْآنِ أَوْ أَكْثَرُ"¹³⁰ veya "وَأَنَّ لَأَجَلُ لَا تَجَلُّ أَمْوَالُ الْمُعَاهِدِينَ إِلَّا بِحَقِّهَا"¹³¹ ya da "أَلَا وَإِنِّي أَحْرَمُ أَمْوَالِ الْمُعَاهِدِينَ"¹³² veyahut da "إِنَّ اللَّهَ وَرَسُولُهُ يَنْهَيَانِيكُمْ عَنْ لُحُومِ الْحُمْرِ"¹³³ diyerek bu hususta verdiği hükmü teyid etmiştir. Mevcut *Haber*lerden hareketle Hz. Peygamber'in hangi lafızları sarf ettiğini kesin olarak tespit etmek mümkün değildir. Bunun için bir veya birkaç farklı *Haber* daha gerekmektedir. Ancak farklı *Haber*lerle nakledilen ve yukarı-

¹²³ Ebû Dâvûd, *es-Sunen*, c.5, s.201 (no.3040).

¹²⁴ Mâlik b. Enes, *el-Muvatta'*, c.3, s.778; el-Vâkıdî, *el-Meğâzî*, c.2, ss.660-661.

¹²⁵ كنت أنا وصاحب لي نراوم امرأة يوم خيبر في نكاح المتعة تستزيدني في الأجر واستزيدها في الأجل إذ جاء صاحب لنا فقال إن "رسول الله ﷺ نهى عن نكاح المتعة (no.2729). İshâk b. Râhevayh, *el-Musned* (Kahire: Dâru't-Te'sîl, 1437/2016), c.3, s.23

¹²⁶ "مَا وَجَدْنَا فِي كِتَابِ اللَّهِ مِنْ حَلَالٍ أَحْلَلْنَاهُ، وَمَا وَجَدْنَا مِنْ حَرَامٍ حَرَّمْنَاهُ" eṭ-Ṭaberânî, *el-Mu'cemu'l-Kebîr*, c.20, s.271.

¹²⁷ "فَقَلْنَا بَيْنَنَا: إِنَّمَا حَرَّمَهَا لِأَنَّهَا لَمْ تَخْتَسْ" eṣ-Şeybânî, *el-Asîl*, c.5, s.358.

¹²⁸ Ebû Ya'lâ el-Mavsilî, *el-Musned* (Kahire: Dâru't-Te'sîl, 1438/2017), c.2, s.362.

¹²⁹ Eṣ-Şâfi'î, *el-Musned*, c.4, s.63 (no.1794).

¹³⁰ Ebû Dâvûd, *es-Sunen*, c.5, s.201 (no.3040).

¹³¹ Eṭ-Ṭaberânî, *el-Mu'cemu'l-Kebîr*, c.20, s.271.

¹³² El-Vâkıdî, *el-Meğâzî*, c.2, s.691.

¹³³ El-Buḥârî, *es-Şâhiḥ*, c.4, s.56 (no.2991).

da verdiğimiz ibarelerin muhtevasına uygun bir konuşma yapmış olması gerektiği bu makalede ortaya konulan *Kurgudaki Eylem* öğelerinden anlaşılmaktadır. Bu nedenle, anakronik bazı kelime ve kavramlar içermesinden hareketle söz konusu ibarelerin *mudrec* olduğunu ve mezkur konuşmanın gerçekleşmediğini iddia etmek mümkün görünmemektedir.

Kaynaklardaki rivayetlerin muhteva itibariyle yanlış anlaşılmalara müsait olacak şekilde *ih̄tisâr*, *taḳṭî'* ve *ma'nen rivâyet* yoluyla nakledilmiş olmalarına rağmen hepsini bir bütün olarak ele aldığımızda Hz. Peygamber dönemindeki olayı aslına uygun bir şekilde ortaya koyabilecek muhtevaya sahip oldukları anlaşılmaktadır.

Son olarak bu *Kurgu*, *Gözlemci* ve *Anlatıcılar* tarafından Hz. Peygamber döneminde meydana gelen bir hadise hakkında anlatılanların zaman içerisinde itikadi ve fihhi hükümlere kaynaklık edecek şekilde nasıl *ih̄tisâr*, *taḳṭî'* ve *ma'nen rivâyet* tasarruflarıyla biçimlendirildiğini göstermektedir. Kasıtlı bir girişim olmasa da bu süreç sonunda Hz. Peygamber'in asıl sünneti, biçimlendirilen bu rivayetler tarafından perdelenmiş, muahidlerle yaptığı anlaşmaya sadık kalmak için bütün ashabını karşısına alan bir peygamber yerine, anlaşılması zor bir şekilde bir gazve sırasında ehli eşek eti hakkında genel bir hüküm koyan ve gelecekte Hz. Peygamber'in hüküm koyma yetkisine karşı çıkacak olanları, ön alarak susturmayı hedefleyen bir peygamber tasavvuru ortaya çıkmıştır. Öte yandan bu tespitlere göre, Erîke Hadisi'nin uydurma olduğu ya da ilgili ifadele-
rinin *mudrec* olduğu iddialarının ilmî temellerinin yetersiz olduğu anlaşılmıştır.

KAYNAKÇA

- ‘Abdurrezzâk b. Hemmâm, Ebû Bekr es-Şan‘ânî. *el-Muṣannef*. Kahire: Dâru't-Te'sîl, 1435/2015.
- Ahmed b. Hanbel, Ebû ‘Abdullâh eş-Şeybânî. *Musnedu'l-İmâm Ahmed b. Hanbel*. Kahire: Cem'iyetu'l-Meknezi'l-İslâmî, 1431/2010.
- Apaydın, Mehmet. *Hadislerin Tespitinde Bütünsel Yaklaşım*. İstanbul: Kuramer, 2018.
- Apaydın, Mehmet. *Siyer Kronolojisi*. İstanbul: Kuramer, 2018.
- Apaydın, Mehmet. “Muhammed b. Ömer el-Vâkîdî'nin Hayatı, Eserleri ve Hadisleri Birleştirme Metodu,” Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Marmara Üniversitesi, İstanbul, 2001.
- Apaydın, Mehmet. “İmâmetin Kureyş'e Ait Olduğuna Dair Hz. Peygamber'e İsnâd Edilen Rivâyetlerin Bütünsel Yaklaşım Yöntemiyle Tespiti,” *İlahiyat Akademi* 7-8 (2018), ss.219-268.
- Apaydın, Mehmet. “Siyer Coğrafyası'nın İklimi, Bitki Örtüsü ve Hayvanları,” *Hz. Peygamber (sas) Dönemi Siyer Coğrafyası Ders Kitapçığı* (İstanbul: Siyer Yayınları, 2014) içinde, ss.24-46.
- Bağçıvan, Mehmet. “Kur'an Sünnet Bütünlüğünün Şer'i Delilleri,” *Yalova Üniversitesi İslâmî İlimler Fakültesi Dergisi* 1:1 (2015), ss.131-147.
- el-Beyhakî, Ebû Bekr Ahmed b. el-Hüseyn. *Ma'rifetu's-Sunen ve'l-Âşâr*. Tah. ‘Abdulmuṭîf Emîn Kal'acı. el-Mansûra: Dâru'l-Vefâ', 1412/1991.
- el-Bezzâr, Ebû Bekr Ahmed b. ‘Amr. *el-Baḫru'z-Zeh̄hâr el-ma'rûf bi-Musnedi'l-Bezzâr*. Tah. Maḫfûzurrâhmân Zeynullâh, ‘Âdil b. Sa'd ve Şabrî ‘Abdulhâlik eş-Şâfi'î. Medine: Mektebetu'l-'Ulûm ve'l-Hikem, 1409/1988.

- el-Buḥârî, Ebû ‘Abdullâh Muḥammed b. İsmâ’îl. *Şaḥîḥu'l-İmâm el-Buḥârî el-musemmâ el-Câmi'u'l-Musnedu's-Şaḥîḥu'l-Muḥtaşar*. Nşr. Muḥammed Zuheyr b. Nâsır en-Nâsır. Beyrut: Dâru Ṭavḳî'n-Necât, 1422.
- el-Buḥârî, Ebû ‘Abdullâh Muḥammed b. İsmâ’îl. *Kitâbu't-Târîḥi'l-Kebîr*. Nşr. Hâşim en-Nedvî. Beyrut: Dâru'l-Fikr, tsz.
- el-Buḥârî, Ebû ‘Abdullâh Muḥammed b. İsmâ’îl. *Kitâbu'l-Kunâ*. Nşr. ‘Abdurrahmân el-Mu‘allimî. Beyrut: Mu‘essesetu'l-Kutubi's-Şekâfiyye, 1986.
- ed-Dârimî, Ebû Muḥammed ‘Abdullâh b. ‘Abdurrahmân et-Temîmî. *el-Musned*. Kahire: Dâru't-Te'sîl, 1436/2015.
- Demir, Necip Sefa. “Erîke Hadîsi (Sened ve Metin Tenkîdi),” Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Bayburt Üniversitesi, Bayburt, 2018.
- Ebû ‘Avâne Ya'kûb b. İşḥâk el-İsferâyînî. *el-Musnedu's-Şaḥîḥu'l-Muḥarrac 'alâ Şaḥîḥi Muslim*. Tah. ‘Abbâs b. Şafâḥân b. Şihâbuddîn ve diğerkleri. Medine: el-Câmi'atu'l-İslâmiyye, 1435/2014.
- Ebû Dâvûd Suleymân b. el-Eş'aş es-Sicistânî. *es-Sunen*. Tah. Ebû Turâb ‘Âdil b. Muḥammed ve Ebû ‘Amr ‘İmâduddîn b. ‘Abbâs. Kahire: Dâru't-Te'sîl, 1436/2015.
- Ebû Ḥanîfe en-Nu'mân b. Şâbit. *Musnedu Ebî Ḥanîfe: Rivâyetu'l-Ḥaşkefî*. Nşr. ‘Abdurrahmân Ḥasen Maḥmûd. Mısır: Mektebetu'l-Âdâb, 1981.
- Ebû Nu‘aym Aḥmed b. ‘Abdullâh el-İsbahânî. *Ma'rifetu's-Şaḥâbe*. Tah. ‘Âdil b. Yûsuf el-Azzâzî. Riyad: Dâru'l-Vaṭan, 1419/1998.
- Ebû ‘Ubeyd el-Ḳâsım b. Sellâm el-Bağdâdî. *en-Nâsiḥ ve'l-Mensûḥ fi'l-Ḳur'ânî'l-'Azîz ve mâ fihî mine'l-Ferâ'id ve's-Sunen*. Tah. Muḥammed b. Şâlih el-Mudeyfir. Riyad: Mektebetu'r-Ruşd, 1418.
- Ebû Ya'lâ Aḥmed b. ‘Alî el-Mavşilî. *Musnedu'l-İmâm Ebî Ya'lâ: el-Musnedu's-Şaḡîr*. Kahire: Dâru't-Te'sîl, 1438/2017.
- Ertürk, Mustafa. “Nebevî Sünnet'in Târihî Gerçeklikteki Konumu Açısından ‘Kur’ân İslâmî’ Söyleminin İlmî Değeri,” *Hadis Tetkikleri Dergisi* 1:1 (2003), ss.7-29.
- el-Eşyeb, Ebû ‘Alî el-Ḥasen b. Mûsâ el-Bağdâdî. *Cuz' fihî Ehâdîşu Ebî ‘Alî el-Ḥasen b. Mûsâ el-Eşyeb*. Tah. Ebû Yâsir Ḥâlid b. Ḳâsım er-Rudâdî. el-Fuceyre: Dâru ‘Ulûmî'l-Ḥadîş, 1410/1990.
- el-Fesevî, Ebû Yûsuf Ya'kûb b. Sufyân el-Fârisî. *el-Ma'rife ve't-Târîḥ*. Tah. Ekrem Dîyâ' el-Umerî. Beyrut: Mu‘essesetu'r-Risâle, 1401/1981.
- Güleç, Hüseyin. “Âḥâd Haberlerin Kur’ân’a Arzı,” *Düzce Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 1:2 (2017), ss.1-17.
- Hacıoğlu, Nejla. “Etlerrinin Yenilmesi Yasaklanan Hayvanlar İle İlgili Hadis Rivayetlerinin Değerlendirilmesi,” *Cumhuriyet İlahiyat Dergisi* 22:2 (2018), ss.1191-1219.
- Ḥalîfe b. Ḥayyât, Ebû ‘Amr el-‘Uşfûrî. *Ṭabaḳātu Ḥalîfe b. Ḥayyât*. Tah. Suheyl Zekkâr. Beyrut: Dâru'l-Fikr, 1993.
- el-Ḥalîl b. Aḥmed, Ebû ‘Abdurrahmân el-Ferâhîdî. *Kitâbu'l-'Ayn*. Nşr. Mehdî el-Maḥzûmî ve İbrâhîm es-Sâmerrâî. Beyrut: Mektebetu'l-Hilâl, 1988.
- Hamîdullah, Muhammed. “Hayber,” *DİA*, c.17, ss.20-22.
- el-Ḥaṭîb el-Bağdâdî, Ebû Bekr Aḥmed b. ‘Alî. *el-Kifâye fi Ma'rifeti Uşûli 'İlmi'r-Rivâye*. Tah. Mâhir Yâsîn el-Fahl. ed-Demmâm: Dâru İbni'l-Cevzî, 1432.
- el-Ḥaṭṭâbî, Ebû Suleymân Ḥamd b. Muḥammed. *Me'âlimu's-Sunen*. Halep: el-Maṭba'atu'l-İlmiyye, 1351/1932.
- el-Ḥumeydî, Ebû Bekr ‘Abdullâh b. ez-Zubeyr el-Esedî. *Musnedu'l-Ḥumeydî*. Tah. Ḥuseyn Selîm Esed ed-Dârânî. Dimeşk: Dâru's-Sekâ, 1996.
- İbn Ebî ‘Âsım, Ebû Bekr Aḥmed b. ‘Amr eş-Şeybânî. *el-Âḥâd ve'l-Mesâni*. Tah. Bâsım Fayşal Aḥmed el-Cevâbire. Riyad: Dâru'r-Râye, 1411/1991.
- İbn Ebî Ḥayşeme, Ebû Bekr Aḥmed b. Zuheyr. *et-Târîḥu'l-Kebîr el-ma'rûf bi-Târîḥi İbn Ebî Ḥayşeme*. Tah. Şalâḥ b. Fethî Helel. Kahire: el-Fârûḳu'l-Ḥadîşe, 1427/2006.

- İbn Ebî Şeybe, Ebû Bekr 'Abdullâh b. Muḥammed el-'Absî. *el-Musannef*. Tah. Sa'd b. Nâsır eş-Şeşrî. Riyad: Dâru Kunûzi İşbîliyyâ, 1436/2015.
- İbn Ebî Şeybe, Ebû Bekr 'Abdullâh b. Muḥammed el-'Absî. *Musnedu İbn Ebî Şeybe*. Tah. 'Âdil b. Yûsuf el-'Azzâzî ve Aḥmed Ferîd el-Mezîdî. Riyad: Dâru'l-Vaṭan, 1997.
- İbn Hacer el-'Askalânî, Ebû'l-Faḍl Aḥmed b. 'Alî. *el-İşâbe fî Temyîzi's-Sahâbe*. Tah. 'Abdullâh b. 'Abdulmuḥsin et-Turkî. Kahire: Dâru Hicr, 1429/2008.
- İbn Hâzım, Ebû Muḥammed 'Alî b. Aḥmed el-Endelusî. *el-Muḥallâ bi'l-Âşâr*. Nşr. 'Abdulğaffâr Suleymân el-Bundârî. Beyrut: Dâru'l-Fikr, 1424/2002.
- İbn Hibbân, Ebû Hâtım Muḥammed b. Hibbân el-Bustî. *Şaḥîḥu İbn Hibbân: el-Musnedu's-Şaḥîḥ 'alâ't-Teḳâsîm ve'l-Envâ'*. Tah. Mehmet Ali Sönmez ve Halis Aydemir. Beyrut: Dâru İbn Hâzım, 1433/2012.
- İbn Hişâm, Ebû Muḥammed 'Abdumelik b. Hişâm el-Ḥimyerî. *es-Sîretu'n-Nebeviyye*. Nşr. Muştafâ es-Saḳḳâ, İbrâhîm el-Ebyârî ve 'Abdulḥafîz eş-Şelebî. Mısır: Mektebetu Muştafâ el-Bâbî el-Halebî, 1375/1955.
- İbn Kâni', Ebû'l-Ḥuseyn 'Abdulbâkî b. Kâni' el-Bağdâdî. *Mu'cemu's-Sahâbe*. Tah. Şalâḥ b. Sâlim el-Miśrâtî. Medine: Mektebetu'l-Ğurabâ'î'l-Eşerîyye, 1418/1997.
- İbn Mâce, Ebû 'Abdullâh Muḥammed b. Yezîd el-Ḳazvîni. *Sunenu İbn Mâce*. Kahire. Dâru't-Te'sîl, 1435/2015.
- İbn Mende, Ebû 'Abdullâh Muḥammed b. İshâḳ. *Ma'rifetu's-Sahâbe*. Tah. 'Âmir Ḥasen Şabrî. Abu Dabi: Maḥbû'ātu Câmî'ati'l-İmârât, 1426/2005.
- İbn Raslân, Ebû'l-'Abbâs Aḥmed b. Ḥuseyn. *Şerḫu Suneni Ebî Dâvûd*. Tah. Ḥâlid er-Rabât ve diğeri. el-Feyyûm: Dâru'l-Felâḥ, 1437/2016.
- İbn Sa'd, Ebû 'Abdullâh Muḥammed b. Sa'd b. Menî'. *Kitâbu't-Ṭabaḳâti'l-Kebîr*. Tah. 'Alî Muḥammed 'Umer. Kahire: Mektebetu'l-Ḥâncî, 1421/2001.
- İbn Şâhîn, Ebû Ḥafîs 'Umer b. Aḥmed el-Bağdâdî. *Nâsiḫu'l-Hadîs ve Mensûḫuh*. Tah. Semîr b. Emîn ez-Zuheyrî. ez-Zerḳâ: Mektebetu'l-Menâr, 1408/1988.
- İbn Vehb, Ebû Muḥammed 'Abdullâh b. Vehb el-Miśrî. *el-Câmi'*. Tah. Rif'at Fevzî 'Abdulmuṭṭalib ve 'Alî 'Abdulbâsiṭ Mezîd. el-Manşûra: Dâru'l-Vefâ', 1425/2005.
- İbn Vehb, Ebû Muḥammed 'Abdullâh b. Vehb el-Miśrî. *el-Musned*. Tah. Muḫyîddîn b. Cemâl el-Bekkârî. [Byy.]: Dâru't-Tevḥîd, 2007.
- İbnu'l-Mubârek, Ebû 'Abdurrahmân 'Abdullâh b. el-Mubârek. *Musnedu'l-İmâm 'Abdillâh b. el-Mubârek*. Tah. Şubḫî el-Bedrî es-Sâmerrâ'î. Riyad: Mektebetu'l-Me'ârif, 1407/1987.
- İshâḳ b. Râheveyh, Ebû Ya'ḳûb İshâḳ b. İbrâhîm el-Mervezî. *el-Musned*. Kahire: Dâru't-Te'sîl, 1437/2016.
- Mâlik b. Enes, Ebû 'Abdullâh el-Medenî. *Muvaṭṭa'u'l-İmâm Mâlik*. Tah. Muḥammed Muştafâ el-A'zamî. Abu Dabi: Mu'essesetu Zâyid b. Sultân, 1425/2004.
- el-Mâverîdî, Ebû'l-Ḥasen 'Alî b. Muḥammed el-Baśrî. *el-Ḥâvî'l-Kebîr fî Fikḫi Meḫzebi'l-İmâm eş-Şâfi'î*. Nşr. 'Alî Muḥammed Mu'avvaḍ ve 'Âdil Aḥmed 'Abdulmevcûd. Beyrut: Dâru'l-Kutubi'l-İlmiyye, 1419/1999.
- el-Mervezî, Ebû 'Abdullâh Muḥammed b. Naśr. *es-Sunne*. Nşr. Sâlim Aḥmed es-Selefi. Beyrut: Mu'essesetu'l-Kutubi's-Şekâfiyye, 1408.
- en-Nesâ'î, Ebû 'Abdurrahmân Aḥmed b. Şu'ayb el-Ḥurâsânî. *es-Sunen el-ma'rûf bi's-Sunenî'l-Kubrâ*. Kahire: Dâru't-Te'sîl, 1433/2012.
- Özaḫşar, Mehmet Emin. *Hadisi Yeniden Düşünmek: Fikhi Hadisler Bağlamında Bir İnceleme*. Ankara: Ankara Okulu Yayınları, 1998.
- Özaḫşar, Mehmet Emin. "Polemik Türü Rivâyetlerin Gerçek Mâhiyeti," *İslâmiyyât* 1:3 (1998), ss.19-48.
- er-Rebî' b. Ḥabîb el-Baśrî. *el-Câmi'u's-Şaḫîḫ: Musnedu'r-Rebî' b. Ḥabîb*. Nşr. Muḥammed İdrîs ve 'Âşûr Yûsuf. Beyrut: Dâru'l-Ḥikme, 1415.

- er-Rûyânî, Ebû Bekr Muhammed b. Hârûn. *Musnedu'r-Rûyânî*. Tah. Eymen 'Alî Ebû Yemânî. Kahire: Mu'essesetu Kırtuba, 1416.
- Sa'dân b. Naşr, Ebû 'Uşmân eŞ-Şekâfî. *Cuz' min Ĥadîşî Sa'dân b. Naşr: Muntekâ mine'l-Cuz'î'r-Râbî'*. Tah. Ebû Yûsuf Seyyid b. Muhammed Ĥâfîz. Mektebetu's-Şâmîle Programı Yayını.
- Sandıkçı, Kemal. "Ebû Ūmâme," *Diyanet İslâm Ansiklopedisi*, c.10, s.251.
- es-Semhûdî, Nûruddîn Ebû'l-Ĥasen 'Alî b. 'Abdu'llâh. *Vefâ'u'l-Vefâ' bi-Aĥbâri Dâri'l-Muşţafâ*. Tah. Ĥâlîd 'Abdulġanî Maĥfûz. Beyrut: Dâru'l-Kutubi'l-İlmiyye, 1419.
- "Sünnet: Nebvî Kilavuz," *Hadislerle İslam* (Ankara: DİB Yayınları, 2013) içinde, c.1, ss.411-424.
- eş-Şâfi'î, Ebû 'Abdu'llâh Muhammed b. İdrîs. *İĥtilâfu'l-Ĥadîş*. Tah. Rif'at Fevzî 'Abdulmuţtalib. el-Mansûra: Dâru'l-Vefâ', 1422/2001.
- eş-Şâfi'î, Ebû 'Abdu'llâh Muhammed b. İdrîs. *Musnedu'l-İmâm eş-Şâfi'î*. Tah. Mâhir Yâsîn el-Faĥl. Kuveyt: Ğarrâs, 1425/2004.
- eş-Şâfi'î, Ebû 'Abdu'llâh Muhammed b. İdrîs. *Cimâ'u'l-İlm*. Kahire: Dâru'l-Âşâr, 1423/2002.
- eş-Şâfi'î, Ebû 'Abdu'llâh Muhammed b. İdrîs. *el-Umm*. Tah. Rif'at Fevzî 'Abdulmuţtalib. el-Mansûra: Dâru'l-Vefâ', 1422/2001.
- eş-Şeybânî, Ebû 'Abdu'llâh Muhammed b. el-Ĥasen. *el-Asl*. Tah. Muhammed Boynukalın. Beyrut: Dâru İbn Ĥazm, 2012.
- eţ-Ĥaberânî, Ebû'l-Ĥâsim Suleymân b. Aĥmed. *el-Mu'cemu'l-Evsat*. Tah. Ĥarîk b. 'İvağullâh b. Muhammed ve 'Abdulmuĥsin b. İbrâĥîm el-Ĥuseynî. Kahire: Dâru'l-Ĥarameyn, 1415.
- eţ-Ĥaberânî, Ebû'l-Ĥâsim Suleymân b. Aĥmed. *el-Mu'cemu'l-Kebîr*. Tah. Ĥamdî 'Abdulmecîd es-Selefî. Beyrut: Dâru İhyâ'î't-Turâşî'l-'Arabî, 1983.
- eţ-Ĥaberânî, Ebû'l-Ĥâsim Suleymân b. Aĥmed. *Musnedu's-Şâmiyyîn*. Tah. Ĥamdî 'Abdulmecîd es-Selefî. Beyrut: Mu'essesetu'r-Risâle, 1405/1984.
- eţ-Ĥayâlisî, Ebû Dâvûd Suleymân b. Dâvûd el-Başrî. *Musnedu Ebî Dâvûd eţ-Ĥayâlisî*. Tah. Muhammed b. 'Abdulmuĥsin et-Turkî. Kahire: Dâru Hicr, 1419/1999.
- et-Terĥuffî, Ebû Muhammed 'Abbâs b. 'Abdu'llâh. *Cuz'u't-Terĥuffî*. Tah. Eymen Câsim ed-Dûrî. eş-Şâriĥa: Mektebetu's-Şahâbe, 1430/2009.
- et-Tirmiżî, Ebû 'İsâ Muhammed b. 'İsâ. *es-Sunen*. Kahire: Dâru't-Te'sîl, 1435/2015.
- Uraler, Aynur. *Sahâbe Uygulaması Olarak Sünnete Bağlılık*. İstanbul: İFAV Yayınları, 2001.
- el-Vâkıdî, Ebû 'Abdu'llâh Muhammed b. 'Umer b. Vâkıd el-Eslemî. *Kitâbu'l-Meġâzî*. Tah. Marsden Jones. Beyrut: Dâru'l-A'lemî, 1409/1989.